

**KULTAINEN ÄÄNI JA KULTAISET OPIT - KOKEMUKSIA
JYVÄSKYLÄN MUSIIKKILUOKKIEN KUOROSTA**

Maija-Liisa Hyppönen

Pro gradu

Musiikkikasvatus

Kevät 2009

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Maija-Liisa Hyppönen	
Työn nimi – Title Kultainen ääni ja kultaiset opit – kokemuksia Jyväskylän musiikkiluokkien kuorosta	
Oppiaine – Subject Musiikkikasvatus	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Maaliskuu 2009	Sivumäärä – Number of pages 117
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkielman tehtävänä oli selvittää, mitä Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro (nykyisin Vox Aurea) on antanut laulajilleen 40 vuoden historiansa aikana. Kuoro on toimintansa aikana kilpaillut ja konsertoinut menestyksekkäästi eri puolilla maailmaa. Tutkimuksessa selvitetään millaisia kokemuksia kuorolaisilla on musiikkiluokkien kuorosta, mikä on motivoinut kuoroharrastukseen, mitä kuorossa on opittu ja millainen yhteisö se on ollut. Tutkimus on luonteeltaan laadullinen tapaustutkimus, jonka aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Haastateltavina oli yhdeksän kuorolaista ja kolme kuoronjohtajaa.</p> <p>Kokemukset eri vuosikymmenillä olivat samansuuntaisia. Tulosten perusteella kuoroharrastukseen on motivoinut tavoitteellinen laulaminen yhdessä kavereiden kanssa. Esiintymiset ja matkat koettiin myös motivoivina tekijöinä. Parhaiten mieleen jääneitä kokemuksia olivat matkat, esiintymiset, laulettu ohjelmisto ja yhdessä tekeminen. Erityisen vahvat kokemukset liittyivät esiintymisiin ja musiikillisiin oivalluksiin. Ikävämät kokemukset liittyivät lähinnä ryhmässä toimimisen haasteisiin. Tärkeänä kuorossa opittuna asiana pidettiin juuri ryhmässä toimimista ja sosiaalisia taitoja. Musiikillisista asioista tärkeimpiä olivat laulutaidon kehittyminen ja monenlaisen musiikkiin tutustuminen. Äänenkäyttötaidoista koettiin olleen hyötyä myöhemmin. Kuorossa on myös tutustuttu eri kulttuureihin ja kieliin laulujen ja matkojen myötä. Lisäksi kuorossa on opittu esiintymistaitoja ja pitkäjänteistä työn tekoa. Ilmapiiriin koettiin olleen pääasiassa myönteinen, ja yhteishenki oli kehittynyt erityisesti leireillä ja matkoilla. Ystävyyssuhteet olivat tärkeitä ja monilla ne ovat kestäneet pitkään.</p> <p>Kuoronjohtajien merkitystä pidettiin suurena niin musiikillisesti kuin ilmapiiriin luomisessa. Musiikkiluokkalaisuus sekä KolmeKuutoset-kuorossa laulaminen on varmistanut kuorolaisille tietyn musiikillisen lähtötason. Yhdessä johtajien kanssa he ovatkin saavuttaneet haastavia musiikillisia tavoitteita. Toiminnassa voidaan nähdä monia yhteistoiminnallisen oppimisen periaatteita, joita kuoronjohtajat ovat hyödyntäneet, esimerkiksi eri-ikäisten laulajien harjoittamisessa. Johtajan työn seuraamisen koettiin vaikuttaneen alalle suuntautumiseen ja opettajuuteen. Kuoro oli koettu omalle kasvulle ja musiikilliselle kehitykselle merkittävänä ryhmänä. Kaikilla haastatelluilla kuorolaisilla musiikki, erityisesti kuoronjohtaminen tai kuorossa laulaminen, on edelleen osa elämää työn tai harrastuksen kautta.</p> <p>Jatkotutkimuksessa voisi tehdä esimerkiksi kyselyn suuremmalle joukolle Jyväskylän musiikkiluokkien kuorolaisia sekä muille musiikkiluokkien kuoroille. Toisaalta tutkimusta voisi laajentaa koskemaan muitakin lapsi- ja nuorisokuoroja, joiden tutkimus on ollut melko vähäistä. Tutkimuksen kohteena voisi olla myös yhteistoiminnallisuus kuorossa tai kuoron ja ympäristön suhde.</p>	
Asiasanat – Keywords kuorot, musiikkiluokat, harrastukset, motivaatio, ryhmät	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Musiikin laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 JYVÄSKYLÄN MUSIIKKILUOKKIEN KUORO	4
2.1 MUSIIKKILUOKKIEN ALKUVAIHEET.....	4
2.2 JYVÄSKYLÄN MUSIIKKILUOKKIEN KUORO 1968–2008.....	5
2.2.1 Jyväskylän musiikkiluokat saavat oman kuoron – Torsten Lindforsin kausi 1968–1978.....	5
2.2.2 Musiikkiluokkien A-kuorosta Vox Aurea – Kari Ala-Pölläsen kausi 1978–1994.....	7
2.2.3 Vox Aurea säveltäjän instrumenttina - Pekka Kostiaisen kausi 1994–2009.....	11
3 KUORO HARRASTUKSENA	14
3.1 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	14
3.1.1 Kansainvälinen kuorotutkimus	15
3.1.2 Laulaminen lapsi- ja nuorisokuorossa.....	16
3.1.3 Motivaatio-tutkimus	19
3.2 LAPSI JA NUORI HARRASTAJANA	24
3.2.1 Lapsesta nuoreksi.....	24
3.2.2 Identiteetti	25
3.2.3 Minäkuva.....	27
3.2.4 Musiikillinen minäkäsitys ja maailmankuva	28
3.2.5 Ystävyyss- ja kaverisuhteiden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle.....	30
3.2.6 Myönteistä kehitystä tukeva vapaa-ajan vietto.....	32
3.3 MUSIIKKI JA OPPIMINEN	35
3.3.1 Musiikin oppiminen.....	35
3.3.2 Yhteisö ja oppiminen	37
3.4 RYHMÄ JA SOSIAALISUUTEEN KASVAMINEN	40
3.4.1 Yksilö ryhmässä.....	41
3.4.2 Sosioemotionaaliset ja sosiokognitiiviset taidot.....	42
3.4.3 Ryhmämuodosteet	44
3.4.4 Normit	45
3.4.5 Ryhmän vuorovaikutus	47
3.4.6 Ilmapiiri	49
3.4.7 Ryhmän sosiaalinen koheesio ja rakenne.....	51
4 TUTKIMUSASETELMA	54
4.1 TUTKIMUSTEHTÄVÄT	54
4.2 TUTKIMUSMENETELMÄ	54
4.3 AINEISTON KERUU	55
4.4 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	58
5 TULOKSET	60
5.1 MIKÄ MOTIVOI KUOROSSA LAULAMISEEN.....	60
5.2 KOKEMUKSIA KUOROSSA LAULAMISESTA.....	62
5.2.1 Parhaiten mieleen jääneet kokemukset	62
5.2.2 Erityisen vahvat ja vaikuttavat kokemukset.....	65
5.2.3 Ikävät kokemukset	67
5.3 KOKEMUKSET KUORONJOHTAJIEN NÄKÖKULMASTA.....	68
5.4 KUORO YHTEISÖNÄ.....	71
5.4.1 Kuoroon sopeutuminen	71
5.4.2 Ystävyyssuhteet kuorossa	73
5.4.3 Kuoroharjoitukset ja harjoitustunnelma	74
5.4.4 Ilmapiiri	78
5.4.5 Kuoronjohtajan vaikutus ilmapiiriin	80
5.5 KUOROTYÖ JA -YHTEISÖ KUORONJOHTAJIEN NÄKÖKULMASTA.....	81
5.5.1 Kuorotyö.....	81
5.5.2 Kuoroyhteisö ja ilmapiiri	83
5.6 KUORO MUSIIKKIKASVATTAJANA	84

5.6.1 Musiikilliset asiat	85
5.6.2 Kulttuurikasvatusta ja sosiaalisia taitoja	87
5.6.3 Muita kuorossa opittuja asioita ja kuoron vaikutus elämään	88
5.6.4 Muutoksia musiikkiluokka- ja muussa harrastustoiminnassa	89
5.7 KUORONJOHTAJA MUSIIKKIKASVATAJANA	90
5.7.1 Johtajien pedagogiset periaatteet	90
5.7.2 Musiikilliset asiat	93
5.7.3 Sosiaalisia taitoja ja muita elämän eväitä	95
5.8 TULOSTEN KOONTI	96
6 POHDINTA	102
6.1 TULOSTEN TARKASTELU	102
6.1.1 Kuoroharrastukseen motivoivat tekijät	102
6.1.2 Kuoro kasvun paikkana	103
6.1.3 Kuorossa opittua	106
6.1.4 Harrastukseen sitoutuminen	108
6.2 TULOSTEN LUOTETTAVUUS	108
6.3 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI JA JATKOTUTKIMUSAIHEITA	110
6.4 JYVÄSKYLÄN MUSIIKKILUOKKIEN KUORON SALAISUUS?	112
LÄHTEET	114

1 JOHDANTO

”Yhdessä tekemällä, kokemalla, uskaltamalla ja laulamalla ollaan paljon enemmän kuin kukaan yksinään.” Näihin Mari Koistisen (2003, 93) sanoihin on helppo yhtyä kuorolaisena ja kuoronjohtajana. Lähes samoin sanoin ovat monet musiikkipedagogit ja kuorolaulajat kuvanneet kokemuksiaan kuoroharrastuksesta. Pitkäjänteisen harjoittelun jälkeiset onnistumisen elämykset, tunnepitoiset kokemukset ja yhteishenki ovat monelle tuttuja asioita musiikkiharrastuksen, erityisesti kuoron parista.

Suomessa arvioidaan olevan noin 3000 kuoroa (Sulasol 2009). Tutkimus, etenkin lapsi- ja nuorisokuorojen osalta on kuitenkin melko vähäistä. 2000-luvulla mm. Markku T. Hyypän tutkimukset ovat saaneet jonkin verran huomiota mediassa osoitettuaan, että kulttuuriharrastuksilla, kuten kuorossa laulamisaalla on myönteisiä vaikutuksia terveyteen. Jukka Louhivuori ja Veli-Matti Salminen (2005) ovat selvittäneet kuoroharrastuksen merkitystä erilaisten kuorojen parissa useassa eri maassa.

Tutkielman aihetta pohtiessani halusin päästä sisään lasten ja nuorten musiikkiharrastukseen. Soitonopetus- ja kuoronjohtotöitä tehdessäni palaan usein peruskysymykseen: mitä pitkäaikainen ja vaativa musiikkiharrastus nuorelle antaa? Mikä saa harrastajat viikko toisensa jälkeen lähtemään harjoituksiin? Johtaessani naiskuoroa, kuulin kuorolaisten usein kertovan, kuinka työpäivän jälkeen pidettävistä kuoroharjoituksista lähteekin virkistyneenä kotiin. Mitkä ovat nuorten motiivit koulun ja usein myös muiden harrastusten lisäksi laulaa kuorossa?

Tutkimuksen kohteeksi ehdotettiin Jyväskylän musiikkiluokkien kuoroa (nykyisin Vox Aurea). Sen historiaan liittyvä aihe olisi ollut ajankohtainen, koska kuoron 40-vuotisjuhla oli tuolloin lähestymässä. Vox Aurea (suom. kultainen ääni) on tunnettu soinnistaan, kilpailumenestyksestään ja äänityksistään. Muistan, kuinka se jo lapsena teki minuun vaikutuksen vieraillessaan kotipaikkakuntani koulussa 1980-luvun lopulla. Sittemmin, 2000-luvulla Jyväskylään muutettuani olen päässyt jälleen monessa yhteydessä kuulemaan ja näkemään Vox Aurean mielenkiintoisia esiintymisiä.

Musiikkikasvattajana minua kiinnostaa, mitä kuoro on laulajilleen antanut ja mitä kaikkea kuoron menestyksen takaa löytyy. Koska kuoron historiaa alettiin koota vanhempainyhdistyksen toimesta, halusin puolestani tutkielmassani keskittyä kuulemaan kuorolaisten kokemuksia ja tuoda heidän äänensä kuuluviin. Arvatenkin, paljon esiintymis- ja kilpailumatkoja tehneen kuoron jäsenillä on paljon erilaisia kokemuksia ja tarinoita kerrottavanaan. Näiden kokemusten lisäksi halusin kuulla kuorotyön arjesta, harjoituksista, joihin suurin osa kuoron toiminnasta tiivistyy.

Kuten olen mm. eläkeikäisten Kannel-kuoron kanssa työskennellessäni nähnyt, kuorolaulusta voi tulla pitkäaikainen tai lähes koko elämän mittainen harrastus. Musiikkiluokkien kuoron jäsenet ovat olleet suurimmaksi osaksi musiikkiluokkalaisia. Halusinkin selvittää, mikä on motivoinut heitä musiikkipainotteisen koulunkäynnin lisäksi kuoroharrastukseen, kuinka pitkään se on kestänyt ja mitä he ovat sen myötä oppineet. Lisäksi minua kiinnostaa, ovatko kuorolaiset edelleen musiikin kanssa tekemisissä, ja onko kuoro mahdollisesti vaikuttanut siihen.

Taitavista lapsi- ja nuorisokuoroista puhutaan joskus lähes ammattimaisina ryhminä. Vox Aureaankin pääsee mukaan vain pääsykokeen läpäissyt laulaja. Kiinnostavaa onkin selvittää, mikä merkitys yhteisöllä ja ystävyysuhteilla on ollut musiikillisesti taitaville kuorolaisille. Uskon, että näihin teemoihin perustuen, haastatteleamalla kuorolaisia kuoron historian varrelta, voidaan päästä sisälle heidän kokemuksiinsa ja siihen mitä he ovat kuoroharrastuksestaan saaneet.

Vox Aurean lisäksi Jyväskylän musiikkiluokkien kuoroihin kuuluu nykyään nuoremmille laulajille suunnatut KolmeKuutoset ja NollaKakkoset. Kaikkien kuorojen tutkiminen olisi laajentanut tutkimuskysymyksiä ja tutkittavaa joukkoa entistä enemmän, joten päädyin rajaamaan kohteekseni Vox Aurean / A-kuoron (alkuperäiseltä nimeltään Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro).

Kuoronjohtajat Torsten Lindfors, Kari Ala-Pöllänen ja Pekka Kostainen ovat kokeneita ja monipuolisia musiikin ammattilaisia. Halusin kuulla myös heidän kokemuksistaan Jyväskylän

musiikkiluokkien kuoron johtajina sekä heidän näkökulmastaan, mitä kuorolaiset ovat kokeneet ja oppineet.

Koska kyseessä on tapaustutkimus, käsittelen aluksi Jyväskylän musiikkiluokkien kuoron historiaa. Tarkastelen myös kuorotutkimusta sekä yleisesti musiikin harrastamista ja oppimista. Kuoron laulajat ovat nykyään 11–18-vuotiaita, minkä vuoksi sitä voitaisiin pitää nuorisokuorona. Aikaisempina vuosina kuorossa laulaminen on kuitenkin aloitettu jo 9-vuotiaana. Tämän vuoksi käsittelen kuorolaiseen ja harrastamiseen liittyviä teemoja lapsen ja nuoren näkökulmasta. Koska kuoroharrastuksen keskeinen piirre on ryhmässä toimiminen, käsittelen teoriaosassa myös kuoroa ryhmänä.

Tutkielman tarkoituksena on siis selvittää, mitä kuoro on antanut laulajilleen neljäkymmenen toimintavuotensa aikana. Samalla toivon pääseväni selville kuoron menestyksen salaisuudesta.

2 JYVÄSKYLÄN MUSIIKKILUOKKIEN KUORO

2.1 Musiikkiluokkien alkuvaiheet

Musiikkiluokkatoiminta alkoi Suomessa 1960-luvun lopulla. Ensimmäisenä musiikkiluokkatoiminta käynnistettiin Lahdessa laulunopetuksen muuttuessa musiikinopetukseksi. Musiikkiluokkien perustaminen herätti paljon keskustelua. Musiikkiluokkien pyrkimyksenä oli herättää oppilaissa omakohtaista kiinnostusta musiikkiin, ei kouluttaa ammattimusikoita. Opetuksella on ollut kuitenkin vaikutusta musiikkiuralle suuntautumiseen. Myös Jyväskylän ensimmäisten musiikkiluokkien oppilaista moni valitsi musiikkiuran toimien esimerkiksi muusikkona, kuoronjohtajana tai kapellimestarina. (Virtamo 1987, 271; Lindfors & Korhonen 2008, 57.)

Jyväskylän musiikkiluokat aloittivat toimintansa 1967. Harjoittelukoulun (nykyinen Normaalikoulu) musiikkiluokalla aloitti 24 kolmasluokkalaista opettajanaan Torsten Lindfors. Ensimmäiselle musiikkiluokalle hakijoita oli yli sata. Oppilaat valittiin osittain musiikkitestien, osaksi koulutodistuksen perusteella. Aluksi musiikkiluokkia perustettiin kahden vuoden välein. Alkuvaiheessa musiikkiluokilla ei ollut valtakunnallista opetussuunnitelmaa, mutta toimintaperiaatteet olivat melko yhteneväiset, koska useat opettajat olivat perehtyneet mm. Klemetti-opiston kesäkurssilla unkarilaisiin musiikinopetusmenetelmiin. Lindfors teki yhteistyötä mm. Paavo Kiiskin kanssa, joka oli aloittanut musiikkiluokkatoiminnan Lahdessa vuotta aikaisemmin. (Lindfors & Korhonen 2008, 57.)

Musiikkiluokan tuntijako poikkesi normaalista kolmannen luokan käytännöstä niin, että äidinkielestä, matematiikasta ja maantiedosta oli vähennetty yksi tunti. Näin ollen musiikin tunteja saatiin viisi normaalin kahden sijaan. Lindfors ja Korhonen toteavat:

”On selvää, että kyseisen tuntimäärän puitteissa homogeeninen oppilasryhmä ja asiasta fanaattisesti innostunut nuori opettaja alkoivat saada poikkeuksellisia musiikillisiä tuloksia. Konkreettisin saavutus, joka hämmästytti opettajaa kenties vielä enemmän kuin oppilaita, oli kolmiääninen kuorosatsin taitaminen jo ensimmäisen syyslukukauden kuluessa.” (Lindfors & Korhonen 2008, 58.)

Musiikkiluokkien myötä myös lapsikuorotoiminta yleistyi Suomessa 1960-luvulla. Useimpien kuorojen johtajina toimivat musiikinopettajat, kuten Tapiolan yhteiskoulun opettaja Erkki Pohjola, joka perusti Tapiolan kuoron vuonna 1963. Kuoroja perustettiin pian eri puolella Suomea, esimerkiksi edelleen toimivat Porin Poikakuoro (1969) ja Oulaisten nuorisokuoro (1972). (Kosonen 2008, 22; Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto r.y. toimintakertomus 2004, 31.)

2.2 Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro 1968–2008

2.2.1 Jyväskylän musiikkiluokat saavat oman kuoron – Torsten Lindforsin kausi 1968–1978

Jyväskylän musiikkiluokkien ensimmäinen opettaja ja kuoronjohtaja Torsten Lindfors käynnisti Jyväskylän musiikkiluokkien toiminnan 1967. Hän oli valmistunut Kansakoulun opettajaksi Jyväskylän Kasvatusopillisesta korkeakoulusta vuonna 1963. Hän soitti trumpettia Jyväskylän Orkesterissa ja toimi myöhemmin kunnallistetussa orkesterissa myös käyrätorvensoittajana. Muusikon tehtävien lisäksi Lindfors toimi myös kapellimestarina Jyväskylän kaupunginorkesterissa, Jyväskylä Big Bandissä ja Jyväskylän nuorisoorkesterissa. Musiikkiluokkien alaisuuteen hän perusti kuoron ja orkesterin. (Kosonen 2008, 87–88.)

Musiikinopetus perustui pitkälti Kodály-menetelmään, minkä vuoksi opetuksessa käytettiin paljon kansanlauluja. Niin suomalaiset kuin ulkomaiset kansanlaulut kuuluivat myös kuoron ohjelmistoon. Koska lasten ja nuorten kuorotoiminnan perinnettä ei Jyväskylässäkään ollut, sai Torsten Lindfors virikkeitä opettaja-kollegoiltaan muualta Suomesta. Laulettuun ohjelmiston perusta oli Tapiolan yhteiskoulun kuoron johtajalta Erkki Pohjolta sekä Lahden musiikkiluokkien opettaja Paavo Kiiskiltä saatu materiaali. (Lindfors 2008, 114.) Paavo Kiiski ja Erkki Pohjola muokkasivat esimerkiksi Kodály'n ja Orffin metodeja, joita kokeiltiin lapsikuorojen parissa. Pohjola on todennut, etteivät Orffin ja Kodály'n menetelmät soveltuneet suoraan suomalaisille lapsi- ja nuorisokuoroille, joten oli kehitettävä jotain omaa, jossa suomalaisten äänien ja kielen sointi pääsisi luontevimmin esille. (Haapakoski ym. 2002, 189.)

Pohjola ja Kiiski toimittivat Nuori kuoro -sarjaa, jonka ensimmäinen nuottivihko ilmestyi vuonna 1973. Sarja on myöhemmin laajentunut myös muiden tekijöiden toimesta. Lindforsin mukaan Kodály'n ”mestarillinen kuorolaulutuotanto” oli ohjelmiston kulmakivenä koko ensimmäisen vuosikymmenen ajan. Tapiolan kuoron menestyksen myötä suomalaiset säveltäjät huomasivat lapsikuoron taiteelliset mahdollisuudet ja kotimaisten sävellysten määrä alkoi pian kasvaa. Ensimmäinen Pekka Kostiaisen sävellys Jyväskylän musiikkiluokkien kuorolle oli nimeltään *Konsertti*. (Lindfors 2008, 114.)

Syksyllä 1969 oppilaita valittiin toiselle musiikkiluokalle yli 200 hakijan joukosta. Uuden luokan aloittaessa, kasvoi myös kuoron laulajien määrä. Parissa vuodessa kuorosta tuli Lindforsin valmennuksessa tarkkakorvainen ja taitava ryhmä. Vuonna 1971 kuoro pääsi karsintanauhan perusteella Yleisradion lapsikuorokilpailun finaaliin Helsinkiin, ja voitti sen. Voiton seurauksena kuoro valittiin edustamaan seuraavana vuonna Suomea Pohjoismaiden radioyhtiöiden järjestämään kilpailuun Kööpenhaminaan. Lindfors muistelee matkaan liittyvää tragikomiikkaa - kuoronjohtajalle oli unohdettu ilmoittaa asiasta. Myöhään aloitettu harjoittelu ei kuitenkaan heikentänyt mahdollisuuksia: Pohjoismaiden radioyhtiöiden lapsikuorokilpailun voitto nosti Jyväskylän musiikkiluokkien kuoron kansainväliseen tietoisuuteen. (Kosonen 2008, 23–24; Lindfors & Korhonen 2008, 58; Torsten Lindfors, henkilökohtainen tiedonanto 3.1.2008)

Kotikaupungissaan, yhteistyössä Jyväskylän Kaupunkiseurakunnan kanssa Musiikkiluokkien kuoro ja orkesteri aloittivat paikallisen jouluperinteen. Vuoden 1973 Kauneimmat joululaulut -konsertti osoittautui yleisömenestykseksi. Yli kolmekymmentä vuotta kestänyt perinne jatkuu edelleen. (Kosonen 2008, 24.)

Kansainvälistä tunnustusta Musiikkiluokkien kuoro sai vuonna 1974 Euroopan Nuorisomusiikkifestivaalilla Belgian Neerpeltissä, jossa kuoro voitti lapsikuorosarjan sekä kilpailun erikoispalkinnon. Kilpailumatkan lisäksi musiikkiluokkien kuoro ja orkesteri tekivät kiertueen Länsi-Saksaan, mm. Emsdetteniin. Matkalla oli 83 esiintyjää, joista osa esiintyi sekä kuorossa että orkesterissa. Samana vuonna kuoro huomioitiin myös kotimaassa. Se sai Keski-Suomen läänin taidepalkinnon ansiokkaasta työstään kuoromusiikin parissa. (Kosonen 2008, 24; Lindfors & Korhonen 2008, 58.)

Musiikkiluokkalaisilla oli mahdollisuus soittaa orkesterissa. Keski-Suomen yhteiskoulun orkesterin kanssa yhteistyössä muodostettu nuoriso-orkesteri osallistui kuoron tapaan Neerpeltin festivaaleille ja voitti sinfoniaorkesterien sarjan vuonna 1975. Myös Länsi-Saksaan ja Hollantiin suuntautuneella kiertueella oli mukana vanhimmista musiikkiluokkalaisista koottu sekakuoro. Matkan aikana kuoro ja orkesteri tekivät Belgiassa tv- ja radionauhoituksia. (Lindfors & Korhonen 2008, 59; Kosonen 2008, 24.)

Jyväskylän musiikkiluokat olivat Valtakunnallisten Lapsi- ja Nuorisokuoropäivien järjestäjinä Jyväskylässä 1976. Merkittäviä esiintymisiä kotimaassa olivat mm. Englannin kuningatar Elisabeth II:n ja Prinssi Philipin valtiovierailu, SPR:n 100-vuotisjuhla Finlandia-talossa ja musiikkiluokkien kymmenvuotis-kevätkonsertti. (Kosonen 2008, 24.)

Alussa musiikkiluokkien kuuroon kuuluivat suoraan ensimmäisten musiikkiluokkien oppilaat. Oppilasmäärän lisääntyessä kuuroon voitiin ottaa uusia laulajia vasta kun ”paikkoja avautui”. Koska tulijoita oli paljon, käyttöön otettiin myöhemmin myös pääsykokeet. Aktiivinen kuoro- ja musiikkiluokkatoiminta johti myös vanhempien tukitoiminnan järjestäytymiseen, ja vuonna 1977 perustettiin Jyväskylän musiikkiluokkien tuki ry. (Kosonen 2008, 24.)

Kauneimmat joululaulut -konsertista taltioitu tv-produktio *Joulutervehdys Keski-Suomesta* nähtiin TV1:ssä vuonna 1977. Kuoron lisäksi siinä esiintyi Cygnaeuksen ala-asteen 4. ja 5. luokan oppilaat, Jyväskylän musiikkiluokkien viihderyhmä ja musiikkiluokkien sekakuoro. Suuren suosion saanut ohjelma uusittiin neljänä seuraavana vuonna. (Kosonen 2008, 23 - 24.)

Vuonna 1978 Torsten Lindfors siirtyi Jyväskylän konservatorion pop/jazz-musiikin opettajaksi sekä käynnistämään Jyväskylän kaupungin musiikkikoulun toimintaa.

2.2.2 Musiikkiluokkien A-kuorosta Vox Aurea – Kari Ala-Pölläsen kausi 1978–1994

Vuonna 1978 Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro sai johtajakseen Kari Ala-Pölläsen. Hän oli tehnyt yhteistyötä Torsten Lindforsin ja musiikkiluokkalaisten kanssa 1970-luvun alkupuolella nuoriso-orkesteria johtaessaan.

Kari Ala-Pöllänen valmistui kansakoulun opettajaksi Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulusta. Hän opiskeli myöhemmin myös musiikkitiedettä Jyväskylän yliopistossa sekä orkesterin- ja kuoronjohtoa Keski-Suomen konservatoriossa. Hän opetti musiikkia Keski-Suomen yhteiskoulussa (Kesy) ja toimi musiikkiluokanopettajana Cygnaeuksen koulussa. Kari Ala-Pöllänen toimi myös muusikkona ja kapellimestarina mm. jazz- ja kansanmusiikki-kokoonpanoissa sekä kaupunginorkesterissa. (Kosonen 2008, 89.)

Vuoden 1979 keväällä kuoro teki kiertueen Jyväskylän ystävyyskaupunkeihin Ruotsin Eskilstunaan ja Norjan Stavangeriin. Kotikaupungissaan kuoro esiintyi Lapsen vuoden Jyväskylän pääjuhlassa. Kesällä 1980 kuoro teki jo laajemman kiertueen Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan. Kuoro esiintyi useita kertoja mm. Jyväskylän ystävyyskaupungissa Esbjergissä Tanskassa saaden hyvät arviot konserteistaan paikallisissa lehdissä. Vuoden 1981 kesällä kuoro teki konserttimatkan Tšekkoslovakiaan, jossa se pääsi tekemään maan yleisradiolle ohjelmaa. Lähetystöneuvos Ådahl kuvasi kiitos-kirjeessään kuoron esityksiä ”laadultaan ja hengeltään parhaimpiin Suomen kulttuuriviennin saavutuksiin kuuluvina” hänen Prahassa olonsa aikana. (Kosonen 2008, 25, 43 - 44.)

Jyväskylän musiikkiluokkien kuorosta tuli A-kuoro, ja se sai rinnalleen valmentavan kuoron, kun B-kuoro (myöhemmin KolmeKuutoset) perustettiin vuonna 1980. Sen johtajana aloitti musiikkiluokkien opettaja Liisa Räsänen, joka luotsasi 3.–6. luokkien oppilaille tarkoitettua kuoroa yli 20 vuoden ajan. Myöhemmin myös alimpien luokkien oppilaat saivat oman kuoron, kun Räsänen vuonna 1995 perusti NollaKakkoset-kuoron. (Korhonen 2008, 61; Kosonen 2008, 70.)

Musiikkiluokilla on toimintansa alusta lähtien ollut yhteistyötä Jyväskylän kaupunginorkesterin kanssa, jonka riveissä myös johtajat Torsten Lindfors ja Kari Ala-Pöllänen soittivat opetustyönsä ohessa. Vuonna 1981 A-kuoro ja kaupunginorkesteri toteuttivat yhdessä joulukonsertin Kyösti Haatasen ja Kari Ala-Pölläsen johdolla. Myös Vox Aurea in Concert -levy äänitettiin yhteistyössä kaupunginorkesterin kanssa. Jyväskylän musiikkiluokkien kuorot ovat esiintyneet useiden solistien kanssa. Vuonna 1980 A-kuoro teki yhteistyötä Katri-Helenan kanssa. Jyväskylässä pidetyn lastenkonsertin lisäksi toteutui yhteinen esiintyminen TV2:n Kai laulaa saan -ohjelmassa. (Kosonen 2008, 40; 44.)

Vuonna 1981 A-kuoro sai korkeimman tunnustuksen Keski-Suomen läänin taidetapahtumassa. Kokkolassa kuoro osallistui Nuorten valtakunnalliseen taidetapahtumaan ja saavutti kolmen mitalin kunniakirjan. Myös Tampereen Sävel -kuorokilpailussa kuoro sai kaksi kultaleimaa ja stipendin. Kansainvälistä menestystä tuli Béla Bartók -kuorokilpailussa Unkarin Debrecenissä vuonna 1982. Kuoro otti voiton kansanmusiikkisarjassa ja sijoittui toiseksi lapsikuorosarjassa. Sanomalehti Keski-suomalaisen mukaan menestystä siivitti kansanmusiikkisarjassa esitetty Pekka Kostiaisen *Lorulailee*. (Kosonen 2008, 43, 45)

Kuoron menestyksenkäs vuosi 1984 alkoi kuoron pienyhtyeiden voitolla ja toisella sijalla Nuorten sävel -juhlassa Tampereella. Lahden valtakunnallisessa taidetapahtumassa kuoro palkittiin korkeimmilla tunnustuksilla, ja Suomen säveljuhlassa A-kuoro voitti lapsikuorosarjan ja pääsi esiintymään useaan otteeseen. Kansainvälistä menestystä kuoro saavutti Llangollenin kuorokilpailussa (Llangollen International Eisteddfod) Walesissa, jossa se tuli kolmanneksi lapsikuorosarjassa, mutta voitti kansanmusiikkisarjan. Voitto poiki lisää konsertteja ja esiintymisiä välitettiin myös radioon sekä BBC:n kautta televisioon. (Kosonen 2008, 46.)

Vuonna 1985 yhteistyö Yleisradion kanssa jatkui, kun kuoro teki YLE Radio 1:lle nauhoituksen Kuorolaulun ABC -ohjelmaan sekä esiintyi Lasten toivekonsertin suorassa lähetyksessä. TV2:lle kuvatussa jouluohjelmassa kuoron kanssa esiintyivät myös Matti Lehtinen ja Tampereen konservatorion orkesteri. (Kosonen 2008, 47.)

Vuonna 1986 Jyväskylän musiikkiluokkien A-kuoro -nimitys jäi historiaan. Uudeksi nimeksi tuli Vox Aurea. Sen merkitys - kultainen ääni - liittyy Kari Ala-Pölläsen kuorolaisista käyttämään ”kultakurkut” nimitykseen. Myös pitkäjänteinen äänenmuodostustyö oli tärkeä osa Vox Aurealle ominaisen ”kultaisen soinnin” kehittymistä. Kuoron ulkoinen ilme uudistui uuden logon ja kuoropuvun myötä. (Kosonen, 2008, 47–48; Kari Ala-Pöllänen, henkilökohtainen tiedonanto, 14.1.2008)

Vox Aurea on ollut haluttu vieras moniin kansainvälisiin tapahtumiin ja koulutuksiin. Vuonna 1986 Itävaltaan ja Unkariin suuntautuneella kiertueella kuoro esiintyi mm. kansainvälisen musiikkikasvatusjärjestö ISME:n kongressissa Innsbruckissa sekä Kodály-seminaarissa

Unkarin Kecskemetissä. Matkalla oli useita esiintymisiä sekä äänenmuodostus-demonstraatio Kari Ala-Pölläsen ja Marita Häkkisen johdolla. (Kosonen 2008, 48.)

Vox Aurea on osallistunut kansainvälisiin lapsi- ja nuorisokuorotapahtumiin. *International Choral Sympaatti* järjestettiin ensimmäisen kerran Helsingissä Finlandia-talossa vuonna 1986. Samana vuonna kuoro konsertoi Tšekkoslovakiassa Prahan ja Bratislavan radioiden järjestämällä kuorofestivaaleilla Olomoucen kaupungissa. Festivaalilla kuoro sai kutsun mm. Kreikkaan, jossa se esiintyi (1988) mm. Ateenan kansallisoopperassa. Kansainvälisten esiintymisten sarjaan kuului mm. *Norbusang* tapahtuma Norjassa. Myös Ruotsiin ja Venäjälle suuntautuneilla matkoilla ohjelmassa oli konsertointia, demonstraatioita ja radionauhoituksia. (Kosonen 2008, 48–49.)

Vuonna 1989 julkaistiin yhteistyössä Jyväskylän kaupunginorkesterin kanssa tehty levy *Vox Aurea in Concert*. LP:n toinen puoli sisältää jyväskyläläisiä lauluja ja toinen puoli lauluja useista eri maista. Kuoron ensimmäinen oma äänite *Kiurun tie* ilmestyi vuonna 1982. Vox Aurea teki äänityksiä myös Musica-oppikirjasarjaan, jonka yhtenä tekijänä Kari Ala-Pöllänen oli. (Kosonen 2008, 50.)

1990-luvun alussa Vox Aurea teki kiertueen USA:han ja Kanadaan. Children's Choirs in Concert -festivaalille New Yorkiin oli kutsuttu myös 9 lapsikuoroa eri puolilta Yhdysvaltoja. Kuorot konsertoivat Carnegie Hall:ssa. Kanadan Torontossa ja Ottawassa kuoro konsertoi paikallisten lapsikuorojen kanssa. Yhtenä merkittävimmistä kuoron kiertueista voidaan pitää Korean ja Japanin kiertuetta vuonna 1992, jolloin kuoro esiintyi kahden viikon aikana mm. ISME:n kongressissa Soulissa. (Korhonen 2008, 61.) Vuonna 1993 kuoro teki kiertueen Espanjaan ja Portugaliin. Tolosan kuorofestivaalin lapsikuorosarjassa kuoro sai kolmannen palkinnon sekä yleisön suosikkikuoro-erikoispalkinnon. (Kosonen 2008, 69.)

Vox Aurea valittiin Yleisradion vuoden 1992–1993 nuorisokuoroksi. Juhlavuonna radioitiin mm. joulukonsertti Saarijärven kirkosta ja Vuoden nuorisokuoron pääkonsertti Ritarihuoneelta Helsingistä. Vuonna 1993 kuoro äänitti myös joululevyn. (Kosonen 2008, 68.)

Vuonna 1994 Kari Ala-Pöllänen 2008 siirtyi Tapiolan kuoron taiteelliseksi johtajaksi. Tapiolan kuoroa hän johti vuoden 2008 kevääseen saakka. Kari Ala-Pöllänen toimii edelleen kansainvälisten kuorofestivaalien taiteellisena johtajana, kuorokilpailujen tuomaristojen jäsenenä sekä kuoronjohtajien ja laulajien kouluttajana eri puolilla maailmaa (Tapiolan kuoro 2009).

2.2.3 Vox Aurea säveltäjän instrumenttina - Pekka Kostiaisen kausi 1994–2009

Pekka Kostiainen aloitti Vox Aurean johtajana vuonna 1994, Kari Ala-Pölläsen siirtyessä Tapiolan kuoron johtajaksi. Tätä ennen Kostiainen oli tehnyt yhteistyötä kuoron kanssa säveltämällä sille useita teoksia.

Pekka Kostiainen suoritti Sibelius-Akatemiassa kanttori-urkuri -tutkinnon vuonna 1968 ja sävellyksdiplomin Jouko Tolosen johdolla vuonna 1973. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen lehtorina vuonna 1976 Kostiainen perusti Musiikkitieteen laitoksen yhteyteen Musica-kuoron, jonka johtajana hän toimii edelleen. Pekka Kostiainen on suosittu kuorosäveltäjä niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Hänen sävellyksiään on esitetty ja levytetty eri puolilla maailmaa. Kostiainen on toiminut useiden kansainvälisten kuorokilpailujen tuomarina. Kuorosävellysten lisäksi Kostiainen on säveltänyt myös sinfonioita ja oopperaa. Vox Aurea on esittänyt hänen lapsikuorosävellyksistään melkein kaikki, noin 40. Vuonna 2006 järjestetyssä valtakunnallisessa Kuoromusiikin helmi -äänestyksessä Kostiainen oli Sibeliuksen ja Kuulan rinnalla suosituimpien joukossa. (Kosonen 2008, 91.)

1990-luvun loppupuolella Vox Aurea teki kilpailu- ja konserttikiertueita Euroopassa ja USA:ssa. Deutsch-Finnische Gesellschaft järjesti kuorolle mittavan kymmenen konsertin kiertueen vuonna 1996. Ruotsissa kuoro vieraili vuonna 1996 Adolf Fredrikin koulussa, ja vuonna 1997 se osallistui Tukholman Kansainväliseen lapsikuorojen ystävyysfestivaaliin. Kilpailuvoittoa tuli Los Angelesissa vuoden 1995 The Golden Gate -festivaalin kansanmusiikki- ja nykymusiikkisarjoissa sekä lapsikuorosarjassa toinen sija. (Kosonen 2008, 72, 75, 91.)

Vox Aurean yhteistyö Jyväskylä Sinfonian kanssa on jatkunut mm. solistien, kuten Raimo Sirkiän joululevyn äänitysten parissa. Vuonna 1996 kuoro oli mukana toteuttamassa Matteus-

passiota yhdessä Musica-kuoron, Kampin laulun, Jyväskylän Sinfonian ja solistien kanssa. Vox Aurean laulajia on ollut mukana myös maakuntaoopperan oopperaproduktioissa Taikahuilu (1997), Carmen (1999) sekä Pajatso ja Cavalleria Rusticana (2002). (Kosonen 2008, 72, 75–76, 98.)

Vuonna 1996 kuoro äänitti Pekka Kostiaisen sävellyksistä koostuvan levyn *Lorulailee* (Kostiainen conducts Kostiainen 2). Kun Vox Aurea voitti Yleisradion harrastemusiikin Kunniapunnuksen vuonna 1998, myös *Lorulailee*-levy sai erityismaininnan samassa yhteydessä. Palkintoa perusteltiin: ”Vox Aurea on jo vuosia kuulunut lapsikuorojemme eliittiin niin musiikillisella ilmaisullaan kuin soinnillaankin. Kunniapunnuksen myötä raati haluaa samalla alleviivata pitkäjänteisen musiikkikasvatustyön merkitystä ja tuloksellisuutta.” (Kosonen 2008, 91.)

Vuonna 1997, musiikkiluokkien täyttäessä 30 vuotta, Vox Aurea esiintyi Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlassa Eduskunnassa. Tilaisuudessa läsnä olivat eduskunnan ja hallituksen lisäksi presidentti Ahtisaari puolisoineen. Rouva Eeva Ahtisaari toimi sittemmin Jyväskylän kansainvälisen nuorisokuoro-festivaalin suojelijana vuonna 1999. Vox Aurean tuki vastasi tapahtuman järjestelyistä. (Kosonen 2008, 75, 77.)

Vox Aurean kilpailumenestys on jatkunut 2000-luvulla. Rhodoksen kansainvälisellä musiikkifestivaalilla vuonna 2003 kuoro palkittiin kaikkien sarjojen parhaana, ja se voitti Grand Prix’n. Tampereen Sävelessä 2003 Vox Aurea oli paras suomalaiskuoro saaden kolme kultaleimaa. Tolosan kuorokilpailussa 2004 kuoro sijoittui lapsikuorosarjan kolmanneksi. Vuoden 2007 Tampereen sävelessä kuoro palkittiin kahdella kultaleimalla. (Kosonen 2008, 119.)

Kanadan kolmiviikkoisella kiertueella vuonna 2000 Vox Aurea osallistui ensin Kathaumixw-festivaaliin kutsu- ja demonstraatiokuorona ja konsertoi sitten Vancouverissa. Matkan viimeisellä viikolla kuoro esiintyi musiikkikasvatusjärjestö ISME:n kongressissa Edmontonissa. Japanin kiertueella vuonna 2006 kuoro konsertoi mm. Tokushimassa ja Tokiossa. (Kosonen 2008, 94, 105.)

Vuonna 2001 kuoro teki yhdessä vanhanmusiikin yhtye Fiamma Lucenten kanssa joululevyn *Iloicam: Christus on ilmandun – European Christmas Carols*, joka sisältää musiikkia Euroopan eri maista 1200-luvulta alkaen. (Kosonen 2008, 72.) Vuonna 2008 Jyväskylän musiikkiluokkien ja Vox Aurean juhliessa 40-vuotista taipaletaan julkaistiin levy *1000 kertaa 1000 vuotta* (Kostiainen conducts Kostiainen 6).

Vuonna 2009 Vox Aurean johtaja vaihtuu. Pekka Kostiainen saa seuraajakseen kuoron pitkäaikaisen äänenmuodostajan ja varajohtajan Sanna Salmisen.

3 KUORO HARRASTUKSENA

3.1 Aikaisemmat tutkimukset

Kuoroharrastusta on tutkittu varsin vähän, lapsi- ja nuorisokuoroja lähinnä pro gradu -tutkielmissa. Tutkielmat ovat painottuneet tiettyihin teemoihin kuten motivaatio, äänenmuodostus, kuoroilmaisu ja kuoron pedagoginen merkitys. Koska käsittelemälläni kuorolla on jo 40-vuotinen historia, aiheitani lähellä ovat myös erilaiset kuorohistoriikit. Kuoron historian käsittelyn sijaan tutkimuksessani painottuvat kuorolaisten kokemukset.

Mittavan kansainvälisen tutkimuksen kuorossa laulamisen merkityksestä ovat tehneet Louhivuori ja Salminen (2005). Useasta näkökulmasta aihetta lähestyvä tutkimus on toteutettu lähinnä aikuiskuorojen parissa.

Kuorossa laulamisen motivaatiota ovat tutkineet perusopetuksen koulujen kuoroissa Heilala ja Virtanen (2006) ja poikakuoroissa Murtoniemi (2002). Mieskuorojen osalta motivaatiota ovat tutkineet Miettinen ja Niemistö (1998) ja naiskuorossa laulamisen merkitystä Martin (1993). Federley (2001) on tutkinut ryhmän toimintaa kuoroilmaisun rakentajana. Kittilän (2001) tapaustutkimuksessa Oulaisten nuorisokuorosta käsitellään kuorolaisen musiikillista minäkäsitystä.

Jyväskylän musiikkiluokkien kuoron tapaan 1960-luvulla perustetuista kuoroista on tutkittu erityisesti Tapiolan kuoroa. Aaltosen (2004) pro gradu -työ tarkastelee Tapiolan kuoroa pedagogisena yhteisönä. Tapiolan kuoroa käsittelee myös Ojalan (2008) Kasvatus lapsi- ja nuorisokuorossa: tapaustutkimus Tapiolan kuorosta.

Asiantuntijan ja kuoronjohtajan näkökulmasta lapsikuoroa tarkastelee mm. Tapiolan kuoron pitkäaikainen johtaja Erkki Pohjola (1992) kirjassaan Tapiola Sound sekä mm. Mari Koistinen (2003) Tunne kehosi – vapauta äänesi - Äänitimpurin käsikirjassaan. Jälkimmäisen

kaltaisia opas-tyyppisiä julkaisuja löytyy runsaasti myös englanninkielisenä. Esimerkiksi Patricia Shehan Campbell on käsitellyt lasten laulamista useissa julkaisuissa.

3.1.1 Kansainvälinen kuorotutkimus

Kuorossa laulamisen merkitystä laajassa kansainvälisessä tutkimuksessa ovat tutkineet Louhivuori ja Salminen (2005). Erityyppisiin aikuiskuoroihin painottuvassa tutkimusaineistossa oli mukana myös nuorisokuoro. Nuorin vastaaja oli 16-vuotias. Tutkimuksessa on ollut tavoitteena paneutua teemaan monesta näkökulmasta, erityisenä kiinnostuksen kohteena kuorolaulun merkitys ihmissuhde-verkoston ja luottamuksen rakentumisen kannalta (sosiaalinen pääoma), ja toisaalta kuorolaulun suhteesta tunne-elämään, henkiseen ja fyysiseen terveyteen. (Louhivuori & Salminen 2005, 12.)

Suomalaisten kuorojen osalta kuoroharrastuksessa näyttää olevan tärkeää erityisesti musiikilliset seikat eli laulutaidon kehittyminen ja taiteelliset elämykset. Kuoroharjoitusten alkuun kuuluvat äänenavaukset ja laulutekniikkaan liittyvät muut harjoitukset ovat kyselyn tulosten perusteella tarpeellisia ja koettu kuorolaisten kannalta mielekkäiksi. Sosiaaliset seikat eli kuoron ihmissuhteet ja ryhmään kuulumisen muodostavat toisen tärkeän piirteen kuoroharrastuksessa. Esiintymishalu ei kyselyn perusteella ole kuorolaisille kovin merkittävä kuorolauluun liittyvä piirre. Taiteelliset seikat näyttävät olevan sosiaalista kanssakäymistä jonkin verran merkittävämpiä. (Louhivuori & Salminen 2005, 13–14.)

Kuorolaulu tuottaa erilaisia elämyksiä. Se lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, kuorolaulun yhteydessä ympäröivä maailma unohtuu, laulaessa koetaan voimakkaita tunne-elämyksiä (esimerkiksi liikutus ja kyyneleet) ja sisäisen rauhan tuntemuksia. Kuorolaulun stressiä vähentävä ja rentouttava vaikutus työelämän kovien paineiden keskellä korostui myös vastauksissa. Kielteiset tuntemukset ja kokemukset olivat harvinaisia. Kuoronjohtajan huomautukset tai laulamiseen liittyvät virheet olivat kuitenkin jääneet joillekin vastaajille mieleen pitkäksi aikaa. Louhivuoren ja Salmisen mukaan kuorolaulajien halu ja into jatkaa harrastusta vuodesta toiseen saattaa selittyä sillä, että kuorolaulu on monille poikkeuksellisen tärkeä yhdessäolon muoto. (Louhivuori & Salminen 2005, 13–14.)

Verrattaessa tuloksia suomalaisten ja eteläafrikkalaisten osalta, esimerkiksi kuoroon liittymiseen on molemmissa maissa vaikuttaneet eniten ystävät. Etelä-Afrikassa myös vaikuttava kuorokokemus oli merkittävä syy liittyä kuoroon. Kuorolaulun koettiin myös alkaneen ”automaattisesti”, ilman erityistä syytä. Louhivuori, Salminen ja Lebaka (2005) pitävät koulun vaikutusta kuorolaulun aloittamisessa tärkeänä, minkä vuoksi olisikin tärkeää jatkaa koulujen kuorotoimintaa myös tulevaisuudessa. (Louhivuori, Salminen & Lebaka 2005, 85.)

Verrattaessa suomalaisten ja eteläafrikkalaisten vastauksia, näyttää siltä, että sosiaaliset suhteet ja ryhmään kuulumisen tunne ovat tärkeämpiä suomalaisille. Eteläafrikkalaisten vastauksissa korostui laulutaitojen kehittäminen, itseluottamuksen saaminen esiintymisten kautta ja musiikillisen tietojen kehittäminen. Tutkijat arvioivat, että suomalaisilla on mahdollisuus juuri kuoroharrastuksen kautta kokea sosiaalisuutta. Etelä-Afrikassa kulttuuri on muutenkin yhteisöllisempää, joten harrastuksesta ilmeisesti haetaan nimenomaan musiikillista antia. Molemmissa maissa kuitenkin kuoron ihmissuhteet koettiin hyvin tärkeiksi, jopa merkittävämmiksi kuin muissa yhteisöissä. (Louhivuori, Salminen & Lebaka 2005, 86–87.)

3.1.2 Laulaminen lapsi- ja nuorisokuorossa

Mari Koistisen (2003, 8) mukaan laulaminen ja äänenkäyttö on kaikille ihmisille luonnollinen, synnynnäinen tunteiden tulkitsemisen muoto. Campbell ja Scott-Kassner (1995) toteavat, että lapset laulavat yhä, vaikka onkin epäilty, että media-täyteinen maailma muokkaa heistä passiivisia kuuntelijoita ja musiikkivideoiden mukana laulajia. Ääni on instrumentti, jonka kaikki omistavat, ja josta ei tarvitse maksaa vuokraa, eikä yksityisen ohjauksen järjestäminen ole välttämätöntä. Monet lapset kokevat laulamisen kautta suurta musiikin iloa osallistujina ja esiintyjinä. (Campbell & Scott-Kassner 1995, 126, 155 - 156.)

Pohjolan (1992) mukaan lasten kasvatuksella kuorosopraanoiksi ja altoiksi on Euroopassa pitkä historia. Poikaääniä on koulutettu kirkoissa ja sisäoppilaitoksissa jo vuosisatojen ajan. Toisen maailmansodan jälkeen poikakuorojen rinnalle on syntynyt uusi, demokraattisempi lapsikuorotyyppi, jossa tytöt ja pojat laulavat yhdessä. Samaan aikaan alkoi muotoutua myös maailmanlaajuinen lapsi- ja nuorisokuoroliike. Kuoronjohtajat ja kuorot pitävät yhteyttä

toisiinsa sekä kokoontuvat erilaisiin tapahtumiin, kuten kuorofestivaaleille. (Pohjola 1992, 13–14.)

Lapsikuoron pohjana on usein kolmiääninen koulukuoro, jossa on kaksi sopraanoääntä ja yksi altoääni (SSA¹). Se muuntuu tarvittaessa kaksiaääniseksi (SA) tai neliaääniseksi (SSAA). Kuoro on yleensä tyttökuoro tai tytöistä ja pojista koostuva ”sekakuoro”. Usein tytöt ovat enemmistönä kuoroissa. (Pohjola 1992, 13 - 14.) Koistinen arvelee, että varsinkin äänenmurroksen lähestyessä oman äänen ja kehon erilaisuuden kokeminen vieraannuttaa pojat laulamisesta ja kuorotoiminnasta. Poikien vähyys saattaa johtua osittain myös siitä, että kuorotoiminta koetaan ”tyttöjen puuhaksi”, eikä ohjelmisto vedä poikia mukaansa. (Koistinen 2003, 98.)

Koistisen mukaan lapsikuoro vaatii johtajalta paljon suunnittelua, hyvää huumorintajua, rautaista pedagogista otetta ja lasten tuntemista, positiivisuutta, hyvää organisointikykyä ja pitkää pinnaa. Lasten asenteet laulamista kohtaan ovat positiiviset ja avoimet. Uusia asioita opitaan ja opetellaan avoimesti. Lapsikuoro-iässä monia asioita ei kyseenalaisteta, minkä vuoksi taiteellisia, kasvatuksellisia ja sosiaalisia tavoitteita ei kannata asettaa liian matalalle. Koistinen korostaa, että kertauksen, sitkeän harjoittelun ja yhteistyön kautta vaikeimmatkin tavoitteet saavutetaan. Kuoronjohtajilla on suuri vastuu siirtää lapsiin positiivinen asennoituminen uuden oppimista ja laulamista kohtaan. Kuorossa opitaan sosiaalisuutta, suvaitsevaisuutta, itsekuria, oma-aloitteellisuutta, itsensä ja toisten hyväksymistä. Kuorossa lapset saavat onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia ja oppivat käsittelemään ja hyväksymään niitä. (Koistinen 2003, 92–93.)

Musiikin lisäksi laulaessa voidaan oppia monenlaisia asioita. Campbell ja Scott-Kassner (1995, 156) painottavat, että linkki kielen, puheen, lausumisen ja laulun välillä on kiistaton. Lauluja oppiessaan lapset voivat laajentaa sanavarastoaan, kuten myös ymmärtää tapoja, joilla sanat sopivat yhteen. Koistisen mielestä omalla äidinkielellään laulaessaan lapsi paitsi kartuttaa sanavarastoaan ja oppii uusia ilmaisuja, oppii samalla myös käsittelemään tunteitaan omalla äidinkielellään (Koistinen 2003, 96). Kulttuurisia arvoja voidaan edistää laulujen

---

¹ Kuoromuodoissa SA-merkintä tarkoittaa sopraano- ja alto-äänistä koostuvaa kuoroa. Sopraano- ja altoäänit voivat olla myös jakautuneet korkeampaan ja matalampaan, eli 1. ja 2. sopraanoksi ja 1. ja 2. altoksi.

kautta. Laulujen kautta voidaan kurkistaa uusiin maailmoihin, eri kulttuureihin ja aikakausiin. (Campbell & Scott-Kassner 1995, 156.)

Alakoulun viimeisinä vuosina lapset alkavat huomata murrosiälle tyypillisiä fysiologisia ja psykologisia muutoksia. Tytöt saattavat häpeillä poikien edessä laulamista ja poikien mielestä laulaminen on jotenkin feminiinistä tai ainakin vähemmän innostavaa toimintaa. Monien mielestä murrosiän kynnyksellä laulaminen ei ole enää ”cool”. (Campbell & Scott-Kassner 1995, 127.) Myös Koistinen huomioi, että teini-iässä harrastus saattaa hiipua, jos kuorossa lauletaan tylsiä kappaleita, jotka eivät kosketa nuoria eivätkä heidän elämäänsä. Myös kavereiden osallistumisella on merkitystä. Hän kuitenkin uskoo, että ohjelmiston valinnalla ja huolellisella kuoroharjoitusten suunnittelulla voidaan muokata asenteita ja saada nuoret innostumaan laulamista ja äänensä hoitamisesta. (Koistinen 2003, 98.) Myös Campbell & Scott-Kassner toteavat, että laulujen valinnassa on huomioitava tekstin mielekkyys ja laulun sopivuus kuorolaisten äänialalle, jotta mielenkiinto laulamiseen säilyisi. He myös toteavat, että kun lapset alkavat ymmärtää laulamisen mekanismeja, he pystyvät paremmin käyttämään ääntään. (Campbell & Scott-Kassner 1995, 127.)

Koistinen (2003, 95) toteaa, että luonnollinen ja terve äänenkäyttö niin puheessa kuin laulussakin on erottamaton osa lapsen kehittyvää persoonallisuutta. Lapsia tulisi ohjata oikeaan äänenkäyttöön antamalla neuvoja oikeaan asentoon, hengitykseen ja puheäänien käyttöön liittyen. Campbell ja Scott-Kassner huomauttavat, että luonnollisen kehityksen lisäksi, lasten ääniä voidaan kehittää harjoittelun avulla. He eivät tarkoita, että yksityiset laulutunnit olisivat suositeltavia lapsille. Tunnit kannattaa aloittaa murrosiän loppupuolella tai aikuisena, kun äänen (fysiologinen) kehitys on valmis. Kuitenkin opettaja, joka suo mahdollisuuksia äänen harjoittamiselle, lauluille, laululeikeille ja ääniharjoituksille, voi nopeuttaa kehityksen kulkua ja laajentaa musiikillisen ilmaisun kapasiteettia. (Campbell & Scott-Kassner 1995, 130.)

Moniin kuoroihin, kuten musiikkiluokkien kuoroon valitaan laulajia pääsykokeen perusteella. Esimerkiksi Vox Aureaan valitaan laulajia, joilla jo on musiikillista osaamista sekä valmiudet oppia nopeasti ja sopeutua ryhmään, jolla on paljon kansainvälisiä esiintymisiä. Campbellin ja Scott-Kassnerin mukaan koelaulu on hyödyllinen myös lisäämään lasten sitoutumista kuorossa laulamiseen. Sen myötä myös ymmärretään, että jokaisen lapsen ääni

on tärkeä omalta osaltaan ryhmän soinnille. Heidän mielestään kaikille lapsille, jotka ilmaisevat mielenkiintonsa kuorossa laulamista kohtaan, pitäisi antaa mahdollisuus tulla osaksi ”laulujoukkuetta”. (Campbell & Scott-Kassner 1995, 154 - 155.) Siksi onkin tärkeää pitää yllä erilaisia kuoroja ja lauluryhmiä, joihin voi päästä kaikki laulamisesta kiinnostuneet, vaikka musiikilliset kokemukset olisivat vähäisiäkin.

3.1.3 Motivaatio-tutkimus

Motivaatiolla tarkoitetaan voimaa tai ”sisäistä tilaa”, joka saa aikaan, ohjaa, suuntaa ja ylläpitää yksilön toimintaa (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 177; Tynjälä 1999, 98). Lehtinen, Kuusinen ja Vauras (2007) toteavat, että motivaation on katsottu vaikuttavan siihen, mitä valintoja yksilö tekee eri toiminta- ja käyttäytymisvaihtoehtojen välillä. Motivaatio vaikuttaa sekä siihen, miten määrätietoisesti yksilö ryhtyy toimeen, miten intensiivistä hänen toimintansa on ja miten sitkeästi hän keskittyy aloittamaansa tehtävään että siihen, mitä yksilö ajattelee ja tuntee, kun hän suorittaa tehtäviä. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 177.)

Tynjälän (1999) mukaan sisäisellä motivaatiolla tarkoitetaan henkilön omasta sisäisestä kiinnostuksesta ja innostuksesta lähtevää spontaania toimintapyrkimystä. Ulkoinen motivaatio kytkeytyy ulkoisen palkkion odotukseen. Behavioristisen näkemyksen mukaan palkkioiden oletetaan vahvistavan toivottua käyttäytymistä, kun taas konstruktivistisesta näkökulmasta huomio kiinnittyy siihen, miten oppija tulkitsee tilanteen ja minkä merkityksen hän antaa toiminnalle ja mahdollisille ulkoisille vahvistamiskeinoille. (Tynjälä 1999, 99.)

Sosiokognitiiviset näkemykset tarkastelevat keskeisinä motivaatiotekijöinä oppijan uskomuksia itsestään oppijana sekä hänen tulkintojaan oppimistilanteista ja tehtävistä. Motivaatioon liittyvät käsitykset ja uskomukset voidaan jakaa lähinnä kahteen pääryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat oppijan arvostuksiin ja tehtävän valintaan liittyvät käsitykset, eli minkälaisiin tavoitteisiin oppilas pyrkii, minkälaisia kiinnostuksen kohteita hänellä on ja mitkä asiat hän kokee tärkeiksi. Toiseen ryhmään kuuluu oppijan uskomukset siitä, miten hän pysyy hallitsemaan omaa toimintaansa ja oppimistilannetta sekä vaikuttamaan itse toiminnan lopputulokseen (control beliefs) ja miten hän selittää toimintansa onnistumisen tai epäonnistumisen (attributions). Näitä motivationaalisia uskomuksia ei yleensä nähdä

pysyvinä persoonallisuuden piirteinä vaan tilannesidonnaisina tekijöinä, jotka voivat vaihdella tilanteesta toiseen. (Tynjälä 1999, 100.)

Systeemisessä tarkastelutavassa yksilöllinen oppiminen nähdään osana laajempaa toimintasysteemiä, jossa yksilö ja sosiaalinen ympäristö toimivat keskenään monimutkaisessa vuorovaikutuksessa. Tässä toimintasysteemissä oppijan subjektiiviseen toiminnan hallintaan vaikuttavat mm. hänen tulkintansa ympäristön haasteista ja mahdollisuuksista, vuorovaikutussuhteista, kulttuurisista tavoista, oppimisen arvioinnista, annetuista tehtävistä. Oppijan oppimisstrategiat ja toimintatavat määräytyvät siis oppimistilanteen ja ympäristön sekä tilannetulkinnan välisessä vuorovaikutuksessa sen mukaan, miten oppija tulkitsee tehtävän vaatimukset, sisällön merkityksellisyyden ja sosiaalisen tilanteen. Näihin tulkintoihin taas vaikuttavat oppijan aikaisemmat kokemuksen erilaisista oppimistilanteista. (Tynjälä 1999, 104–105.)

Flow-kokemus

Csikszentmihalyi (1990) kuvaa flow-käsitettä tilana, jossa ihminen on niin syventynyt toimintaansa, että mikään muu ei tunnu merkitsevän mitään (Csikszentmihalyi 1990, 19). Tynjälän mukaan flow- eli virtausteorian mallissa tarkastellaan voimakkaasti sisäisesti motivoitunutta toimintaa, joka on riippumatonta ulkoisista palkkioista tai sosiaalisista yllykkeistä. (Tynjälä 1999, 106).

Sisäisen kokemuksen optimaalinen tila merkitsee, että tietoisuudessa vallitsee järjestys. Niin tapahtuu, kun psyykinen energia eli tarkkaavaisuus on kiinnittynyt realistisiin tavoitteisiin ja kun taidot ja toiminnan mahdollisuus vastaavat toisiaan. Päämäärään pyrkiminen tuo tietoisuuteen järjestystä, koska ihmisen täytyy keskittää tarkkaavaisuutensa käsillä olevaan tehtävään ja unohtaa siksi aikaa kaikki muu. (Csikszentmihalyi 1990, 22.)

Tynjälä tiivistää, että optimaalinen tilanne sisäisen motivaation ja virtauskokemuksen syntymiselle onkin, että tehtävän vaatimukset ovat tasapainossa henkilön valmiuksien kanssa. Flow-teorian mukainen, motivaation kannalta optimaalinen tilanne voi syntyä esimerkiksi kuorossa silloin, kun harjoiteltava teos tarjoaa kuorolaiselle riittävästi haasteita, mutta ei ole hänen valmiuksiinsa nähden liian vaikea. (Tynjälä 1999, 106–107.)

Uusikylän (2004) mukaan flow-kokemuksen myötä koko ihmisen elämä voi muuttua paremmaksi. Yksilön minuuden rakenne muuttuu ja voidaan puhua minän kasvusta. Hän liittää kokemukseen kaksi psykologista prosessia, eriytymisen ja eheytyksen. Eriytyminen viittaa siihen, että yksilö kehittyy kohti omaa ainutlaatuisuuttaan, hän pysyy erottamaan itsensä muista. Eheytyminen viittaa tämän kehityksen vastakohtaan eli yksilön arvojen ja tavoitteiden eheyteen, asioihin, jotka tavallaan ovat yksilötason yläpuolella. Tasapainoinen minuus edellyttää, että ihminen onnistuu yhdistämään nämä vastakkaiset tendenssit. (Uusikylä 2004, 29.)

Flow on syvän keskittyneisyyden tila, jossa ajatukset ja tunteet tähtäävät samaan tavoitteeseen. Kokemukset ovat keskenään sopusoinnussa, ja kun luova flow-periodi on ohi, yksilö tuntee olevansa koossa enemmän kuin aikaisemmin, ei vai sisäisesti vaan myöskin suhteessa muihin ihmisiin ja maailmaan yleensä. Uusikylä uskoo, että kun on ”maistanut flown iloa”, haluaa yhä enemmän keskittää tavoitteellisesti energian tiettyyn toimintaan, unohtaa minuutensa, menettää ajantajun, antautua virran vietäväksi, kasvaa ja eheytyä. (Uusikylä 2004, 30–31.) Yhtenä kuoroharrastuksen pitkäaikaisuutta selittävänä tekijänä voidaan pitää flow-kokemusta, jonka ansiosta voi esimerkiksi jaksaa läpi pitkien harjoitusprosessien ja unohtaa kaiken muun keskittyessään laulamiseen.

Motivaatio musiikkiharrastuksissa

Anttilan ja Juvosen (2002) teoksessa Harter (1981) esittää monen käytännön pedagogin havaitseman seikan, että sisäinen ja ulkoinen motivaatio eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ne usein tukevat toisiaan. Peltonen ja Ruohotie (1992, 19) ovat todenneet, että sisäinen ja ulkoinen motivaatio ovat toisiaan täydentäviä ja usein esiintyvät yhtäaikaaisesti, joskin toiset motiivit ovat usein hallitsevia kuin toiset. Soitonopiskelusta puhuttaessa voidaan ajatella ulkoisten motivaattoreiden tärkeimmäksi tehtäväksi saada tuleva opiskelija houkutelua musiikin pariin, jotta hän voi saada musiikista ja opiskelustaan myönteisiä kokemuksia. Ne puolestaan ajan mittaan tukevat sisäisen motivaation kehittymistä. (Anttila ja Juvonen 2002, 104.)

Kososen (2001) pianonsoiton motivaatiota käsittelevässä tutkimuksessa musiikin harrastajia motivoi soittotunteihin liittyvän teknisen hallinnan lisäksi elämyksellinen hallinta ja musiikillinen vuorovaikutus eli kontakti soittaja- ja laulajatovereihin. Kososen aineiston mukaan soittaminen ja musiikkiharrastukset ovat nuoren ”oma juttu”, soittajasta itsestään lähtevää, sisäisten motiivien virittämää, antoisaksi koettua toimintaa. Ulkoiset motiivit voidaan nähdä pikemminkin erilaisina virikkeinä, jotka synnyttävät, ruokkivat tai estävät sisäistä motivaatiota. (Kosonen 2001, 124–125.)

Motivaatio vaihtelee niin musiikin kuin muussakin harrastamisessa. Kososen mukaan tilannekohtaiset motivaatiovaihtelut ovat luonnollisia. Soittajat asettavat tilannekohtaiset tavoitteet vireytensä ja senhetkisen motivaationsa mukaan. Kosonen näkee soittamisen rikkautena juuri sen, että voi soittaa kuhunkin mielialaan sopivaa musiikkia silloin ja niin paljon kuin mieli tekee. (Kosonen 2001, 128.) Tässä mielessä soittoharrastus poikkeaa kuoroharrastuksesta, jossa edetään ryhmän yhteisten tavoitteiden ja suunnitelman mukaan. Yhdistävänä tekijänä voidaan nähdä esimerkiksi se, että pianonsoittoon kuten kuoroharrastukseenkin asennoidutaan pitkän tähtäimen harrastuksena ja mielihyvän tuottajana. Soittajat myös toivoivat voivansa harrastaa musiikkia jollain lailla läpi elämänsä. (Kosonen 2001, 128.)

Kuorossa laulamisen motivaatiota ovat tutkineet Heilala ja Virtanen (2006), Murtoniemi (2002) sekä Miettinen ja Niemistö (1998.) Murtoniemi (2002) selvitti tutkielmassaan poikakuoroissa laulamisen motivaatiota. Hänen tutkimuksensa perustuu Kososen (1996) motivaatio-luokitukseen. Miettinen ja Niemistö puolestaan tutkivat mieskuorossa laulamisen motiiveja.

Heilala ja Virtanen tutkivat kuorossa laulamisen motivaatiota perusopetuksen koulujen kuoroissa. Tutkimustehtävänä oli myös selvittää, miten musiikkiluokkien ja ei-musiikkiluokkien oppilaiden kuorossa laulamisen motiivit poikkeavat toisistaan. Kyselyyn vastanneista (220 kuorolaista) puolet oli musiikkiluokkalaisia. Tutkimustulosten perusteella kuorolaisten kokonaismotivaatio koostui kuudesta motiividimensiosta: laulamisen ilo, sosiaaliset kontaktit, esiintyminen, kannustus, pienet palkkiot ja ulkoiset motiivit. (vrt. Kosonen 1996.) Kuten Kososen (2001, 124) aineistossa soittamisen ilo ja mieleinen musiikki, myös Heilalan ja Virtasen tutkimuksessa yhdeksi merkittävimmistä motiiveista nousi

laulamisen ilo. Siihen liittyy laulamisesta saatavat elämykset, laulettava ohjelmisto ja uuden oppiminen. (Heilala & Virtanen 2007, 35, 73–74.)

Murtoniemen tutkimukseen osallistui 44 jyvaskyläläistä, iältään 8–13-vuotiasta poikakuorolaista. Myös hän piti laulamisen iloa ja sen tuottamia elämyksiä tärkeinä kuorolaisen sisäiselle motivaatiolle. (Murtoniemi 2002, 66–67.)

Murtoniemi arvioi hallintamotiivien olevan yksi tärkeimmistä soittamisen ja laulamisen merkityksistä. Hän esittää, että hallintamotiivit ovat läheisessä yhteydessä elämyksellisyyteen liittyvien motiivien kanssa, eli omasta osaamisesta päästään nauttimaan, kun tekninen puoli on hallussa. (vrt. Kosonen 2001; Murtoniemi 2002, 66.) Kososen mukaan hallinnassa erottuvat tekninen ja elämyksellinen hallinta. Teknisiä perustaitoja tarvitaan äänentuottamiseen, elämyksellistä hallintaa musiikin tulkintaan ja siitä nauttimiseen. Hallinta antaa myös inhimillistä tyydytystä oppimiskokemusten ja itsensä kehittymisen myötä. Hallintakokemus on osa motiivikimpua, missä tärkeänä mielenantajana ja motiivina on soitettu musiikki. Hallintakokemuksiin niveltyy läheisesti myös opiskelu ja siihen liittyvät motiivit. (Kosonen 2001, 126.)

Kosonen (2001, 124) mainitsee musiikillisen vuorovaikutuksen, kontaktin soittaja- ja laulajatovereihin soittamiseen motivoivaksi tekijäksi. Heilalan ja Virtasen mukaan sosiaaliset kontaktit kavereihin sekä kuoronjohtajaan olivat tärkeitä tekijöitä kokonaismotivaatiossa. Kuorossa olevat kaverit olivat tärkeä syy kuorossa mukana olemiselle, ja erityisesti tytöistä oli hauskaa lauleskella kavereiden kanssa. (Heilala & Virtanen 2007, 73–74.) Murtoniemen mukaan poikakuorolaisille kavereilla oli merkitystä, mutta se osoittautui oletettua vähäisemmäksi. (Murtoniemi 2002, 67.)

Murtoniemen tutkimuksessa suuri osa kuorolaisista piti esiintymisiä tärkeänä kuoroharrastuksessa. Myös kodin kannustusta pidettiin tärkeänä ja vanhemmat olivat vaikuttaneet merkittävästi harrastuksen aloittamiseen. (Murtoniemi 2002, 66–67.) Myös Heilalan ja Virtasen tutkimuksen mukaan esiintymiset vaikuttivat myönteisesti kuorossa laulamisen motivaatioon. Etenkin musiikkiluokkalaiset pitivät esiintymisistä ja toivoivat niitä jopa enemmän. Kannustus, etenkin kotoa saatu vaikutti erittäin myönteisesti motivaatioon. Kodin kannustuksella oli myönteinen vaikutus myös kuorolaisten esiintymisinnostukseen

sekä käsityksiin itsestä laulajana. Poikia kannustettiin tyttöjä vähemmän laulamaan kuorossa. Ulkoiset motiivit eivät kaikkien kuorolaisten keskuudessa olleet kovin yleisiä, mutta kuorolaulusta saadut pienet konkreettiset palkkiot vaikuttivat kuitenkin myönteisesti kokonaismotivaatioon. (Heilala & Virtanen 2007, 75–76.)

3.2 Lapsi ja nuori harrastajana

3.2.1 Lapsesta nuoreksi

Keskilapsuuden aikana lapsi siirtyy kotipiiristä laajempiin sosiaalisiin konteksteihin. Koulu ja harrastukset alkavat vaikuttaa lapsen kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen ja saavat aikaan huomattavia muutoksia tämän kehityksessä. Lapsen kyky suoriutua hänelle esitetyistä uusista haasteista heijastuu uuteen rooliin koululaisena ja harrastajana. Keskilapsuuden alkua (noin 6–7 vuotta) voidaan pitää selkeänä kehityksellisenä siirtymävaiheena, jossa biologinen ja kognitiivinen kehitys luo mahdollisuuksia aiempaa selvästi itsenäisemmälle toiminnalle ja vastuun ottamiselle omasta toiminnasta. (Ahoon & Pulkkinen 2006, 71–72). Jotkin aikaisemmin kiinnostusta herättäneet harrastukset voivat jäädä 9-vuotistaitteessa pois, esimerkiksi taiteellinen harrastus ei enää innosta. Kasvulle ja kehitykselle tärkeässä 10–12-vuoden iässä muodostuvat työnteon, ahkeruuden ja osaamisen perusvoimat ja lapsi kokee yhteistyön ja aikaansaamisen iloa. (Dunderfelt 1998, 87–89.)

Nurmi (2006) kuvaa nuoruusikää siirtymäaikana lapsuudesta aikuisuuteen, jolloin kehityskulkua vievät eteenpäin monet muutokset. Osa muutoksista liittyy fyysiseen kasvuun, osa ajattelun kehittymiseen ja osa taas sosiaalisiin tekijöihin lähimpien ihmisten odotuksista aina yhteiskunnan rakenteisiin. Oman fyysisen kasvun ja sosiaalisten tekijöiden lisäksi nuori ohjaa yhä enenevässä määrin itse kehitystään. Nuori antaa suuntaa elämälleen toveripiiriin ja myöhemmin läheisen ihmissuhteen valinnalla. Myös harrastukset, koulutyö ja koulutusvalinnat luovat pohjaa sille elämäkululle, jonka nuori aikuisena elää. (Nurmi 2006, 124.) Ajattelu muuttuu abstraktimmaksi ja yleistävämmäksi varhaisnuoruuden kuluessa. Tämä selittää monia laajempia, esimerkiksi minäkuvaa, maailmankuvaa, moraalialia ja tulevaisuuden suunnittelua koskevia muutoksia nuoren kehityksessä. (Nurmi 2006, 128–129.)

Sosiaalisen ympäristön muuttuminen näkyy nuoren elämässä välittömästi muiden ihmisten, kuten vanhempien, kaverien ja opettajien odotusten ja heidän asettamiensa rajoitusten muuttumisena. Muiden odotukset heijastelevat kuitenkin laajempia kulttuurisia uskomuksia ja institutionaalisia tekijöitä. Elinkaaripsykologiassa näitä kuvataan useallakin käsitteellä. Nurmi nostaa esiin jo 1940-luvun lopulla suhteellisen yksityiskohtaisesti ikään liittyviä muutoksia ihmisen kehitysympäristössä kuvanneen Robert Havighurstin (1948). Hänen mukaansa eri-ikäisiin kohdistuu erilaisia normatiivisia odotuksia, joita hän kutsuu kehitystehtäviksi. Kouluikäisen lapsen kehitystehtäviin kuuluvat sosiaalisten taitojen omaksuminen ja tuleminen toimeen ikätoverien kanssa, koulutaitojen opettelu ja tietyn itsenäisyyden saavuttaminen. Nuoruuden keskeiset tehtävät ovat sukupuoli-identiteetin omaksuminen ja suhteiden luominen toiseen sukupuoleen, koulutuksen hankkiminen ja valmistautuminen työelämään, valmistautuminen perhe-elämään sekä ideologian omaksuminen. Myöhäisnuoruuden tai varhaisaikuisuuden kehitystehtäviä taas ovat elinkumppanin tai puolison valinta, perheen perustaminen ja työelämään siirtyminen. (Nurmi 2006, 131.)

Havighurstin ajatuksena oli, että ihmiseen kohdistuvat haasteet ja vaatimukset muuttuvat iän myötä. Näiden kehitystehtävien onnistunut ratkaisu luo pohjaa hyvinvoinnille ja myöhemmälle myönteiselle kehitykselle. Kehitystehtävät voivat kummuta kulttuurisista uskomuksista sekä fysiologisista muutoksista, kuten esimerkiksi puberteetti, jonka alkaminen heijastuu myös ympäristön odotuksiin ja vaatimuksiin. Baltes (1980) käytti samasta ilmiöstä käsitettä normatiivinen elämäntapahtuma. Elämäntapahtumista esimerkiksi rippikoulun käyminen tai lukion päättäminen ovat siinä mielessä normatiivisia, että ne yleensä tapahtuvat tietyn ikäisenä suurella todennäköisyydellä. Ei-normatiiviset tapahtumat, esimerkiksi liikenneonnettomuuteen joutuminen tai vanhempien avioero, ovat yleensä harvinaisempia eivätkä liity selkeästi tiettyyn ikään. (Nurmi 2006, 131.)

3.2.2 Identiteetti

Nuori viettää aikaansa pääasiassa kahdessa sosiaalisessa ympäristössä, perheessä ja kaveripiirissä. Nuoruuteen siirryttäessä ja erityisesti sen kuluessa nuorten suhde vanhempiin kuitenkin muuttuu ainakin kahdella tavalla: nuori saa enemmän itsenäisyyttä ja hän alkaa

viettää enenevässä määrin aikaa ikätoverien parissa. Nuorten siirryessä varhaisnuoruudesta keskinuoruuteen heidän päätösvaltansa moniin asioihin, kuten vaatetukseen, rahankäyttöön ja vapaa-aikaan lisääntyy merkittävästi. (Nurmi 2006, 130.)

Erilaiset mahdollisuudet ja haasteet kanavoivat nuoren valintoja. Joskus nuori joutuu sopeutumaan tilanteeseen sekä sopeuttamaan omia tavoitteitaan ja toimintatapojaan, jos ei ole saavuttanut hakemaansa. Valintojen ja sopeutumisen ansiosta nuori päätyy tiettyihin lopputuloksiin ja asemiin yhteisöissään, kuten tiettyyn koulutukseen, ammattiin, parisuhteeseen ja harrastuspiiriin. Nuoren onkin ajateltu muodostavan kuvaa itsestään paitsi omasta toiminnasta saatavan palautteen pohjalta myös tietyn aseman edustajana. Tällaisen itseä koskevan käsityksen muodostamista on nuoruusiän psykologiassa kutsuttu identiteetin muodostamiseksi. (Nurmi 2006, 132.) Näin ollen voidaan ajatella, että myös kuoroon päästyään ja siihen kuuluessaan nuori edustaa kuoroa sen jäsenenä ja siitä tulee osa hänen identiteettiään. Harrastuksensa myötä kuorolainen saa palautetta osaamisestaan ja muodostaa käsitystä itsestään, esimerkiksi musiikin harrastajana ja esiintyjänä.

Harrastus voi toimia yhtenä nuoren erilaisista kehitysympäristöistä, joita hän omaa kehitystään ohjatessaan valitsee. Oman elämän ohjaus perustuu nuoren motivaatiolle ja tavoitteille, jotka kumpuavat yhtäältä yksilöllisistä piirteistä, kuten temperamentista, ja toisaalta aiemmasta elämänhistoriasta. Synnynnäisen temperamentin mukaan toisia kiinnostavat voimakkaat elämykset, kun taas toisia sellaiset pelottavat. Myös oppimishistoria heijastuu yksilölliseen motivaatioon: jostakin asiasta pitäminen täytyy omalla tavallaan oppia niin kuin on opittava myös ne ulkomaailman kohteet, jotka tuovat tyydytystä yksilöllisille tarpeille (Salmela-Aro & Nurmi 2002). Näin opitaan esimerkiksi erilaiset harrastusmieltymykset. (Nurmi 2006, 134–135.)

Jokaisella nuorella on tietty yksilöllinen motivaatiosuuntautuminen, joka perustuu yhtäältä aikaisempiin elämäkokemuksiin, kuten harrastustoimintaan ja vanhemmilta saatuihin malleihin, ja toisaalta yksilöllisiin eroihin esimerkiksi temperamentissa ja persoonallisuudessa. Motivaatiosuuntautumisessa näkyy, onko yksilö esimerkiksi kiinnostunut sosiaalisesta toiminnasta vai voimakkaista ärsykkeistä. Yleensä myönteinen käsitys itsestä ja omista oppimisedellytyksistä johtaa hyviin tuloksiin ja kielteinen käsitys itsestä oppijana voi taas johtaa ahdistuneisuuteen ja oppimistehtävien välttelyyn. (Nurmi

2006, 137.) Myös kokemukset kuorolaulusta vaikuttavat yksilön motivaatioasuuntautumiseen ja sitä kautta yksilölliseen valintatapahtumaan kuten koulutuksen ja ammatinvalintaan.

Kun nuoret työskentelevät valitsemiensa tavoitteiden toteuttamiseksi, he saavat monenlaista palautetta omista kyvyistään, vahvuuksistaan ja heikkouksistaan. Tämä palaute luo pohjaa heidän minäkuvalleen. Samaan tapaan päätyminen tiettyyn sosiaaliseen asemaan kehityksen kuluessa, esimerkiksi lukioon tai ammattikoulutukseen ja myöhemmin tiettyyn ammattiin, luo pohjaa sille, mitä nuori itsestään ajattelee. Tätä kutsutaan identiteetin kehitykseksi. (Nurmi 2006, 142–143.)

3.2.3 Minäkuva

Sirkku Ahon (2005) mukaan yksilön minä ja etenkin hänen minäkäsityksensä määräävät hänen asenteitaan, toimintaansa ja käyttäytymistään sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa, sillä minänsä avulla ihminen tulkitsee kokemuksiaan, toisin sanoen antaa merkityksen tapahtumille. Ihminen, jolla on myönteinen käsitys itsestään, suhtautuu yleensä optimistisesti tulevaisuuteen ja asettaa itselleen tavoitteita tulevaisuutta varten. (Aho 2005, 20–21.)

Monen muun tutkijan tapaan Aho toteaa, että yksilön minään liittyvä käsitteistö on melko sekava. Tutkijat ovat keskenään eri mieltä siitä, mitä persoonallisuus, minä, identiteetti, minäkäsitys, minäkuva, itsearvostus, itsevarmuus, itsensä tiedostaminen, itseluottamus ja itsetunto tarkoittavat, ja ovatko ne eri käsitteitä vai toistensa synonyymejä. (Aho 2005, 21.)

Ihmisen persoonallisuus on yksilöstä saatu kokonaiskuva, kaikki se, mikä on yksilölle tunnusomaista ja suhteellisen pysyvää. Sen ydin on hänen minänsä. Minän tiedostaminen vaihtelee eri tilanteissa. Voidaan ajatella, että persoonallisuus on se, mitä muut näkevät ja kokevat minusta, mutta se, mitä itse näen ja koen, on minä. (Aho 2005, 21–22.)

Siirryttäessä lapsuudesta nuoruuteen minäkuva muuttuu suhteellisen konkreettisista toiminnan kuvauksista abstraktimmaksi oman itsen määrittelyksi. Samaan aikaan minäkuvan sisällöt muuttuvat integroituneemmiksi kokonaisuuksiksi. Myös sosiaalisten roolien ja ideologioiden merkitys nuoren minäkuvaan määrittelevinä tekijöinä lisääntyy iän myötä samalla kun

fyysisten piirteiden ja erilaisten omistusten merkitys vähenee. Keskeisiä nuorten minäkuva määrittäviä tekijöitä ovat muiden ihmisten palaute esimerkiksi ulkonäöstä, ikätoverien hyväksyntä sekä koulu- ja urheilumenestys. (Nurmi 2006, 143.)

3.2.4 Musiikillinen minäkäsitys ja maailmankuva

Tulamo (1993, 51) määrittelee musiikillisen minäkäsityksen tarkoittavan yksilön tietoista, subjektiivista käsitystä musiikillisista ominaisuuksistaan, toiminnastaan sekä mahdollisuuksistaan. Musiikillinen minäkäsitys muodostuu vähitellen, kokemusten pohjalta, yksilön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Musiikillista minäkäsitystä voidaan tarkastella opittuna ilmiönä, joka voi muuttua kokemusten myötä. Musiikillisessa minäkäsityksessä on kolme ulottuvuutta: tiedostettu musiikillinen minäkäsitys (millainen kokee olevansa), musiikillinen ihanneminäkäsitys (millainen haluaisi olla) ja musiikillinen toveriminäkäsitys (millaisena usko muiden havaitsevan hänet). (Tulamo 1993, 62, 292–293.)

Musiikillinen minäkäsitys voi olla luonteeltaan positiivinen tai negatiivinen. Myönteisen musiikillisen minäkäsityksen omaava henkilö luottaa itseensä ja mahdollisuuksiinsa erilaisissa musiikillisissa vuorovaikutustilanteissa. Henkilö, jolla on kielteinen musiikillinen minäkäsitys, kokee itsensä ei-hyväksytyksi ja kelpaamattomaksi. (Tulamo 1993, 53.)

Musiikillinen minäkäsitys on osa yleistä minäkäsitystä ja kokonaispersoonallisuutta. (Tulamo 1993, 54.) Musiikillisen kehityksen ajatellaan yleisesti olevan sidoksissa ajattelun kehitykseen. Yleinen minäkäsitys kuten musiikillinen minäkäsityskin ovat yksilön toimintaan vaikuttavia persoonallisuuden elementtejä. Yksilön läheiset henkilöt ovat erityisen tärkeässä asemassa yksilölle muodostuvien musiikkiin ja musiikilliseen toimintaan liittyvien käsityksien muokkaajina. Musiikillinen minäkäsitys on maailmankuvan ohella ja sen osana tärkeä sisäinen malli, joka ohjaa yksilön kognitiivisia prosesseja ja toimintaa. (vrt. Tulamo 1993; Anttila & Juvonen 2002, 53.)

Musiikillinen minäkäsitys siis ilmentää sitä, minkälaisena yksilö kokee musiikillisen minänsä. Musiikillinen maailmankuva puolestaan ilmentää mentaalisesti tapahtuvia musiikillisen hahmottamisen prosesseja. Positiivinen tai negatiivinen musiikillinen minäkäsitys muodostuu sen mukaan, kuinka yksilö kokee musiikillisen minänsä suhteessa musiikilliseen ympäristöön.

Tämä suhde koostuu monista käsityksistä ja tuntemuksista, jotka ovat myös yksilön musiikillisen maailmankuvan rakentumisen taustalla. Lapsi oppii vähitellen arvioimaan itseään ja omia musiikillisia mahdollisuuksiaan tulkitessaan ja sisäistäessään itseensä kohdistuvaa musiikillista palautetta. Kehityksen myötä tiedostetun musiikillisen minäkäsityksen rinnalle muodostuu kuva siitä musiikillisesta minästä, joka yksilöllä on tavoitteena: musiikillinen ihanneminäkäsitys. Kun yksilö vähitellen hahmottaa itselleen käsitystä siitä, minkälaisia ympäristön tärkeiden ihmisten, kuten esimerkiksi tovereiden käsitykset hänestä musiikillisesti ovat, muodostuu puolestaan musiikillinen toveriminäkäsitys. (Anttila & Juvonen 2002, 57.)

Lapsen varttuessa hänen suhteensa ympäristöön laajenee ja sosiaalinen vuorovaikutus saa suuremmat puitteet. Sen myötä myös musiikillisten, yksilöön kohdistuvien vaatimuksien ja odotuksien laatu monipuolistuu ja muuttuu muotoaan. Yksilölle tärkeiltä ihmisiltä saatava palaute vaikuttaa osaltaan siihen, muodostuuko tiedostettu musiikillinen minäkäsitys myönteiseksi tai kielteiseksi. Musiikillisella toveriminäkäsityksellä on siis suora yhteys yksilön omaan musiikilliseen minäkäsitykseen. (Anttila & Juvonen 2002, 57.)

Musiikillisen itsearvostuksen pohjana on musiikillinen ihanneminäkäsitys, jota onnistumisen kokemukset vahvistavat ja epäonnistumiset heikentävät. Tämän musiikillisen ihanneminäkäsityksen ja tiedostetun musiikillisen minäkäsityksen välinen ristiriita voi vaikuttaa ratkaisevalla tavalla yksilön musiikilliseen toimintaan. (Anttila & Juvonen 2002, 57–58.)

Jatkuva vuorovaikutus sisäisen ja ulkoisen maailman välillä kuuluu ihmisen kasvuun ja kehitykseen. Sisäisessä maailmassa ihminen oppii sietämään ristiriitaisia ja vastakkaisia tunteita. Samalla hän muokkaa henkilökohtaista todellisuutta ulkopuolelta tulevien vaikutelmien pohjalta. Omanarvontunteen ja itsetunnon kehityksen kannalta olisi merkityksellistä onnistua ristiriitojen selvittelyssä ja havaita, että voi toimia tarkoituksenmukaisesti ja rationaalisesti ahdistavienkin tunteiden parissa sekä löytää niille muotoja ja merkityksiä. (Anttila & Juvonen 2002, 60.)

Itsetunto muodostuu kehitysprosessin tuloksena. Hyvät edellytykset itsetunnon suotuisalle kehittymiselle on olemassa, kun ihminen voi samastua oman sukupolvensa kulttuurille ja

yhteiskunnalle tyypillisiin pyrkimyksiin ja kehittää itseään eri elämänoilla, ammatillisesti, harrastuksien kautta ja ihmissuhteissaan (vrt. kehitystehtävät). Käsitteet oman persoonallisuuden ja olemuksen eri puolista ja arvoista muokkaavat itsetuntoa ja sen kehittymistä. Itsetuntoa tarvitaan, jotta voitaisiin sietää elämässä vastaantulevia erilaisia ristiriitatilanteita ja epävarmuuden tunteita. Minäkäsityksellä, minäsuoriutuvuudella, itsetunnolla ja muilla lähikäsitteillä on suuri merkitys oppimisen kannalta. Anttila ja Juvonen painottavat, että opettajien tulisikin kaikessa toiminnassa ottaa huomioon oppilaidensa muovautumassa oleva minäkäsitys yhteydessä heidän persoonaansa ja maailmankuvaansa ja pyrkiä toimimaan myönteisessä hengessä ja kasvua rohkaisten sekä kannustaen. (Anttila & Juvonen 2002, 60.)

3.2.5 Ystävyys- ja kaverisuhteiden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle

Laine (2005) painottaa, että lapsen varhaisimmat, perhepiirissä syntyneet ihmissuhteet luovat perustan kaikille myöhemmille ihmissuhteille. Myös ystävät ja kaverit ovat lapselle tärkeitä lähihenkilöitä. Paras ystävä ja muut ystävyys- ja kaverisuhteet alkavat vähitellen tulla yhä keskeisemmiksi lapsen ja nuoren elämässä, kun hän irrottautuu yhä enemmän vanhemmista ja kodista. Yksilö rakentaa käsitystä itsestään lähihenkilöiden palautteen perusteella. Tämä puolestaan vaikuttaa hänen suhtautumiseensa muihin, hänen tapansa aikuisena lähestyä muita ja kokea tyydyttäviä sosiaalisia suhteita. Ystävyys- ja muilla toverisuhteilla onkin huomattava merkitys niin yksilön emotionaalisen, sosiaalisen kuin kognitiivisenkin kehityksen kannalta. (Laine 2005, 174–175.)

Läheisellä ystävyydellä on erityisen suuri merkitys lapsen ja nuoren emotionaaliseen kehitykseen. Muut kaveri- ja toverisuhteet taas tukevat sosiaalista kehitystä. Hyvät ihmissuhteet ja varsinkin myönteiset kontaktit ystävien ja kaverien kanssa luovat perustan lapsen ja nuoren jokapäiväiselle henkiselle hyvinvoinnille ja tasapainoisen persoonallisuuden rakentumiselle. (Laine 2005, 175.)

Kokemukset omassa ikäryhmässä kehittävät myös sosiaalisen todellisuuden tajuamista. Ystävät, kaverit ja muut toverit toimivat ikään kuin standardeina, joihin voi verrata itseään. (Laine 2005, 175.) Ahonen ja Pulkkinen (2006) toteavat, että ikätovereiden seurassa lapsi

omaksuu sukupuolelle tyypillistä käyttäytymistä ja oppii sekä toiminnallisia että sosiaalisia taitoja. Toiminnalliset taidot liittyvät itsenäisyyteen, fyysisiin suorituksiin, kielelliseen kehitykseen ja tietoihin. Sosiaaliset taidot ovat paitsi vuorovaikutustaitoja, myös havaintojen tekoa sosiaalisista tilanteista ja toisten tunteista sekä käsitystä omasta itsestä (Ahonen & Pulkkinen 2006, 109.)

Laine toteaa, että luokkatovereilla on havaittu olevan ratkaiseva merkitys erityisesti oppilaan sosiaalisen minäkuvan muodostumisessa ja kehitymisessä. Myös itsetunnon kehitymiselle tovereiden hyväksyvä suhtautuminen ja positiivinen palaute ovat tärkeitä. Sen sijaan toistuvat moitteet ja torjunta synnyttävät epävarmuutta ja kielteistä käsitystä itsestä. Toisaalta myös se, miten yksilö suhtautuu itseensä, vaikuttaa enemmän tai vähemmän suoraan siihen, miten muut reagoivat häneen. Muiden reaktiot yksilön ominaisuuksiin ja käyttäytymiseen vaikuttavat sosiaaliseen minäkäsitykseen muun muassa siten, että ihmiselle muodostuu käsitys siitä, miten hänen odotetaan käyttäytyvän tai miten hänen tulisi käyttäytyä. (Laine 2005, 175–176.)

Toveriryhmät muodostuvat usein läheisyysperiaatteen varassa eli oman koululuokan oppilaista, harrastusryhmästä tai naapuruston lapsista. Toveripiirissä syntyy esimerkiksi käsitys sopivasta pukeutumisesta ja käyttäytymisestä, ja se voi kohdella ryhmästä poikkeavia yksilöitä ankarastikin. (Ahonen & Pulkkinen 2006, 109.)

Nurmen (2006, 130) mukaan nuoruuteen siirryttäessä nuori saa enemmän itsenäisyyttä ja hän alkaa viettää enenevässä määrin aikaa ikätoverien parissa. Ikätoverien merkitys korostuu nuoruuden kuluessa. Myös Laine toteaa, että ystävyysuhteet näyttävät antavan nuorille todella tärkeitä voimavaroja selvitä erilaisissa vuorovaikutussuhteissa (Laine 2005, 176). Varhais- ja keskinuoruudessa ystävät ja kaverit ovat yleensä samaa sukupuolta, mikä pätee myös kaveriryhmiin. Myöhäisnuoruudessa kaveriryhmät muuttuvat sekaryhmiksi, joihin kuuluu sekä tyttöjä ja poikia. (Nurmi 2006, 130.)

Ystävyys- ja kaverisuhteet merkitsevät lapselle ja nuorelle sosiaalisia vuorovaikutustilanteita, joissa hän voi oppia sosiaalisia taitoja (Laine 2005, 176). Ahosen ja Pulkkinen mukaan laajemman toveripiirin lisäksi lapsi tarvitsee henkilökohtaisia ystävyysuhteita, joissa hän oppii luottamusta ja herkkyyttä toisia kohtaan. Ystävyysuhteilla on taipumus säilyä vuosien

ajan. Ystävysten välillä voi olla riitoja tai ongelmia, mutta niiden ratkomisessa opitaan tärkeitä sosiaalisia taitoja ja myös sietämään kritiikkiä. (Ahonen & Pulkkinen 2006, 110.) Laineen mukaan vastavuoroista käyttäytymistä ystävyyssuhteissa omaksuessaan lapsi ja nuori oppii käyttäytymään vastavuoroisesti myös muissa sosiaalisissa suhteissaan. Tällaisia sosiaalisia taitoja ei opita niinkään aikuisilta vaan vuorovaikutuksessa muiden lasten ja nuorten kanssa yrityksen ja erehdyksen sekä esimerkkien välityksellä. (Laine 2005, 176.)

Ystävyys- ja kaverisuhteiden antama tuki emotionaalille ja sosiaaliselle kehitykselle sekä itsetuntemuksen ja identiteetin muodostumiselle liittyy paitsi sosiaalisiin kokemuksiin myös sosiokognitiiviseen kehittymiseen. Ilmeisesti mitä paremmin lapsi ja nuori pystyy samaistumaan ystävänsä asemaan ja koordinoimaan ystävänsä ja omat näkökantansa, sitä läheisemmäksi hän kokee ystävyyden, kiinteämmin hän tuntee ajatukset ja mielenkiinnon kohteet yhteisiksi, tärkeämpänä näkee molemminpuolisen emotionaalisen ja sosiaalisen vuorovaikutussuhteen ja voimakkaampana kokee yhteenkuuluvuutta ja me-henkeä. (Laine 2005, 176.)

3.2.6 Myönteistä kehitystä tukeva vapaa-ajan vietto

Kuten koulutyö, myös vapaa-ajan vietto voi olla lapsen kehitystä tukeva perusvoimavara. Se voi kehittää sekä toiminnallisia että sosiaalisia taitoja, vahvistaa pystyvyyden tunnetta ja lisätä sosiaalista pääomaa sosiaalisten suhteiden, normien omaksumisen ja keskinäisen luottamuksen kasvun kautta. Lapselle, joka elää kodin monenlaisten ongelmien keskellä tai joka muutoin on syrjäytymisuhan alaisena, vapaa-ajan vietto voi olla erityisen merkittävää ja se voi suojata häntä yksinäisyydeltä, syrjäytymiseltä ja epäsosiaaliseen toimintaan suuntautumiselta. Tosin vapaa-ajan vietto itsessäänkin voi olla kehityksen riskitekijä, jos se ei tue lapsen kehitystä laadullisesti. (Ahonen & Pulkkinen 2006, 111.)

Harrastukset ovat tärkeä vastapaino koulutyölle, mutta ne luovat vapaa-ajan perustaa myös tulevaisuutta varten, jos niiden ohjaus on laadukasta. Ahonen ja Pulkkinen korostavat, että vapaa-ajan toiminnan tulee olla turvallista ja sopivasti strukturoitua sekä tarjota myönteisiä ihmissuhteita. Sen tulee luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisiä normeja sekä kannustaa

taitojen kehitykseen. Ahonen & Pulkkinen (2006, 111) nostavat esiin Mahoneyn ym. (2005) kokoamat kahdeksan näkökohtaa, jotka tukevat myönteistä kehitystä:

1. Fyysinen ja psykologinen turvallisuus.

Toiminta ohjaa terveyttä edistävin tottumuksiin ja myönteiseen vuorovaikutukseen tovereiden kanssa.

2. Sopiva rakenne.

Toiminnalla on selkeät ja johdonmukaiset säännöt ja odotukset sekä aikuisten valvonta ja ohjaus. Rajoitukset tunnetaan ja niitä kunnioitetaan.

3. Tukea antavat ihmissuhteet.

Toiminta tarjoaa mahdollisuuden luoda pysyvät suhteet tovereihin ja aikuisiin. Ihmissuhteille on ominaista lämpö, läheisyys, huolehtiminen ja keskinäinen kunnioitus.

4. Mahdollisuus kokea yhteenkuuluvuutta.

Toiminta tunnistaa ja arvostaa yksilöiden kulttuurista, sukupuolesta ja etnisestä taustasta johtuvaa erilaisuutta.

5. Myönteiset sosiaaliset normit.

Toiminta ylläpitää vaatimusta sosiaalisesti hyväksyttävästä käyttäytymisestä ja vahvistaa moraalista kehitystä.

6. Pystyvyyden tunteen tukeminen.

Toiminta vahvistaa itsenäisyyttä, arvostaa yksilön mielipiteiden ilmaisua, tukee yksilön kehityksellistä etenemistä absoluuttisen suoritustasovaatimuksen asemesta ja luo tilaisuuksia vastuunoton kehitykselle.

7. Taitojen kehittäminen.

Toiminta tarjoaa mahdollisuuden oppia fyysisiä, älyllisiä, psykologisia ja sosiaalisia taitoja, jotka edistävät hyvinvointia ja suuntaavat hyvään toimintakykyyn tulevaisuudessa.

8. Jäsentyminen perhe-elämään, kouluun ja yhteiskuntaan.

Edellä mainittuja seikkoja voidaan nähdä esimerkiksi monen kuoron tai joukkueen toiminnassa. Eri ryhmillä painotukset voivat hyvinkin vaihdella. Esimerkiksi taitojen kehittäminen (7.) voi olla jonkun ryhmän ensisijainen tavoite. Kaikkia osa-alueita ei välttämättä myöskään tiedosteta, ja niihin ei siksi panosteta.

Ahonen ja Pulkkinen painottavat, että pitkäjänteinen harrastukseen paneutuminen kehittää lapsen tietoja, luo arvokkaan suhteen harrastuksen ohjaajaan ja kasvattaa sitoutumista harrastukseen silloinkin, kun se ei tunnu mukavalta. Harrastusten lukumäärän lisäämisellä ei ole olennaista kehityksellistä merkitystä. Lahjakkaiden lasten erityispiirre on, että he paneutuvat harrastamaansa asiaan hyvin keskittyneesti ja intensiivisesti ja käyttävät paljon aikaa taitojensa hiomiseen. Muiden koululaisten ajankäyttöön verrattuna he oleilevat tovereiden kanssa vähemmän ja osallistuvat vähemmän kotiaskareisiin, sen sijaan he viettävät enemmän aikaa yksin. Tavoitesuuntautuneisuus on heille ominaista ystävienkin kanssa toimiessaan. (Ahonen & Pulkkinen 2006, 114.)

Hyypä (2002) esittää, että vapaa-ajalla koululais- ja kansalaisyhteisöissä syntyneet kontaktit ovat merkityksellisempiä kuin kuvitellaan, sillä muodostuneet löyhät verkostot lisäävät tutkimusten mukaan työnsaantimahdollisuuksia, vapaata valintaa ja myös hyvinvointia. Usein koulun ulkopuolinen harrastuspiiri osoittautuu ratkaisevaksi harrastajan tulevaisuudelle. Se voi myös olla merkittävä tekijä kansalaisyhteisöön kasvamisessa. (Hyypä 2002, 183.)

Pulkkinen ja Launosen (2005) tutkimuksen mukaan oppilaat, jotka osallistuvat koulun piirissä yhteen tai useampaan opetussuunnitelman ulkopuoliseen harrastukseen, suuntautuvat opintojen jatkamiseen peruskoulun jälkeen, osallistuvat vähemmän tovereiden kiusaamiseen ja tupakoivat vähemmän kuin ne, jotka eivät harrastustoimintaan osallistu. (Ahonen & Pulkkinen 2006, 114.)

Koulun piirissä järjestetty harrastustoiminta, kuten kuoro tai erilaiset kerhot, joita opettajat ja muut taitajat ohjaavat, vahvistaa koulun sosiaalista pääomaa. Toiminta synnyttää paitsi sosiaalisia verkostoja oppilaiden ja aikuisten välille, myös yhteisiä normeja ja keskinäistä luottamusta. Se tukee oppimista ja lasten myönteistä suhtautumista kouluun. Harrastustoiminnan vaikutus kehitykseen riippuu siitä identiteetistä, joka toiminnalla on. Toiminnan identiteettiin vaikuttavat pitkälti siihen osallistuvat ja sitä ohjaavat aikuiset. (Ahonen & Pulkkinen 2006, 114.)

3.3 Musiikki ja oppiminen

Heidi Ahonen (1993) kuvailee teoksessaan musiikin merkityksiä. Musiikki tarjoaa kuulijalleen tai soittajalleen sisällöllisesti abstrakteja muotoja, joita musiikin kuulija tai soittaja voi soveltaa sen hetkiseen elämysmaailmaansa ja joihin hän voi sijoittaa oman henkilökohtaisen merkityssisältönsä. Musiikin kieli, kuten muunkin taiteen kieli, on symbolista, eikä välttämättä kerronnallista. Musiikkia voidaan pitää kansainvälisten tunteiden kielenä, sillä kaikissa kulttuureissa musiikilla ilmaistaan tunteita. Musiikki on sellaista luovaa ja soivaa todellisuutta, jonka merkitystä voi tuskin ymmärtää väärin. Musiikin avulla voidaan viihdyttää ja viihtyä yhdessä, ilmaista omia tunteita toisille, ymmärtää tunnetasolla toisen kokemuksia, siirtää kulttuuriperinnettä tuleville sukupolville. Sen avulla voidaan välittää normeja, ottaa osaa erilaisiin uskonnollisiin tms. rituaaleihin, osallistua yhteiskunnallisten instituutioiden eri vaiheisiin ja välittää isänmaallisia tunteita. Musiikki on myös sosiaalisesti hyväksyttävä tapa ilmaista tunteita, joita ei ehkä ilman musiikin mukanaoloa uskalletaisi ilmaista. (Ahonen 1993, 57, 64–65.)

3.3.1 Musiikin oppiminen

Kari Ahosen (2004) mukaan musiikkikäyttäytymisenä voidaan pitää kaikkia niitä toimintoja, jotka ovat suhteessa musiikkiin. Musiikkikäyttäytymisen muotoja ovat esimerkiksi musiikin kuuntelu, liikkuminen musiikin mukaan ja tanssi, laulaminen, soittaminen, affektiiviset ja esteettiset reaktiot musiikkiin, improvisoiminen ja säveltäminen, musiikin tallentaminen nuotein, nuottien lukeminen ja musiikin analysoiminen. Musiikkikäyttäytymisen monimuotoisuus merkitsee, että musiikkitoimintojen edellyttämät taidot ja valmiudet vaihtelevat suuresti. Kaikki taidot ja valmiudet edellyttävät kuitenkin oppimisprosessia, jonka seurauksena oppijalle syntyy käsityksiä musiikin rakenteiden järjestymisestä. (Ahonen 2004, 14.)

Musiikin oppiminen liittyy pitkälti lapsen ja nuoren kasvuympäristöön. Ahonen (2004) korostaakin sen tapahtuvan järjestettyä opetusta ja koululaitosta laajemmissa puitteissa. Suuri osa musiikin oppimisesta on implisiittistä oppimista eli tapahtuu vähittäisenä informaalisena sopeutumisenä ympäristön ääniärsyksiin. Implisiittinen oppiminen tapahtuu

automaattisesti ja tiedostamatta. Sopeutuminen ympäröivään musiikkikulttuuriin näkyy esimerkiksi pienen lapsen musiikillisessa kehityksessä ja se jatkuu läpi koko ihmisen elämän. Eksplisiittinen oppiminen taas vaatii tietoisia ja harkittuja ponnistuksia. Oppimista ohjaa opetussuunnitelma, joka määrittelee oppimisen tavoitteet, sisällöt ja työtavat. Musiikin eksplisiittinen oppiminen rakentuu implisiittisesti omaksuttujen havaitsemisen tapojen ja taitojen varaan, joita kehitetään aktiivisen musisoinnin avulla. (Ahonen 2004, 14–15.)

Anttila ja Juvonen (2002) puhuvat oppimisen taustatekijöistä. Niillä tarkoitetaan oppimiseen olennaisesti vaikuttavia asioita, jotka ovat enimmäkseen olleet olemassa ennen varsinaista oppimisprosessia. Oppijaan itseensä liittyviä taustatekijöitä ovat kulttuuri- ja kotitausta, jossa oppija on elänyt sekä erilaiset fyysiset ja psyykkiset henkilökohtaiset ominaisuudet kuten musiikillinen lahjakkuus, älykkyys, koulutettavuus, aikaisemmat tiedot (kognitiivis-emotionaaliset skeemat), taidot, arvot ja asenteet. Henkilökohtaisiin taustatekijöihin kuuluvat siten myös mm. oppijan aikaisempi tai vasta kehityksessä oleva musiikillinen orientaatio, musiikkikäsitykset ja minäkäsitys. Myös oppimisympäristöön liittyvät taustatekijöitä, joita ovat kyseessä olevaan oppilaitokseen ja sen kulttuuriin liittyvät tekijät: sosiaaliset suhteet oppilaitoksessa, opettajan käsitykset mm. oppimisesta ja musiikista sekä toiminta, opiskelutoverit, opetussuunnitelman määrittelemät tavoitteet ja opintojen rakenne sekä opetus- ja arviointimenetelmät. (Anttila ja Juvonen 2002, 9.)

Musiikin oppimisprosessissa syntyvien monenlaisten ja monentasoisten tuotoksien myötä opitaan laulamaan, soittamaan ja esittämään uusia sävellyksiä, muistamaan, tunnistamaan ja analysoimaan intervallien nimiä sekä rakentamaan, erittelemään ja analysoimaan sointuja. Oppimisen eräänlaisia tuotoksia ovat paitsi arviot (esim. numero todistuksessa), myös opettajalta ja opiskelutovereilta saatu palaute. Tarkoituksellisten kehujen ja moitteiden lisäksi tiedostamattomat ilmeet, eleet ja suhtautumisen muutokset vaikuttavat. Oppija muodostaa vähitellen oman käsityksensä opiskelluista asioista ja niiden merkityksestä itselleen edellä mainittuihin kokemuksiin perustuen. Tehtävistä, niiden vaikeudesta, tavoitteista tai kiinnostavuudesta riippuen kehitystä tapahtuu esimerkiksi soitto- ja laulutaidossa sekä mahdollisesti myös opiskelu- ja sosiaalisissa taidoissa. Kehitystä tapahtuu myös arvoissa ja asenteissa. (Anttila & Juvonen 2002, 9.)

Oppimiskokemukset vaikuttavat asenteisiin opittavia asioita ja oppijaa itseään kohtaan minäkäsityksen eri ulottuvuuksien kautta. Oppiminen, joka tukee laajempia elämäntavoitteita ja maailmankuvan rakentumista puolestaan kohottaa opittujen asioiden arvoa. Oppimistulokset muodostuvat osaksi tulevien oppimiskokemusten taustatekijöitä. Näin ollen oppimisprosessissa tiedoiltaan, taidoiltaan, arvoiltaan, asenteiltaan ja monentasoisilta käsityksiltään muuttunut oppija aloittaa uuden oppimisprosessin. (Anttila & Juvonen 2002, 9–10.)

Sekä Ahonen (2004, 28) että Anttila ja Juvonen (2002, 10) toteavat, että yhtä ainoaa kaiken kattavaa näkökulmaa musiikin opetuksen ja oppimisen tarkasteluun ei ole. Kussakin asiayhteydessä valittu näkökulma määrää pitkälle käsitteitä ja niiden käyttöä. Koska opetus ja oppiminen erityisesti musiikin saralla ovat monimuotoisia ja monimutkaisia ilmiöitä, ei esimerkiksi konstrukttiivinen ajattelu yksinään voi toimia ainoana tienä kohti uutta näkemystä musiikinopetuksessa. (Anttila & Juvonen 2002, 10.) Ahosen mukaan musiikin oppimista voidaan selittää behavioristisen, kognitiivisen ja situatiivisen teorian avulla, joista holistisimpana hän pitää situatiivista näkökulmaa. Sen mukaan oppimisen lähtökohtana on enkulturaatio eli ihmisen kasvaminen siihen kulttuuriin, minkä ympäröimänä hän elää. (Ahonen 2004, 27.)

Anttila ja Juvonen toteavat, että musiikki on monelle nuorelle äärimmäisen läheinen, tärkeä ja intiimi asia. He korostavat, että musiikkikasvatustyössä on olennaista paitsi se, mitä opetetaan, miten opetetaan ja miksi opetetaan, myös niihin kytkeytyen, miten opetusta arvioidaan ja mihin oppilaassa lopulta pyritään vaikuttamaan tai tullaan tiedostamattomalla tasolla vaikuttaneeksi. Parhaassa tapauksessa elinikäiseksi oppimiseksi laajenevassa musiikinoppimisessa itse substanssin opettamisen rinnalle nousevat asenteet, arvot, ja minäkäsitys, jotka lopulta määräävät ja ohjaavat koko opetukselle altistuneen oppilaan tulevaisuutta ja suhdetta musiikkiin. (Anttila & Juvonen 2002, 9–10.)

3.3.2 Yhteisö ja oppiminen

Lehtinen, Kuusinen ja Vauras (2007) toteavat että koulun ulkopuolisten oppimistilanteiden, kuten työelämän, yhteiskunnallisen toiminnan ja vapaa-ajan toimintoja tarkastellessa suurin

osa tehtävien suorituksesta ja siihen liittyvästä oppimisesta perustuu ihmisten yhteistoimintaan, kun taas kouluopetuksen perinteessä on korostunut yksilöllisen oppimisen merkitys mm. työskentelytavoissa ja oppimistulosten arvioinnissa. Vertaisyhteisön on havaittu ohjaavan oppimista silloinkin kun opetustilannetta ei ole erityisesti organisoitu yhteistoiminnallisen oppimisen mukaisesti. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 256.) Musiikin oppimiseen liittyvää yhteistoiminnallisuutta voidaan nähdä esimerkiksi yhtyeissä ja kuoroissa.

Sosiaalinen vuorovaikutus vie myös yksilöllistä oppimista eteenpäin. Yhteistoiminnallisen ja yhteisen oppimisen vaikutuksia oppimisprosesseihin ja oppimistuloksiin on tutkittu runsaasti ja ne on havaittu myönteisiksi. Tutkijoilla on kuitenkin erilaisia käsityksiä siitä, miksi ja miten yhteisö vaikuttaa oppimiseen. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 256.)

Laineen (2005) mukaan yhteistoiminnassa ihmiset pyrkivät yhdessä yhteisen päämäärän ja molemminpuolisen hyödyn saavuttamiseen. Yhteistoiminta edellyttää ihmiseltä monenlaisia yleisiä valmiuksia, kuten kykyä tehdä aloitteita, kuunnella ja ottaa huomioon toisen mielipiteitä, kykyä noudattaa sääntöjä, toimia aktiivisesti ryhmässä ja sosiaalista herkkyyttä toimia hienotunteisesti. Se edellyttää myös taitoa hyväksyä ja kannustaa muita, taitoa selvittää konfliktitilanteita, halua suostua kompromisseihin ja taitoa pitää puoliaan tarvittaessa. Yhteistoiminnan avulla voidaan kehittää lapsen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lasten keskinäisten ja muiden ystävyysuhteiden rakentaminen ja tukeminen ovat keskeisiä keinoja rakentaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Laine 2005, 121–122.)

Yhteistoiminnallisella tai ryhmäoppimisella tarkoitetaan opetusmenetelmiä, joissa oppilaita rohkaistaan työskentelemään yhdessä oppimistehtävien suorittamiseksi. Tutkijat näkevät tärkeänä erottaa yhteistoiminnallinen ja tavanmukainen ”suoran tiedonsiirron” malli. Yhteistoiminnallisen oppimisen periaatteet pohjautuvat oppilaskeskeisyyden ideaan, jossa oppija katsotaan aktiiviseksi tiedon tuottamisen osapuoleksi. Yhteistoiminnallisissa ryhmissä käytävien keskusteluiden, erilaisten näkökulmien esiin tuomisen ja argumentoinnin oletetaan selittävän sitä, miksi yhteistoiminnalliset ryhmät tukevat kognitiivista kehitystä. Toisaalta empiiriset tulokset viittaavat siihen, että vertaisryhmässä tapahtuva vuorovaikutus ei sinänsä takaa myönteisiä oppimistuloksia vaan olennaista on se, miten tilanteet ja oppimisen ohjaaminen on järjestetty. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 256–257.)

Lehtinen ym. (2007) nostaa esiin Slavinin (1997) neljä teoreettista lähestymistapaa. Motivationaalinen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, kehityksellisen ja kognitiivisen kehittelyn selitysmallit selittävät yhteistoiminnallisen oppimisen vaikutuksia oppimistuloksiin. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 257.)

Kuoron yhteistoiminnallisuutta voidaan tarkastella parhaiten sosiaalisen kiinteyden ja kehityksellisen mallin kautta. Sosiaalisen kiinteyden selitysmallin mukaan yhteistoiminnallisen oppimisen vaikutusta suoriutumiseen säätelee ensisijaisesti ryhmän kiinteyks. Motivationaalisen selitysmallin tapaan myös tämä lähestymistapa painottaa ensisijaisesti motivationaalisia selityksiä yhteistoiminnalliseen oppimiseen perustuvan tehokkuuden selittämisessä. Motivationaalisisessa selitysmallissa kuitenkin painotetaan ulkoista palkitsevuutta eli oppilaat auttavat toisiaan, koska se on heidän omien etujensa mukaista. Sosiaalisen kiinteyden teoreetikot sen sijaan painottavat, että oppijat auttavat toisiaan oppimisessa, koska he kokevat, että ryhmä on heille tärkeä. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 257–258.) Kuorot muodostuvat usein jäsenilleen tärkeiksi ja niissä on vahva yhteishenki. Tämä vaikuttaa vahvasti haluun oppia ja saavuttaa yhteinen päämäärä.

Yhteistoiminnallisen oppimisen kehitykseen ovat vaikuttaneet kehityspsykologian piagetlainen ja vygotskylainen perinne. Kehityksellisen selitysmallin taustalla on Vygotskyn ajatus lähikehityksen vyöhykkeestä, jonka mukaan yhteistoiminta samanikäisten lasten kesken edistää kehitystä ja kasvua, jos lapset ovat eri kehitysvaiheissa. Taidoiltaan eritasoiset lapset todennäköisesti toimivat toistensa lähikehityksen vyöhykkeillä ja näin ollen ryhmässä pystytään oppimaan vaativampia asioita kuin yksin. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 258–259.) Lapsi- nuorisokuorossa on yleensä eri ikäisiä ja musiikillisesti eritasoisia jäseniä. Usein esimerkiksi vanhemmat kuorolaiset neuvovat nuorempia. Uusi jäsen saattaa päästä nopeastikin mukaan toimintaan kuuntelemalla ja seuraamalla muita.

Kognitiivinen kehittäminen tarkoittaa teoreettista lähestymistapaa, jossa yhteistoiminnallista oppimista pidetään tehokkaana, koska se vaatii osallistujia kehittämään kognitiivista toimintaansa sosiaalisissa yhteyksissä, esimerkiksi selittämällä opiskeltavan ilmiön tai asian toiselle. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 259.)

Monet tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että on mielekästä erottaa toisistaan käsitteet yhteistoiminnallinen ja yhteisöllinen. Käsitteiden erot koskevat yksittäisen jäsenen roolia ja osallistumista. Yhteistoiminnallisessa ryhmässä tehtävät jaetaan osallistujien kesken ja jokainen jäsen on vastuussa vain omasta osuudestaan ongelmanratkaisuprosessissa. Yhteisöllinen oppiminen puolestaan vaatii jokaisen osallistujan vastavuoroista panostusta ryhmän yhteiseen pyrkimykseen ratkaista ongelma. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 260.)

1990- ja 2000-luvuilla monissa kognitiivisissa ja tieteenfilosofisissa teorioissa ihmisen älyllistä toimintaa on alettu yhä enemmän kuvata *sosiaalisesti hajautettuna (tai jaettuna) kognitiona*. Hajautettu kognitio tarkoittaa prosessia, jossa kognitiiviset resurssit on jaettu sosiaalisesti yksilön kognitiivisten mahdollisuuksien laajentamiseksi tai jonkin sellaisen saavuttamiseksi, mihin ihminen ei yksin kykene. Ihmisten kognitiiviset saavutukset perustuvat prosessiin, jossa yksittäisen toimijan kognitiiviset prosessit ja ympäristön asettamat haasteet vaikuttavat vastavuoroisesti toisiinsa. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 260.)

3.4 Ryhmä ja sosiaalisuuteen kasvaminen

Kasvatuspsykologisessa ja sosiaalipsykologisessa kirjallisuudessa ryhmää käsitellään pitkälti kouluopetukseen tai esimerkiksi vertaistoimintaan liittyen. Kuoro ryhmänä on ollut melko vähäisen tutkimuksen kohteena. Käsittelen tässä luvussa ryhmän ominaisuuksia, joita kokemukseni perusteella yhdistän myös kuoroon ryhmänä.

Laine (2005) toteaa, että ihmiset kuuluvat yleensä monenlaisiin pienryhmiin, kuten perheeseen, kaverijoukkoon, koululuokkaan, työporukkaan sekä myös laajoihin kollektiivisiin ryhmiin, esimerkiksi rotuun, yhteiskuntaryhmään, poliittiseen puolueeseen, kouluyhteisöön ja teatteriyleisöön. Tällöin ryhmällä tarkoitetaan sellaista ihmisjoukkoa, jolla on jokin yhteinen tavoite tai päämäärä ja jonka jäsenet ovat keskenään vuorovaikutuksessa ja myös tietävät kuuluvansa tähän ryhmään. Tavoitteet voivat olla enemmän tai vähemmän jäsentyneitä. Vapaa-ajan ryhmien, kuten kuoron, tavoitteena saattaa olla yhdessä viihtyminen, oppiminen,

rentoutuminen tai ylipäättään mahdollisuus saada osallistua kiinnostavaan toimintaan. Ryhmälle on tyypillistä, että sen jäsenillä on selkeä tehtävä- ja roolijako. (Laine 2005, 186.)

Ryhmän olemassaolon jatkuessa sillä on taipumus omaksua yhteisiä käyttäytymispiirteitä ja tapoja. Tällöin ryhmälle muodostuu omat norminsa ja kulttuurinsa. Ryhmän sosiaalisesti kulttuuriksi voidaan määrittää sen jäsenten vuorovaikutukseen liittyviä käyttäytymispiirteitä. Sosiaalisesta kulttuurista kertoo esimerkiksi se, miten ryhmän jäsenet suhtautuvat toisiinsa sekä tyydyttävät toistensa sosiaalisia tarpeita. Siitä kertovat myös ryhmän jäsenten väliset suosio- ja valtasuhteet. Erilaisilla ryhmillä voi olla jäseniinsä eri määrä vetovoimaa, mikä puolestaan liittyy ryhmän kiinteyteen ja jäsenten sitoutumiseen ryhmään. (Laine 2005, 186.)

Jauhiainen ja Eskola (1994) keskittyvät Ryhmäilmiö-kirjassaan tarkastelemaan ryhmää, jossa vähintään kolme ihmistä on vuorovaikutuksessa keskenään. Tämä synnyttää heidän välilleen suhteita ja heidän toimimisellaan on yhteinen tarkoitus. Ryhmäilmiö muodostuu kolmenlaisista aineksista ja niiden välisistä riippuvuussuhteista: osallistujien yksilöllinen toiminta, ympäristövaikutukset ja ryhmädynamiikka, joka sisältää ryhmätilanteen dynaamisen kentän jatkuvan muuttumisen. Ryhmäilmiö tulee ymmärrettäväksi, kun sitä tarkastellaan samanaikaisesti näistä kolmesta näkökulmasta. Tämän perusteella ryhmä tulisi siis nähdä yksilöiden tarkoituksellisen toimimisen jatkuvasti muuttuvana tuotteena ja yhteiskunnallisena ilmiönä, joka välittää yksilöiden ja yhteiskunnan suhdetta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 12 - 13.)

3.4.1 Yksilö ryhmässä

Ryhmän olemassaolo ja toiminnanlaatu riippuvat erilaisten ihmisten persoonallisista toimintapanoksista. Yksilön toiminta ja ympäristö ovat keskinäisessä riippuvuussuhteessa. Johonkin liittyminen, kuuluminen ja hyväksytyksi tuleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehitykselle olennaisen tärkeitä asioita. (Jauhiainen & Eskola 1994, 14.) Osallistuessaan ryhmän, esimerkiksi kuoron toimintaan ja vastatessaan toisten odotuksiin kuorolainen joutuu jatkuvasti suhteuttamaan itseään ympäristöönsä ja sen taustatoimijoihin. Musiikkiluokkien kuorolaisella näitä ovat esimerkiksi kuoro, musiikkiluokat, koulu ja vanhemmat. Samalla yksilö vetää ikään kuin rajaa ryhmän ja itsensä välille, mikä lisää hänen

tietoisuuttaan itsestään ja ympäröivästä maailmasta sekä näiden välisestä suhteesta (Jauhiainen & Eskola 1994, 14).

Ryhmä on yksilölle itsetuntemuksen lisäämisen eli reflektion väline. Reflektiolla tarkoitetaan tietoista ja kriittistä syventymistä oman toiminnan tarkasteluun, jonka lopputulos voi olla yllättäväkin. Itsetutkiskelun avulla yksilö voi tulla tietoiseksi omista tavoistaan havaita, ajatella, tuntea, kommunikoida ja toimia, mikä on tärkeää myös sosiaalisen vuorovaikutuksen sujumiselle. Yhteistoimintaan osallistuminen kehittää ihmisen kykyä pohtia toimintansa eri puolia ja vaihtoehtoja ja laajentaa näin hänen tietoisuuttaan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 15–16.) Kuorokin voi toimia kuin peilinä, johon yksittäinen laulaja voi heijastaa itseään ja toimintatapojaan. Itsetutkiskelun tarve syntyy parhaiten monimutkaisesta kokemuksesta, jollainen ryhmätilanne juuri on. Se myös tarjoaa runsaan, jatkuvasti muuttuvan virikkeistön ja vaatii osallistujalta alituista uuteen sopeutumista ja valintojen tekemistä. Saatetaan ajatella, että ryhmä ”tasapäistää” ja yhdenmukaistaa, mutta parhaimmillaan ryhmäkokemukset auttavatkin ihmistä löytämään omimman itsestään. (vrt. Jauhiainen & Eskola 1994, 15–16.)

Sellainen ryhmäkokemus, joka antaa jäsenelle osallisuuden kokemuksen vahvistaa hänen subjektiivuuttaan. Kuorossa, kuten muissakin ryhmissä, osana itseään suurempaa kokonaisuutta toimimisen keskeinen merkitys yksilölle on siis persoonallisuuden kehittyminen yhteenkuuluvuuden kautta. (Jauhiainen & Eskola 1994, 18–20.)

3.4.2 Sosioemotionaaliset ja sosiokognitiiviset taidot

Laineen (2005) mukaan keskeisiä prosesseja vuorovaikutustilanteissa ovat omien ja muiden emotionoiden havaitseminen ja käsittely, omien emotionaalisten reaktioiden käsittely ja hallinta sekä kyky asettautua toisen asemaan. Laine toteaa, että näin ollen ne ovat myös oleellisia edellytyksiä sosiaaliselle kompetenssille ja yleensä elämässä onnistumiselle. Hyvä sosiaalinen kompetenssi merkitsee, että ihminen pystyy sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa samanaikaisesti sovittamaan yhteen henkilökohtaisia päämääriään ja ylläpitämään myönteisiä suhteitaan muihin ihmisiin. Tämä edellyttää niin sosioemotionaalisia kuin sosiokognitiivisiakin taitoja. (Laine 2005, 114.)

Sosiaaliset taidot ovat käyttäytymisen muotoja, joita tarvitaan menestymiseen sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa vaativissa tilanteissa. Kaikkea sosiaalista käyttäytymistä ohjaavat samat tekijät: tilanteiden havaitseminen ja tulkinta, muiden toiminta ja sosiaaliset normit. On huomattava, että sosiaaliset taidot ovat opittuja, joskin ihmisen synnynnäisellä temperamentilla voi olla vaikutusta niihin. (Laine 2005, 114–116.)

Sosiaalisen kompetenssin ja sosiaalisten taitojen määrittelyssä ja jaottelussa esiintyy kirjavuutta. Laineen (2005) tarkastelu rajautuu sellaisiin sosiaalisiin taitoihin, jotka ovat keskeisiä vuorovaikutussuhteissa kahden tai useamman henkilön välillä, ryhmätoiminnassa ja sosiaalisissa verkostoissa. Näitä taitoja ovat esimerkiksi prososiaalisuus, liittymiskäyttäytyminen, yhteistoiminnallisuus, mielialan ja emotionaalisten ilmaisujen säätely. (Laine 2005, 116.)

Lähestymismotivaatio ja taito liittyä sosiaaliseen kanssakäymiseen helpottavat yleisesti ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä ihmissuhteiden solmimista ja ylläpitämistä. Avoin käyttäytyminen vuorovaikutustilanteissa, sosiokognitiiviset taidot ja erityisesti sosiaalinen tieto siitä, mikä on kulloinkin sopivaa käyttäytymistä, nähdään onnistuneen seuraan liittymisen edellytyksiksi. Jos ihmissuhteiden solmiminen ja ryhmään liittymisen on hyvin vaikeaa, näkyy se usein vetäytyvänä käyttäytymisenä. Sen taustalla saattaa olla sosiokognitiiviseen toimintaan, emotionaaliseen kompetenssiin ja liittymismotivaatioon liittyviä ongelmia. (Laine 2005, 116–118.)

Ihmisen sosiaalinen käyttäytyminen vaihtelee prososiaalisesta epäsosiaaliseen. Prososiaalisuus on sosiaalisinta ja aggressio epäsosiaalisinta käyttäytymistä. Toimijan omia motiiveja pidetään sekä prososiaalisen että aggressiivisen käyttäytymisen lähtökohtina sosiaalipsykologisen näkökulman mukaan. Kummankin määrittäminen on jossain määrin kulttuurisidonnaista. (Laine 2005, 118.)

Perimmältään prososiaalisuutta motivoi toimijan vilpitön altruistinen halu auttaa toista ihmistä. Tällaiseen käyttäytymiseen vaikuttavat monet yhteisön sosiaaliset normit kuten vastavuoroisuus, sosiaalinen vastuu, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus sekä omakohtaiset normit. Vapaaehtoinen spontaani toiminta toisen ihmisen hyväksi odottamatta vastapalvelusta tai välitöntä hyötyä on tyypillistä. Prososiaaliseen käyttäytymiseen vaikuttavat

voimakkaimmin empatiaan liittyvät tunteet: kyky asettua toisen asemaan, omakohtainen toisesta huolestuminen, ymmärtämys ja myötäelävä huolenpito. Oleellisinta on havaita toisen emotionaalinen tila. (Laine 2005, 118–119.)

3.4.3 Ryhmämuodosteet

Yksilöiden toimiminen yhteiskunnassa tuottaa erilaisia toimintakäytäntöjä, ryhmämuodosteita kuten yhteisö, tavoitteellinen ja satunnainen ryhmä sekä sosiaalinen verkosto. Ryhmämuodosteet eroavat toisistaan toiminnan tarkoituksen, ihmisten sitoutuneisuuden, organisoitumisasteen sekä toimintamuotojen suhteen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 41–42, 65.)

Kuorot ovat yleensä tavoitteellisia ryhmiä. Tavoitteellisia ryhmiä muodostetaan tiettyä tarkoitusta varten, mikä sitoo niiden jäseniä yhteiseen tavoitteelliseen toimintaan. Keskeisin tavoitteellisen ryhmän tunnusmerkki on yhteinen päämäärätietoinen toiminta. Se liittyy jäseniä toisiinsa. Tavoitteellisen ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen on oltava siinä määrin jatkuvaa, että jäsenten on mahdollista ja tarkoituksenmukaista määritellä itselleen yhteiset tavoitteet. (Jauhiainen & Eskola 1994, 49, 52.) Lahikaisen ja Pirttilä-Backmanin (1996, 121) mukaan yhtäältä toiminnassa pyritään toteuttamaan ryhmälle ja sen toiminnalle asetettuja tavoitteita. Toisaalta ryhmän jäsenet tuovat ryhmään myös inhimillisen tarvitsevuutensa. Ryhmällä on siis myös jäsenten viihtyvyyteen liittyvä tehtävä. Jauhiainen ja Eskola toteavatkin, että ryhmän toiminta on tasapainossa vain, jos molemmat olemassaolon syyt on otettu huomioon. Ryhmä huomioi yksilöiden tarpeita, mutta toisaalta yksilöiden on sovitettava intressinsä yhteiseen päämäärään. Päätöksenteon yhteisyys takaa tasapainoisen toiminnan. (Jauhiainen & Eskola 1994, 52.)

Kuoro on myös yhteisö. Jauhiaisen ja Eskolan mukaan nykyaikainen yhteisö on yksilöiden sopimuksiin perustuva elämän välttämättömyyksiin vastaava yhteenliittymä, jolle on tyypillistä vahva yhteenkuuluvuuden tunne. Yhteenkuuluvuus voi myös jäädä pelkän tietoisuuden tasolle ilmenemättä toiminnassa, jolloin se on kuitenkin tarvittaessa aktivoitavissa oleva voimavara. (Jauhiainen & Eskola 1994, 65.)

Yhteisölle tai siksi tavoittelevalle ryhmälle kiinteyden kehittyminen on osoitus toiminnan onnistumisesta. Tällöin jäsenyys koetaan sitovaksi. Kiinteä ryhmä pyrkii keskinäiseen samankaltaisuuteen. Jos jäsenet pitävät toisistaan, etenevät toiminnassaan ja ovat normeistaan yksimielisiä, ryhmä yhdenmukaistaa heitä. Jauhiainen ja Eskola viittaavat Cooleyn (1955) puheeseen yhteishengen kurinalaisuudesta, joka syntyy kun primaariryhmän jäsenet alkavat ryhmän kehittyessä vähitellen kokea, että sen elämä ja päämäärät vastaavat monessa suhteessa heidän ominta itseään. Tämä ilmiö on havaittu mm. erilaisissa yhteisökasvatuskokeiluissa (esim. Kaipio 1977). (Jauhiainen & Eskola 1994, 105–106.)

Kuorojen yhteydessä puhutaan kuorokurista. Pohjola (1992) kertoo kasvaneensa kuoronjohtajana näkemään pikemminkin ”yhteisen ambition” merkityksen. Hän hylkäisikin kuorokurin käsitteen, koska siinä on ”autoritaarisen kasvatuksen synkeän historian painolastia”. (Pohjola 1992, 14–15.)

Sosiaalinen verkosto on siihen kuuluvien ihmisten toimintakenttä, joka perustuu heidän keskinäiseen vuorovaikutukseensa ja suhteisiinsa tai jompaan kumpaan. Se sisältää potentiaalisia ryhmiä, joiden yksi tehtävä on tuottaa sosiaalista tukea. Yhdellä ihmisellä on useita verkostoja ja toisaalta yksi ihminen voi olla useiden verkostojen jäsen. Verkostoon kuuluvat ihmiset liittyvät toisiinsa tietyn kriteerin perusteella. Yhdistävät kriteerit ovat erityyppisiä merkityksellisiä asioita yksilön senhetkisessä elämäntilanteessa. Esimerkiksi kuorolaisella sosiaaliseen verkostoon voi kuulua muita kuorolaisia, musiikkiluokkalaisia, opettajia, perheenjäseniä ja kavereita. Ihmisiä yhdistävä kriteeri määrää syntyvien suhteiden luonteen ja merkityksen (Jauhiainen & Eskola 1994, 59–60, 65.)

3.4.4 Normit

Sekä suurissa yhteisöissä, pienissä ryhmissä että yksilöiden välisessä jatkuvassa kanssakäymisessä syntyy sosiaalisia normeja, joihin ihmisten tulee mukautua. Tavallisesti normeja tarkastellaan nimenomaan ryhmän ominaisuutena. Sosiaalisella normilla tarkoitetaan sellaisia ryhmän jäsenille asetettuja odotuksia, joiden täyttämistä tuetaan sanktioin eli pakottein. Normit määräävät, miten ihmisten pitäisi havainnoida, ajatella, tuntea ja käyttäytyä. Näin normeihin sisältyvät odotukset liittyvät asenteisiin. (Laine 2005, 186–187.)

Sosiaaliset normit ovat usein eksplisiittisiä, selkeästi esitettyjä käskyjä, kieltoja, sääntöjä, toimintaohjeita tai lakeja. Tavallisesti ryhmällä on myös implisiittisiä, epäsuorasti ilmeneviä odotuksia. (Laine 2005, 186–187.) Kuorossakin saattaa olla ikään kuin sanattomasti sovittu, miten tulee tai ei tule puhua, pukeutua, osoittaa hyväksyntää tai hyväksymättömyyttä ja yleensäkin käyttäytyä. Normit saattavat luoda kuorolle omaa kulttuuria ja niiden noudattamiseen liittyy sosiaalinen kontrolli. (vrt. Lahikainen & Pirttilä-Backman 1996, 124.) Ryhmälle normien mielekkyys on siinä, että ne edistävät päämäärien saavuttamista. Ihmiset tarkkailevat toinen toistaan ja ovat valmiita rankaisemaan normien vastaisesta, päämäärän saavuttamista vaikeuttavasta käyttäytymisestä jollain mielipahaa aiheuttavalla seuraamuksella: he voivat esimerkiksi paheksua ja moittia normien vastaisesti käyttäytynyttä, pidättää häneltä etuuksia tai eristää hänet. Implisiittisten normien rikkomisesta rangaistaan yleensä paheksumalla rikkojaa joko verbaalisin tai nonverbaalisin keinoin. Nuoret voivat huomautella toisilleen esimerkiksi pukeutumiseen liittyvistä asioista. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 1996, 124; Laine 2005, 187.)

Sosiaalistuminen ryhmän arvoihin, asenteisiin ja normeihin merkitsee näiden hyväksymistä sekä sopeutumista muiden ihmisten odotuksiin. Yhteisten normien mukainen toiminta yhdenmukaistaa ryhmän käyttäytymistä, ja siten normit vaikuttavat oleellisesti ihmisten välisen vuorovaikutuksen luonteeseen. Keskeistä on, että ne helpottavat sosiaalista kanssakäymistä, sillä ihmiset tietävät, mitä heiltä odotetaan ja mitä he itse voivat muilta odottaa. Koska normit ohjaavat ryhmänjäseniä yhteisiin asenteisiin, odotuksiin ja käyttäytymistapoihin, ryhmän toiminta on järjestäytynyttä ja melko hyvin ennustettavaa. Normien puuttuminen saattaa synnyttää yksilöissä voimattomuuden ja tarkoituksettomuuden tunteita sekä vetäytymistä ryhmästä. Ryhmän normit auttavat yksilöä myös jäsentämään sosiaalista maailmaansa. (Laine 2005, 187.)

Ihmiset ovat usein monien erilaisten ryhmien jäseniä. Kukin näistä ryhmistä määrittelee todellisuutta eri tavoin. (Laine 2005, 188.) Jauhiainen ja Eskola toteavat että ryhmässä tapahtuu jatkuvasti tiedostamatonta ja tietoista norminmuodostusta, useiden normien yhteen sovittamista. Jokainen jäsen tuo mukanaan normeja aiemmista ryhmäkokemuksistaan ja viiteryhmistään. (Jauhiainen & Eskola 1994, 121.)

Myös ympäristö, kuten yhteiskunta vaikuttaa ryhmän toimintaan, esimerkiksi taloudellisesti ja kulttuurillisesti. Johonkin organisaatioon kuullessaan ryhmä on tavallisesti sen ylläpitämä, minkä vuoksi sen on pitkälti hyväksyttävä organisaation toimintaperiaatteet, käytännöt, arvot ja normit, mikäli haluaa hyödyntää organisaation tarjoamia resursseja. (Jauhiainen & Eskola 1994, 25.)

Valtakulttuuri vaikuttaa sosialisointia kautta yksilöihin ja heidän kauttaan ryhmään. Jokainen ryhmätilanteeseen osallistuja välittää toiminnassaan sekä yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyjä että oman alakulttuurinsa tai taustaryhmänsä arvoja, normeja ja elämäntapaa. Ryhmän ja ympäristön suhde on kuitenkin vastavuoroinen, joten myös ryhmä asettaa ehtoja toiminnalleen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 26.)

3.4.5 Ryhmän vuorovaikutus

Ihmisten välinen vuorovaikutus on ensimmäinen merkki ryhmän muodostumisesta. Vuorovaikutus on dynaaminen, tilannesidonnainen tulkintaprosessi, joka koostuu osallistujien vuorovaikutusteoista. Usean ihmisen vuorovaikutus on keskeisin ryhmädynamiikkaan vaikuttava tekijä. Kaikki ryhmässä tapahtuva näkyy vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutustilanteessa muodostuu prosessi, joka toteutuu toisaalta muutos-, toisaalta kehitysprosessina. (Jauhiainen & Eskola 1994, 69, 133.)

Toiminnan tarkoitus sitoo ryhmään kuuluvia ihmisiä yhteen ja vaatii heitä pohtimaan, millä tavoitteilla tarkoitus on toteutettavissa. Toiminnan tarkoitus määrää myös, mitä puolta vuorovaikutuksessa korostetaan. Tavoitteellisen ryhmän vuorovaikutuksen on ohjauttava yhteisistä tavoitteista, jotta ryhmä pääsee päämääräänsä. Tämä vaatii rajaamaan henkilökohtaisten tarpeiden ilmauksia ja keskittymään asiaan liittyviin kannanottoihin. (Jauhiainen & Eskola 1994, 72.) Esimerkiksi kuorossa kaikkien on sitouduttava harjoittelemaan, jotta yksittäinen teos tai konserttikokonaisuus voidaan esittää.

Vuorovaikutus on tilannesidonnaista ja muuttaa jatkuvasti muotoaan. Ryhmän vuorovaikutus koostuu osallistujien vuorovaikutusteoista, joita voivat olla sanalliset ilmaisut tai vaitiolo, eleet, ilmeet, liikkeet, teot tai somaattiset reaktiot. Vuorovaikutusteoista ja -tilanteista

rakentuu vaiheita eli episodeja. Ne ovat luonnollisia tapahtumakokonaisuuksia. Ryhmän vuorovaikutuksen voi esimerkiksi yhden kokoontumiskerran aikana havaita jakaantuvan orientoitumisvaiheeseen, yhteen tai useampaan työskentelyvaiheeseen ja lopettamisvaiheeseen. (Jauhiainen & Eskola 1994, 72–73.)

Yksi tärkeimmistä ryhmän vuorovaikutukseen osallistujan taidoista on tarkka havainnointikyky (Jauhiainen & Eskola 1994, 74). Esimerkiksi kuoronjohtaja voi nähdä laulajien välisiä asioita, jotka vaikuttavat kuoron toimintaan ja kuoroharjoituksen onnistumiseen. Havaintojen jakaminen lisää ryhmän tietoisuutta prosessista ja mahdollistaa sen yhteisen arvioinnin. Vuorovaikutus edellyttää aina tulkintaa. Vuorovaikutustilanteessa ihmiset eivät reagoi toistensa tekoihin, vaan niiden tulkittuihin merkityksiin. Osallistujien tulkinnat eivät aina ole täysin samanlaisia vaan ainoastaan toisiaan vastaavia. Ryhmän jäsenten erilaisiin tulkintoihin perustuvat vuorovaikutusteot aiheuttavat jännityksiä ja ristikkäisiä pyrkimyksiä. Vuorovaikutukseen sisältyy aina vaikuttamisen elementti. Vaikuttamista ovat sekä ne aktiiviset teot, joilla tietoisesti yritetään vaikuttaa toisiin, että tahattomasti annetut vaikutelmat. Turvallisen ryhmäilmaston kehittäminen edellyttää peitettyjen vaikuttamispyrkimysten tunnistamista. (Jauhiainen & Eskola 1994, 75–78.)

Jotta ryhmän toimintakyky säilyisi, se tarvitsee kommunikoivaa vuorovaikutusta. Tämä edellyttää avointa kommunikaatiota eli molemminpuolista, selkeää viestintää lähettäjän ja vastaanottajan välillä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 78–79.) Kuoronkin vuorovaikutuksen on siis toimittava niin kuorolaisten välillä kuin kuoronjohtajan ja yksittäisen kuorolaisen välillä, molempiin suuntiin.

Ryhmä on sisäisen vuorovaikutuksen lisäksi vuorovaikutuksessa myös ympäristönsä kanssa. Esimerkiksi musiikkiluokkien kuoron ympäristöön voidaan nähdä kuuluvan mm. kuorolaisten vanhemmat, tukiyhdistys, koulu ja musiikkiluokat, joiden yhteydessä ryhmä toimii. Federley (2001) näkee myös yleisön kuoron ympäristönä. Esimerkiksi konserttitilanteessa ryhmän ja yleisön välille syntyy vuorovaikutusta. Yleisö tulee konserttiin ja seuratessaan sitä kommunikoi, esimerkiksi aplodein. Kuoro voi konserttinsa kautta muovata yleisöään ja sitä kautta ympäristöään. Ympäristö puolestaan voi asettaa kuorolle odotuksia konserttien suhteen. (Federley 2001, 59; vrt. Jauhiainen & Eskola 1994, 26.)

3.4.6 Ilmapiiri

Yleensä opettajat pitävät henkistä ilmastoa tai ilmapiiriä kokemuksensa perusteella sekä omalle työlleen että oppilaiden työskentelylle tärkeänä. Suomen kielessä sana ilmasto (meteorologinen tai henkinen) viittaa tietyn paikan tai laajahkon alueen ominaiseen ilmastoon kokonaisuutena, henkinen ilmapiiri puolestaan tietyn tilanteen tunnelmaan tai henkeen. (Anttila & Juvonen 2002, 125.)

Vuorisen (1998) mukaan tunneilmasto määräytyy opiskelijoiden perusasenteista ryhmää, ryhmän ohjaajaa ja itse opiskelua kohtaan. Kokemus voi olla levollinen, turvallinen, salliva, innostunut, luovuutta suosiva, jännittynyt, stressaava, ahdistava, pelottava, autoratiivinen tai kontrolloiva. Ilmapiiri vaikuttaa siihen, miten palkitsevaksi ihminen kokee työnsä ja myös siihen, miten todennäköisenä opiskelija pitää asettamiensa tavoitteiden saavuttamista (vrt. Peltonen ja Ruohotie 1992, 37.) Tunneilmaston vaikutus oppimiseen vaihtelee suuresti riippuen käsiteltävistä asioista. Esimerkiksi jos opiskelu liittyy omaan persoonaan tai läheisiin ihmissuhteisiin, saattaa tunneilmasto muodostua koko työskentelyn kynnyksymykseksi. (Vuorinen 1998, 31.)

Opettajan persoonallisuus ja hänen tapansa olla vuorovaikutuksessa oppilaan kanssa vaikuttavat voimakkaasti oppilaan kokemuksiin oppitunnin ilmapiirin laadusta. Vastaavasti oppituntien ilmapiiri vaikuttaa oppilaan käsityksiin opettajasta. (Anttila & Juvonen 2002, 125.) Opettaja usein luo ryhmän käyttäytymissäännöt (normit) tai ohjaa niiden muotoutumista ja hänen käyttäytymisellään onkin ilmapiirin luomisessa suuri merkitys. Vuorisen mukaan julkilausuttuja normejaakin tärkeämpänä tunneilmaston luomisessa on vaikuttaa julkilausumattomiin normeihin, jotka säätelevät ryhmän sisäistä toimintaa. Toimivan vuorovaikutuksen perusedellytyksenä on turvallisuus, jossa epäonnistuminen tai osaamattomuus eivät tunnu kohtuuttoman pelottavilta kokemuksilta. Itsensä turvattomaksi tunteva ihminen lukkiutuu, muuttuu aggressiiviseksi tai pakenee. Turvallinen tunneilmasto puolestaan tekee mahdolliseksi ottaa kontakteja, ilmaista kipeitäkin asioita ja ottaa vastaan toisten tarjoamaa apua. (Vuorinen 1998, 31–32.)

Lukuisien tutkimusten mukaan oppilaalle olisi eduksi luokassa vallitseva yhteenkuuluvuuden tunne (cohesion), tyytyväisyys ja tehtäväorientoituneisuus. Oppitunnin myönteisen ja

lämpimän tunneilmapiirin on todettu olevan yhteydessä oppilaan myönteiseen minäkäsitykseen ja esimerkiksi kouluviihtyvyyteen. (vrt. Tulamo 1993, 103.) Decin (1991) mukaan oppitunnin ilmapiiri, joka tuki kompetenssin, liittymisen (relatedness) ja autonomian tunteita oli omiaan luomaan ja ylläpitämään opiskelumotivaatiota. Sitä vastoin kontrolloiva ilmapiiri oli yhteydessä heikkoon opiskelumotivaation ja itsearvostukseen. Oppilasta tukevan ilmapiirin havaittiin olevan kiinteässä yhteydessä sekä oppilaiden mielenkiintoon opiskeltavaa ainetta kohtaan että heidän itseluottamukseensa opinnoissa. (Anttila & Juvonen 2002, 129.)

Jokainen uusi ryhmä tarvitsee jonkinlaisen lämmittelyvaiheen, jonka aikana alkavat muotoutua ryhmän tunnesuhteet ja normit sekä jäsenten sosiaaliset roolit. Jos opettaja ei kiinnitä huomiota lämmittelyyn ja tutustumiseen, hän jättää käyttämättä merkittävän vaikutusmahdollisuuden. Jos ryhmä etsii norminsa ja roolinsa ilman opettajaa, on uhkana se, että näin muodostuva normisto ei lainkaan tue opetusta vaan lähtee kilpailemaan sen kanssa. Turvallisuuden ja keskinäisen luottamuksen lisääntyessä opettaja saa yhä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa ryhmän tunneilmastoon, niin että opiskelua tukevan ilmapiirin vahvistuminen voi jatkua. (Vuorinen 1998, 33 - 34.)

Anttilan ja Juvonen viittaavat Wallacen (1996) näkemykseen, että opettaja–oppilas -suhteessa keskeisinä ulottuvuuksina ovat emotionaalinen ja tehtävien suorittamisen tuki oppilaalle. Opettajan on tuettava oppilaiden tehtäväkeskeisiä tavoitteita. Oppilaat kokevat sitoutumisensa opiskeluun tunnepitoisesti. Se on vuorovaikutteista siten, että menestyvän opettajan on osoitettava oppilaille pitävänsä opettamisesta, erityisesti juuri heidän opettamisestaan. (Anttila & Juvonen 2002, 129–130.)

Myös Vuorinen toteaa, että opiskeluilmasto, joka ottaa huomioon ryhmän jäsenten sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet, edistää ryhmän sisäistä vuorovaikutusta ja parantaa yhteistyökykyä, mikä puolestaan vahvistaa perusmotivaatiota. Työskentelyilmastoa muokkaa myös se tapa, jolla ryhmässä käsitellään eteen tulevia konflikteja. Oma auktoriteettiasemaansa korostava opettaja joutuu kuluttamaan huomattavan paljon aikaa normien määrittelyyn, kontrollointiin ja rangaistusten toimeenpanoon. Ryhmän omaa vastuuta korostava opettaja sen sijaan sijoittaa energiansa ryhmäprosessin ohjaamiseen. Hän luottaa ryhmän kykyyn tehdä yhteisiä sopimuksia ja pyrkii käyttämään ensisijaisesti luontaiseen auktoriteettiinsa perustuvaa valtaa. Opettaja joka itse käyttäytyy joustavasti konfliktitilanteissa, voi odottaa ymmärtämystä ja

joustavuutta myös ryhmältään. Konfliktien käsittely merkitsee aina normien tarkistamista. Pelisäännöt voidaan laatia yhdessä työskentelemällä. (Vuorinen 1998, 35–38.)

3.4.7 Ryhmän sosiaalinen koheesio ja rakenne

Ryhmällä on jäseniinsä vetovoimaa, jota ryhmän jäsenet tuntevat eri tavoin. Ryhmän koheesiolla eli kiinteydellä tarkoitetaan koko ryhmän kaikkien jäsenten yhteensä tuntemaa vetovoimaa ryhmää kohtaan ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Jos esimerkiksi kuorolla on vahva koheesio, sen jäsenet sitoutuvat voimakkaasti sekä kuoroon että muihin jäseniin ja osallistuvat toimintaan aktiivisesti. Myönteisiin asenteisiin liittyy vahva yhteenkuuluvuuden tunne. Usein tulee esiin niin sanottua me-henkeä. Jos vetovoima on heikko, sitoutuminen, osallistuminen ja yhteenkuuluvuuden tunteet ovat vastaavasti vähäisiä. (Laine 2005, 190–191.)

Jauhiaisen ja Eskolan mukaan ryhmän henkilökohtaiseen vetovoimaisuuteen vaikuttavat ne edut, joita jäsen kokee ryhmästä saavansa, eli jäsenyyden palkitsevuus. Edut voivat olla konkreettisia tai liittyä esimerkiksi toiminnan kiinnostavuuteen, ihmissuhteiden tyydyttävyyteen tai jäsenyyden tuottamaan sosiaaliseen arvonantoon. Ryhmäkokemus koetaan palkitsevaksi, jos jäsenyydestä saatu hyöty on yhtä suuri kuin jäsenen ryhmään sijoittama panos. Toisaalta vetovoimaa ja liittymismotiiveja voidaan tarkastella ryhmän tehtävään sitoutumisen näkökulmasta. Esimerkiksi joukkue saattaa pitää yhtä ensisijaisesti yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tällöin kiinteyttä synnyttää yleensä toiminnan tuloksellisuus, eivät niinkään jäsenten henkilökohtaiset suhteet. Henkilökohtaiset liittymismotiivit tuottavat ryhmän kilpailua, joka heikentää sen toimintakykyä. Yhteistoiminnalliset ryhmät on havaittu tehokkaammiksi ja ilmapiiriltään ystävällisemmiksi kuin sisäisesti kilpailevat. Yhteistoiminnallisen ryhmän jäsenet ovat motivoituneita suorittamaan tehtävänsä loppuun ja ottavat vastuuta myös toisistaan. (Jauhainen & Eskola 1994, 103–104.)

Kunkin yksilön oma vetovoima ryhmän muihin jäseniin määräytyy muiden tekemien havaintojen ja arviointien perusteella. Yksilön sosiaalisessa statuksessa on kysymys siitä, missä määrin ryhmän muut jäsenet pitävät hänestä ja hyväksyvät hänet. Pidetyimmät jäsenet ovat ryhmässä suosittuja ja ei-pidetyt torjuttuja. Tällaista ryhmän jäsenten keskinäistä paremmuuden arvioimista voidaan kutsua preferoimiseksi. Erilaisista sosiaalisista asemista

muodostuu koko ryhmän sosiaalinen rakenne, oppilaiden keskinäinen hierarkkinen arvo- eli preferenssijärjestys. Kysymyksessä on siis selkeästi sosiaalinen luokittelukäyttäytyminen. Suosikkiaseman lisäksi ryhmässä arvioidaan johtostatusverkostoja, joille on tyypillistä hierarkkiset sosiaaliset rakenteet. Sosiaalisten asemien ymmärtämisessä on kysymys erilaisten persoonallisuuspiirteiden ja käyttäytymistapojen havaitsemisesta ja tulkitsemisesta sekä niiden suhteuttamisesta suosioon, johtamiseen ja myös omaan itseen. (Laine 2005, 195–196.)

Sosiaalisen rakenteen muodostuminen on luonnollinen ilmiö jokaisessa ryhmässä. Ryhmän jäsenet saavat asemansa ja roolinsa pitkälti omien persoonallisuuspiirteidensä perusteella. Näin ryhmän jäsenten kokoonpano jo osaltaan vaikuttaa siihen, minkälaiseksi ryhmän sosiaalinen rakenne muotoutuu. (Laine 2005, 240.)

Ryhmän koheesiolla ja erityisesti ilmapiirillä on suuri merkitys ryhmärakenteeseen. Jos esimerkiksi kuorossa on voimakas koheesio, toveruus- ja johtajavalinnat hajautuvat monien kuorolaisten osalle, jolloin sosiaalinen rakenne on diffuusi. Syrjään jääviä kuorolaisia ei esiinny juuri ollenkaan. Tällaisessa ryhmässä jäsenten toiminnassa on selkeät tavoitteet ja he arvostavat sekä itseään että toisiaan ja suhtautuvat ystävällisesti toisiinsa. Useimmat kuorolaiset työskentelevät omien oppimisedellytyksiensä mukaisesti. Kuorossa on myönteinen ilmapiiri, kun oppilaat tukevat toinen toisiaan, sekä kuorolaisilla että kuoronjohtajalla on huomattavasti vaikutusta toinen toisiinsa, ryhmällä kokonaisuudessaan ja myös kuorolaisten kesken on voimakas vetovoima. Tällöin myös ryhmän normit tukevat oppimista, kommunikointi on avointa ja keskustelevaa, ristiriidat käsitellään avoimesti ja rakentavasti. Yhteistyötä ja yhdessä kehittymistä pidetään luontevana osana oppimista, ja sekä kuorolaiset että kuoronjohtaja viihtyvät. (vrt. Laine 2005, 240–241.)

Edellä kuvatun kaltaisessa ryhmässä, esimerkiksi kuorossa kuorolaiset ja kuoronjohtaja tekevät yhdessä työtä ja pyrkivät yhteisiin tavoitteisiin ja tilanne koetaan turvalliseksi. Kaikilla on myönteisiä tunteita niin itseään kuin muitakin kohtaan. Jokainen on motivoitunut ja kokee voivansa vaikuttaa sekä tovereihinsa että johtajaan. Kaikki pitävät niin kuorotovereistaan kuin kuorostaan. Sen sijaan ryhmässä, jossa jäsenet pystyvät selvästi osoittamaan suosikkinsa, torjuttunsa ja johtajansa, sosiaalinen rakenne on keskittynyt ja ryhmän koheesio vähäisempi. Jos ryhmässä esimerkiksi vain muutamalla kuorolaisella on valtaa vaikuttaa tovereihinsa, muut saattavat kokea voimattomuutta ja negatiivisia tunteita

sekä itseään että kuoroa kohtaan. Tällöin kuoro koetaan uhkavana ja epävarmuutta aiheuttavana. Monet kuorolaiset eivät tällöin suoriudu kykyjensä edellyttämällä tavalla, eivätkä he pysty tehokkaaseen yhteistyöhön. Kuorolaisten keskinäiset suhteet eivät ole yhtä ystävälliset ja empaattiset kuin ryhmissä, joissa on voimakas koheesio. (vrt. Laine 2005, 241.)

Ryhmän sosiaalinen rakenne ja oppilaiden sosiaaliset asemat ovat yleensä melko pysyviä. Vaikka ryhmän koostumus muuttuisi, siinä esiintyy kuitenkin tavallisesti samat sosiaaliset tyypit. Yksittäisten oppilaiden asemat saattavat jossain määrin muuttua erimerkiksi kypsymisen vuoksi tai koska ryhmän voi tulla tai siitä lähteä joitakin ryhmän sosiaaliseen rakenteeseen voimakkaasti vaikuttavia oppilaita. On kuitenkin voitu osoittaa, että ryhmän sosiaalista rakennetta ja oppilaiden sosiaalista asemaa voidaan parantaa vaikuttamalla tarkoituksellisesti ryhmän sosiaaliseen ilmapiiriin ja koheesioon. Tähän pyrittäessä tavoitteena tulisi olla ryhmän sosiaalisen kulttuurin muuttaminen. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota syrjäytymisriskissä olevien oppilaiden auttamiseen, oppilaiden välisen tasa-arvon saavuttamiseen ja yhteenkuuluvuudentunteiden lisäämiseen. (Laine 2005, 241–242.)

Johtaja voi vaikuttaa merkittävästi oppilaiden välisen vuorovaikutuksen laatuun erilaisin ulkoisin järjestelyin ja pedagogisin ratkaisuin. Hänellä on tärkeä merkitys kunkin oppilaan minäkäsitykselle, itsetunnolle ja sosiaaliselle asemalle. Johtajan vastuulla on rakentaa ilmapiiriä, johtaa ryhmää, ohjata oppilaiden sosiaalisia taitoja ja toverisuhteita sekä antaa myönteistä ja rakentavaa palautetta. (vrt. Laine 2005, 241–242.)

4 TUTKIMUSASETELMA

4.1 Tutkimustehtävät

Tutkimuksen kohteena on Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro, myöhemmältä nimeltään Jyväskylän musiikkiluokkien A-kuoro ja vuodesta 1984 Vox Aurea.

Tutkielmani päätehtävä on selvittää, mitä Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro on antanut laulajilleen 40-vuotisen historiansa aikana. Samalla tallennetaan kuoron historiaa laulajien kokemusten näkökulmasta. Tutkimustehtävä jakautuu seuraaviin alakysymyksiin:

- Millaisia kokemuksia kuorolaisilla on musiikkiluokkien kuorosta?
- Mikä on motivoinut kuoroharrastukseen?
- Mitä kuorossa on opittu?
- Millainen yhteisö kuoro on ollut?

Tutkimusaineisto muodostuu haastatteluista. Haastattelin yhdeksää kuorolaista kuoron historian neljän vuosikymmenen ajalta. Lisäksi haastattelin kuoron kolmea johtajaa heidän asiantuntija-näkökulmansa ja pitkän kokemuksensa vuoksi. Samalla voin verrata kuoronjohtajien kokemuksia, esimerkiksi heidän tavoitteitaan kuorolaisten kokemuksiin.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Koska tutkimuksessa keskitytään yhteen ryhmään, tässä tapauksessa Jyväskylän musiikkiluokkien kuoroon, on kyseessä kvalitatiivinen tapaustutkimus. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2000) mukaan tapaustutkimus on yksi kolmesta perinteisestä tutkimusstrategiasta, jossa kerätään yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2000, 123.) Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu tilanteeseen, jossa halutaan selvittää

käyttäytymisen merkitys ja sen konteksti. Se myös tuo esille tutkittavien havainnot tilanteista ja antaa mahdollisuuden heidän menneisyytensä ja kehitykseensä liittyvien tekijöiden huomioimiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 27.)

Kvalitatiivisen strategian mukaan kohde ja tutkija ovat vuorovaikutuksessa, eli haastattelut ovat haastattelijan ja haastateltavan yhteistyön tulosta. Kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaista on henkilökohtainen osallistuminen ja se, että tutkija pyrkii empaattiseen ymmärtämiseen. Hermeneuttista paradigmaa edustava tutkija ikään kuin myöntää subjektiivituensa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 23–24.) Itse kuoroissa laulaneena ja kuoronjohtajana voin samaistua tai ainakin ymmärtää kuoroon liittyviä prosesseja ja ominaispiirteitä. En kuitenkaan ole ollut musiikkiluokkien kuoron toiminnassa mukana, joten pystyn tarkastelemaan tutkimuksen kohdetta ulkopuolisen silmin.

Haastattelua tekevän tutkijan tehtävänä on välittää kuvaa haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41). Koska tutkimuksen tehtävänä on tuoda esiin kuorokokemuksia, luonteva tapa aineiston keruuseen on teemahaastattelu. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä siksi, että yksi haastattelun aspekti, haastattelun aihepiirit, teema-alueet, on kaikille sama, mutta kysymysten muoto ja järjestys voivat vaihdella. (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 47–48 .)

Haastatteluteemat muotoutuivat oman kokemukseni ja aiempien tutkimusten vaikutuksesta. Sain myös palautetta niistä Jyväskylän yliopiston Musiikin laitoksen kollokvio-tapaamisissa. Teoriaa muodostetaan myös aineistolähtöisesti eli haastatteluissa ilmenneitä uusia teemoja tarkastellaan sekä tulosluvun yhteydessä sekä aikaisempien tutkimusten valossa luvussa 6.

4.3 Aineiston keruu

Haastateltavat valitsin siten, että heidän kuorovuotensa kattaisivat kuoron historian neljä vuosikymmentä. Omien yhteyksieni kautta löytyi helposti musiikin parissa toimivia henkilöitä, mutta pyrin löytämään myös haastateltavia, jotka toimivat nykyisin eri aloilla (ks. taulukko 1, s. 56). Haastateltavista kaksi toimii tällä hetkellä musiikkipedagogina ja yksi

musiikkiluokanopettajana. Myös luokanopettajina ja taidekasvattajana toimivat haastateltavat ovat opettaneet musiikkia tai se on osa heidän tämänhetkistä työtään. Haastateltavista tanssipedagogi, toimittaja ja lukio-opiskelija eivät ole toimineet ammattimuusikoina tai musiikinopettajina.

Haastattelut tehtiin lokakuun 2007 ja helmikuun 2008 välisenä aikana. Suurin osa haastatteluista toteutettiin Jyväskylässä, yliopiston Musiikin laitoksen tiloissa. Viisi haastateltavaa asuu muualla kuin Jyväskylässä, joten osa haastatteluista toteutettiin heidän asuinpaikkakunnillaan.

Anonymiteetin takaamiseksi haastateltavat esiintyvät tutkimuksessa muunnetuilla nimillä. Torsten Lindforsin (TL) aikaiset kuorolaiset on nimetty t-kirjaimella alkavin nimin, Kari Ala-Pöllänen (KA) aikaiset k-kirjaimella ja Pekka Kostiaisen (PK) kauden laulajat p-kirjaimella alkavilla nimillä. Kuoronjohtajat esiintyvät luonnollisesti omilla nimillään. Haastateltavien (kuorolaisten) koodinimi, kuorovuodet ja koulutus on esitelty yhteenvedona seuraavassa taulukossa.

TAULUKKO 1. Yhteenvedo haastatelluista kuorolaisista.

Koodinimi	Kuorovuodet (kuoronjohtaja)	Ammatti (koulutus)
Tuulikki	1968–1977 (TL ²)	Arkkitehti (SAFA), kuvataideopettaja (TaitM)
Toivo	1969–1972 (TL)	Musiikkiluokanopettaja (KM)
Terhi-Kaisa	1975–1981 (TL, KA)	Tanssin lehtori, tanssipedagogi
Kaarina	1978–1985 (KA)	Luokanopettaja (KM)
Katri	1984–1988 (KA)	Toimittaja (YTM)
Kasper	1985–1990 (KA)	Musiikkipedagogi (AMK)
Katja-Pauliina	1990–1996 (KA, PK)	Muusikko, musiikkipedagogi (AMK)
Petra	1996–2001 (PK)	Luokan- ja englanninkielen opettaja (KM)
Paula	2002–2008 (PK)	opiskelija (lukio)

² Kuoronjohtajan nimet lyhennettynä taulukossa: Torsten Lindfors (TL), Kari Ala-Pöllänen (KA) ja Pekka Kostiaisen (PK)

Kuorolaisten haastatteluissa käsiteltiin seuraavia teemoja:

- Kuorokokemukset: parhaiten mieleen jääneet, ikävät ja erityisen vahvat (tunnekokemukset)
- Kuoro yhteisönä: kuoroon sopeutumisen, ystävyysuhteiden ja ilmapiirin kautta
- Kuoron toiminta, harjoitukset ja harjoitustunnelma
- Mikä oli tärkeää kuorossa laulamissa (mikä motivoi)
- Minkälaisia asioita kuorossa on opittu
- Miten musiikki on ollut läsnä haastateltavan elämässä kuoron jälkeen

Haastattelun alussa kysyin, millaisia muistoja haastateltavalla on kuorosta. Aloituksen tarkoituksena oli orientoitua aiheeseen. Haastateltava saattoi jo tässä vaiheessa kertoa jonkun tärkeän kokemuksen. Tällöin haastattelussa voitiin jatkaa suoraan muihin kokemuksiin tai palata niihin myöhemmin. Usein kokemuksia tuli mieleen myös myöhemmin haastattelun aikana. Kuoron toiminnasta kysyin siksi, että pystyisin sijoittamaan kuorolaiset ja tapahtumat kuoron historiaan paremmin, sekä siksi, että muisteleminen palauttaisi mieleen konkreettisia asioita kuoroajalta. Kuoron toiminnan kuvaus auttoi minua myös muodostamaan käsitystä kuoron historiasta, koska haastatteluja tehdessäni käytössä ei vielä ollut kuoron historiikkaa. Pyysin haastateltavia kuvailemaan kuoroharjoituksia ja edelleen harjoitustunnelmaa. Samalla sain kuvaa kuoroharrastuksen arjesta eri vuosikymmenillä. Harjoitus-teeman yhteydessä esiin nousi merkittäviksi osoittautuneita asioita, kuten äänenmuodostus ja johtajan toiminta.

Kuoronjohtajien haastatteluissa kysyin, kuinka kukin tuli musiikkiluokkien kuoron johtajaksi ja minkälaisia tavoitteita kullakin oli kuoronjohtajana. Muutoin käytiin läpi pitkälti samoja teemoja kuin kuorolaisten haastatteluissa: kuoron toiminta kyseisen johtajan kaudella; merkittävimmät kuorokokemukset omasta näkökulmasta ja mitä uskoo kuorolaisille jääneen parhaiten mieleen; harjoitusten ja niiden tunnelman kuvaus; kuoron ilmapiiri ja miten on itse kuoronjohtajana siihen vaikuttanut; mitä uskoo kuorolaisten oppineen kuorossa.

Haastattelin ensin suurimman osan kuorolaisista. Halusin aluksi pitää kuorolaisten näkökulman erillään johtajien näkökulmasta. Aikataulusyistä kuitenkin kaksi kuorolaisten haastattelua pystyttiin toteuttamaan vasta kuoronjohtajien haastattelujen jälkeen. Teemat olivat kuitenkin samat kaikkien kuorolaisten haastatteluissa.

Haastattelut olivat kestoltaan 30–90 minuuttia, yleensä noin 45 minuuttia. Litteroin ne sanasta sanaan joitakin sanatoistoja ja täytesanoja (esim. ”tuota” ja ”no”) lukuun ottamatta. Yhdessä haastattelussa käyttämäni mini disc -laite ei toiminut, joten kirjoitin muistiinpanoja. Muistiinpanot kirjoitin koneella puhtaaksi samana päivänä. Haastateltava myös tarkisti ja täydensi niitä myöhemmin. Myös muiden haastateltavien kanssa sovin, että voin tarvittaessa ottaa heihin myöhemmin yhteyttä.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Haastateltavien määrää en ollut tarkasti määritellyt etukäteen. Kun haastateltavia oli kuoron historian 40 vuoden ajalta, oli haastatteluja yhteensä yhdeksän. Haastateltavien kuorovuodet kattavat kuoron 40-vuotisen historian. Saturaatio- eli aineiston kylläntymisen periaatteen mukaan aineisto on riittävä, kun samat asiat alkavat kertautua haastatteluissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 169). Samansuuntaisten kuorolaisten haastattelujen lisäksi kolmen kuoronjohtajan haastattelut täydensivät aineistoa ja olivat yhteneväisiä kuorolaisten kokemusten kanssa.

Tapaustutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä koko kuorokenttään, mutta kyseisen kuoron osalta aineistoa voidaan pitää keskeisten tutkimuskysymysten osalta riittävänä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistosta ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen, mutta tutkimalla yksittäistä tapausta saadaan näkyviin myös se, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä toistuu usein tarkasteltaessa ilmiötä yleisemmällä tasolla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 169.) Samansuuntaisiin tuloksiin voisi päästä myös eri kuorolaisia haastatteleamalla sekä vastaavanlaisia kuoroja tutkimalla. Tutkimus on ensimmäinen tästä kuorosta tehty tutkimus, ja se voi antaa suuntaa laajemmalle tutkimukselle.

Haastatteluteemat olivat kaikilla kuorolaisilla samat. Haastateltavan mukaan vastaukset saattoivat painottua eri tavalla. Myös itse saatoin tehdä tarkentavia kysymyksiä vastausten mukaan ja aiemmissa haastatteluissa esiin nousseiden asioiden pohjalta.

Analyysissä järjestelin aineiston teemoittain alkuperäisten teemojen mukaan. Lisäksi poimin aineistosta muut haastatteluissa esiintyneet teemat. Kirjasin myös vastausten lukumäärät teemakohtaisesti. Käsittelin kuorolaisten ja kuoronjohtajien aineiston aluksi erikseen ja tulosluvussa esitän ne rinnakkain.

5 TULOKSET

Tutkimustulokset voidaan jakaa haastatteluteemojen mukaisiin alalukuihin: motivaatio, kokemukset, kuoro yhteisönä ja kuorossa opitut asiat. Niiden lisäksi esittelen myös muut haastatteluissa esiin nousseet teemat. Kuorolaisten näkökulman rinnalla kerron myös kuoronjohtajien kokemuksista ja näkemyksistä.

5.1 Mikä motivoi kuorossa laulamiseen

Haastattelemani yhdeksän kuorolaista kuoron historian neljältä vuosikymmeneltä pitivät kuorossa tärkeänä erilaisia musiikillisia asioita. Vuosina 1969–72 kuorossa laulanut Toivo³ kuvailee, että kuorossa pääsi tutustumaan sellaiseen musiikkiin, johon ei muualla törmännyt. 1990-luvun puolivälistä 2000-luvun alkuun asti kuorossa laulanut Petra piti tärkeänä, että musiikki oli mieluisaa. Erityisesti Pekka Kostiaisen musiikki ja Kostiaisen myös kuoronjohtajana olivat hänelle tärkeitä asioita kuorossa.

Ensimmäisellä musiikkiluokalla vuonna 1967 aloittaneelle Tuulikille kuorossa tärkeää oli sointi - laulaessa oli kuin ”soittimessa sisällä”. Kun kuoro soi hyvin, tuntui, että ”kaikki olivat joka solulla mukana”. Petra piti tärkeänä, että kuorossa keskityttiin niin paljon soinnin muodostamiseen, äänenhuolto oli tavoitteellista ja pyrittiin soinnin yhtenäisyyteen. Kaikki haastateltavat mainitsivat laulamisen ylipäättään, uusien laulujen oppimisen tai oman äänen ja laulutekniikan kehittämisen tärkeiksi asioiksi kuorossa. Vuodesta 2002 kuorossa laulanut Paula toteaa: ”...oman äänen kehittäminen ja se, että pystyy toimimaan ryhmässä ja totta kai se on hauskaa muutenkin, että ei siellä muuten olis”.

Ryhmässä toimimista, sosiaalisia suhteita ja kavereita pidettiin tärkeänä osana kuoroharrastusta. 1980-luvun alussa kuorossa laulanut Katri piti tärkeänä yhdessä tekemistä, joka erosi esimerkiksi soittoharrastuksessa koetusta ”yksin tekemisestä”.

---

³ Anonymiteetin takaamiseksi haastateltavat esiintyvät tutkimuksessa muunnetuilla nimillä. Torsten Lindforsin johtamiskaudella kuorossa laulaneet on nimetty t-kirjaimella, Kari Ala-Pölläsen aikaiset k-kirjaimella ja Pekka Kostiaisen aikaiset kuorolaiset p-kirjaimella alkavilla nimillä. Jos haastateltava on ollut kuorossa kahden johtajan kaudella, kertoo siitä kaksiosainen nimi. (esim. Katja-Pauliina).

Katrin tavoin muut haastateltavat harrastivat jonkun instrumentin soittoa. Lisäksi monilla harrastuksiin kuului liikuntaa, kuvataidetta tai tanssia. Moni kuitenkin mainitsi kuoron olleen hyvin tärkeä tai jopa ”ykkös-harrastus”.

Moni mainitsi yhteisön ja kavereiden ohella tärkeänä sen, että musiikin tekeminen oli tasokasta. 80-luvun loppupuolella kuorossa laulaneen Kasperin mukaan tärkeää ei ollut ”pelkästään se yhteisö tai se porukka, vaan kaikki yhdessä.” Hän uskoo, että kuorolaiset olivat tietoisia siitä, että ”ollaan hyvässä porukassa ja tehään älyttömän korkealla tasolla sitä hommaa”. Motivoivana hän piti ”yrittämisen meininkiä” sekä sitä, että osaamisesta nautittiin.

70-luvun lopusta 80-luvun puoliväliin kuorossa laulaneen Kaarinan mukaan kuoroharrastus sopi hänelle, koska se oli ”hyvin kurinalaista, hyvin raamitettua, säntillistä”. Hän toteaa: ”Et se on ollu niinkun mun luonteeni mukaista ja mä viihdyin varmaan sen takia äärimmäisen hyvin, kun taas joku saattoi ahdistua siitä.”

90-luvun alkupuoliskolla kuorossa laulanut Katja-Pauliina kuvailee, että kuoroon päästyään tunsivat olevansa ”jotenkin erityinen”, koska kuoroon piti pyrkiä. Myös Kaarina tunsivat kuuluvansa johonkin tärkeään ja ”tunsi tekevänsä jotakin sellasta, jolla on merkitystä, jolla on väliä, joka on arvostettavaa”. Myös koti tuki harrastusta. Hän kertoo: ”Musta tuntu, että se oli tosi hienoa laulaa tämmösessä kuorossa ja kyllä se meille selväks tehtiin myöskin, että te ootte valiojoukkoa. -- Et sen tunsin pienestä pitäen, että nyt mä oon jossain elämää suuremmassa. Mä oon nyt osa jotain tosi hienoa.”

Myös tavoitteellisuus koettiin tärkeäksi. 70-luvun loppupuoliskolla kuorossa laulanut Terhi-Kaisa kertoo: ”Ja sitte justiin nää tämmöset erikoistilaisuudet, että on joku tavoite aina, että minne sitten mennään tai harjotellaan -- että se ei oo pelkästään ihan huijin vuoksi, vaan on semmosta tavoitetta.”

Kolme haastateltavaa nosti esiin matkat ja erityisesti uusiin asioihin tutustumisen kuorotoiminnassa motivoivina tekijöinä. Matkoilla luotiin myös ystävyysuhteita. Katja-Pauliina kuvaa uusien tuttavuuksien solmimista:

”Just jossain, niillä kotimaan matkoillakin, kun yleensä sitä tavattiin jotain muita kuoroja ja -- aina minne tahansa mentiinkin, niin jos mentiin kuorolaisten luo, niin sit siellä ainakin, vaikka ei olis yhteistä kieltäkään, niin aina oli samanhenkisiä ihmisiä, kun oli sama harrastus.” (Katja-Pauliina)

5.2 Kokemuksia kuorossa laulamisesta

Monille kuoromuistoista tulee ensimmäisenä mieleen ns. arjesta poikkeavat kokemukset, kuten matkat. Merkittävät kokemukset saattoivat toisaalta liittyä myös jokaviikkoiseen harjoitteluun tai esimerkiksi kuoronjohtajan työskentelyyn.

5.2.1 Parhaiten mieleen jääneet kokemukset

Tuulikki vertaa kuoroa joukkueeseen, jossa joutui ”kamppailemaan ja ponnistelemaan”. Hänelle tärkeä kokemus on ollut se, että ”saavutettiin työllä jotakin” ja se motivoi. Myös Kaarina kertoo: ”Ala-Pölläsen Kari, joka johti kuoroa silloin, oli hyvin vaativa kuoronjohtaja, mutta mulle se ehkä toi just sen innostuksen, että kun rima oli korkeella, niin sitten myöskin jakso pitkään tehdä sitä työtä. Harvoin tuntui siltä, että en mä jaksan.” Hän myös kokee kuoron olleen tärkein osa omaa musiikillista kehitystään.

Moni haastateltava muistelee, että intensiivisen työskentelyn lisäksi harjoituksiin on kuulunut myös huumori. Myös Toivo kertoo kuorossa olleen hauskaa. Hän ei äänenmurroksen takia ehtinyt kovin kauaa kuorossa laulaa, mutta muistaa, kuinka jo pienenä koululaisena pääsi reissuihin ja tutustumaan tv-ohjelmien tekemiseen.

Moni muisteli jokavuotisia Vesalan leirejä, joilla on harjoitettu koko viikonloppu. Petra kertoo, että monena vuonna leiriltä tultiin suoraan kaupunkiin äitienpäivä-konserttiin laulamaan. Leireillä on ollut merkitystä myös yhteishengen tiivistymisessä. Katja-Pauliina kertoo: ”Ja sitten Pekan aikanahan meillä oli, esimerkiksi leireillä saatto olla ilmaisutaito-ohjaaja, jonka kanssa tehtiin harjoituksia, jolla oli paitsi vaikutusta siihen esiintymiseen, niin kyllä se myös vaikutti siihen porukan yhteishengen.”

Katrille on jäänyt mieleen ilmeikäs esiintyminen. Esimerkiksi kappaleessa *Lorulailee* oli aina hauskaa ”yllättää yleisö”. Myös *Revontulet* oli hauska esittää, koska se oli ”niin näyttävä ja erilainen” ja siinä sai tuoda kuoron taidokkuutta esiin. Katrin mukaan esiintymisiä oli paljon ja niihin todella panostettiin. Terhi-Kaisalle on jäänyt erityisesti mieleen *Kiurun tie*, Petralle *Mehiläinen*. Haastateltavien mainitsemat teokset ovat Pekka Kostiaisen sävellyksiä, joita on ollut kuoron ohjelmistossa 70-luvulta alkaen. Kaikki haastateltavat eivät muistaneet Kostiaista teosten säveltäjänä, vaan kertoivat esimerkiksi koreografiasta tai ”yllätyksellisyydestä”, joka kappaleisiin liittyi.

Kaikki haastateltavat mainitsivat tärkeänä kokemuksenaan kilpailu- tai konsertointimatkat. Haastateltavien mainitsemille matkoille on ollut tyypillistä ryhmähengen tiivistyminen sekä uusien asioiden kokeminen ja oppiminen. Myös musiikilliset onnistumiset, hyvä palaute sekä ystävyysuhteiden muodostaminen kuoroihin ja majoittaviin perheisiin nousivat esiin.

Tuulikki muistelee, että matkat olivat kuin seikkailua, mm. lentokoneella matkustaminen oli jännittävää. Toivolle on Kööpenhaminan matkasta (1972) kilpailuvoiton lisäksi jäänyt mieleen majoittuminen yhdessä norjalaisten kanssa. Kielitaitokaan ei ole ollut aina tutustumisen esteenä: ”...siinä tuli ihan hauskoja ystävyysuhteita äärimmäisen heikolla englannin kielen taidolla puolin ja toisin.”

Katja-Pauliinalle on jäänyt erityisesti mieleen ensimmäinen kuoromatka Japaniin (1990). Siellä jouduttiin muun muassa taifuunin keskelle. Myös kilpailumatkat ovat olleet elämyksellisiä: ”USA:n matka (1995), missä me voitettiin lähestulkoon kaikki siellä kilpailussa, mitä vaan suinkin voi voittaa, et siellä oli kyllä semmonen, siellä oli tosi hyvä fiilis.”

Paula ehti kuoroaikanaan olla mukana usealla matkalla. Erityisesti mieleen on jäänyt ensimmäinen kilpailumatka Rhodokselle (2003). Ensimmäinen matka kuoroporukan kanssa sekä hyvin mennyt kilpailu oli ”uskomaton kokemus”. Hän toteaa: ”Ja yleensäkin kaikki reissut on aina semmosia, että siellä ryhmähengi parantuu.”

Petra muistelee 90-luvun lopun vuosia kuorossa ”uudelleenrakentamisen aikana”, joka huipentui Kanadan matkaan vuonna 2000. Ryhmä pitkäaikaisia kuorolaisia oli jäänyt pois ja

erityisesti ennen Kanadan matkaa harjoiteltiin tiiviisti ja ”nostatettiin henkeä”. Petra kertoo: ”- tehtiin kuorolle sääntöjä ja kaikkea uutta, mitä ei aikasemmin ollut joutunut tekemään, koska jotenkin oli selvitty niistä.” Petra kuvailee matkan olleen kuoroajan huippuhetkiä: ”...kuoro oli oikeesti ihan sairaan hyvässä kunnossa ja -- saatiin niin hirvittävät keuhut kaikkialla siellä, että oli semmonen maailmanvallottaja-fiilis”.

1970-luvun lopulla aloitettiin aktiivinen ystävyyskuorotoiminta. Terhi-Kaisa kertoo että oli hauskaa ja erikoista, kun esimerkiksi Tanskan ja Saksan matkoilla ei mentykään hotelliin tai yhteismajoitukseen vaan jakauduttiin perhemajoitukseen. Perheissä pääsi tutustumaan paikalliseen elämään ja toisaalta yksittäiseen perheeseen. Kuorot vierailivat vastavuoroisesti Jyväskylässä. Kaarina muistelee: ”Et se on kanssa semmonen säännöllinen muisto lapsuudesta, että hyvin usein oli sitten joku, kuka ei puhunu mitään muuta kun siis omaa kieltään, ei suomen kielestä puhuttakaan. Ne oli tosi rakkaita ne ulkomaan matkat ja nää kansainväliset kontaktit, mitä oli.”

Katja-Pauliina kertoo, että ulkomaan matkoja varten harjoiteltiin vakituisen ohjelmiston lisäksi yleensä jotain kohdemaan kielellä. Ohjelmistoon kertyi runsaasti lauluja eri kielillä. Kaspero muistelee, että hänen kuoroaikanaan ”yksi ylpeyden aihe oli, että kuoro laulaa kahdellatoista kielellä.” Näitä erikielisiä lauluja äänitettiin mm. levyille *Vox Aurea in Concert* (1989).

Kuoro on tehnyt useita levyjä. Tuulikki muistelee kuoron äänittäneen myös Belgiassa ”uudessa hienossa studiossa”. Suomen Yleisradiolle tehtiin äänityksiä Jyväskylässä. Kaarina oli tekemässä useampaakin levyä. Hän kertoo, että äänityksiä saatettiin tehdä kellon ympäri: ”Mut, että kyllä mää aattelen, että pääosin lapset ja nuoret kesti aika hyvin silloin semmosta aika rajua rääkkiä.” Kaspero kertoo, että *Vox Aurea in Concert* -levyllä tehtiin yhteistyötä kaupunginorkesterin kanssa. 70-luvun lopulla ja 80-luvun alussa laulaneet pääsivät mukaan myös televisioprojekteihin, joita tehtiin muun muassa Katri-Helenan kanssa. Terhi-Kaisa muistaa, että Yle lähetti kuoron tekemän jouluhjelman useana vuonna.

Moni haastateltava oli oivaltanut, että kuorossa on päässyt kokemaan asioita, jotka eivät ehkä muuten olisi olleet mahdollisia. Kaarina kertoo, että kuorossa sai paljon kokemuksia, joihin ”ei keskimääräinen sen ikäinen päässyt varsinkaan silloin käsiks, eikä pääse tänä päivänä”.

Hän kokee, että kokemukset tulivat mahdollisiksi kuorolaisille perheen taloudellisista mahdollisuuksista riippumatta:

”Tää kuoroharrastus, kun se kuitenkin vedettiin aika pienellä budjetilla, että vuosi aina kerättiin rahaa ja sit hyvin vähän perheet joutu näihin matkoihin enää laittamaan, niin se oli mullekin mahdollista. --- Että tietyllä tavalla se oma taito ja lahjakkuus, mikä oli silloin olemassa, niin se saatettiin ottaa käyttöön sitten semmosessa asiassa, joka palkitsi, mut joka toisaalta toi sitten, avas oven sellaseen maailmaan, mihin mulla ei ikinä ois muuten ollu mahdollisuutta.” (Kaarina)

5.2.2 Erityisen vahvat ja vaikuttavat kokemukset

Erityisen vahvoina ja tunnepitoisina kokemuksina kuorolaiset pitävät esiintymisiin, tiettyihin kappaleisiin ja musiikillisiin oivalluksiin liittyviä asioita. Petra kertoo tilanteesta, jossa äänenavauksen yhteydessä on tehty harjoitusta, jossa voi kuulla yläsävelsarjan säveliä. Pari vuotta kului, ennen kuin hän itse alkoi kuulla yläsäveliä kyseisen harjoituksen yhteydessä. Petra kuvaa tilannetta, jossa ensimmäisen kerran kuuli yläsävelet: ”Siinä vaiheessa tuli kylmät väreet, tai oli semmonen vähän pyörryttävä olotila.” Kanadan matkalta hän muistaa useita konsertteja, jolloin tunsi, että ”pää hajoaa siitä hyvästä olostä mikä tulee, kun kuulostaa hyvältä” ja huomasi, että ”yleisö tykkäsi”. Hän muistelee, että muissakin konserteissa on saattanut esimerkiksi mennä kylmiä väreitä, mutta esimerkiksi liikuttumista hän on kokenut vasta myöhemmin, vähän vanhempana.

Terhi-Kaisa ei muista yksittäisiä vahvoja kokemuksia, mutta erilaisia tunnelmia kylläkin. Hän kuvaa, että joulukonserteissa tunnelma oli ”herkempi” ja ”ehjä”. Toivo kuvailee, että hänen koki asioita ”pienen pojan tyyppisesti”, että mikään kokemus ei ollut ”elämää suurempaa”. Aikuisiälläkin ”mielettömiä flow-kokemuksia” on ollut kohtuullisen vähän omassa musiikin tekemisessä, joskus ehkä kuulijana.

Tuulikki muistelee, että ”kylmiä väreitä meni varmaan aina”, etenkin kirkkokonserteissa. Kasperille ”huikein kokemus” on ollut konsertti USA:n matkalla Carnegie Hall:ssa, jossa kuoro esitti oman osuuden sekä esiintyi yhdessä muiden kuorojen ja orkesterin kanssa. Mieleen jäivät erityisesti yhteisnumerot johtanut kuoropedagogi Doreen Rao sekä Carnegie Hall paikkana.

Myös kilpailuihin ja esiintymisiin liittyviä olotiloja kuvattiin eri tavoilla. Katja-Pauliina muistelee voittojen julkistamista kilpailussa: ”...kun siellä kilpailussa me naureskeltiin jollekin sarjojen voittajille, että mitä ne tuolla itkee -- ja sit, kun alettiin kertoa niitten kuorosarjojen tuloksia, niin kyllä me itkettiin itekin ihan samalla lailla!” Hän muistaa jo ”pikkutyttönä” tajunneensa, että kyse on ”aika isostakin jutusta”, kun Koreassa ylimääräisenä laulettu Finlandia-hymnin ensimmäisten tahtien aikana koko yleisö nousi seisomaan: ”Niin siinä oli sellanen, että pystyykö tässä laulamaan”. Vastaavaa isoa elämystä hän on harvoin tämän jälkeen esiintyjänä päässyt kokemaan. Erilaiset tuntemukset saattoivat tulla jälkeensä. Esimerkiksi ”aina isomman keikan jälkeen oli semmonen käsittämätön häsläys”. Vanhempien oli joskus vaikea ymmärtää, kun esiintymisen jälkeen ei pystynyt menemään nukkumaan.

Myös Paula kuvailee, miten Rhodoksen loppukilpailussa laulettiin Finlandia: ”Vaikka se ei kauheen kauniilta sillon kuulostanu, mutta se oli se fiilis ja kaikki oli tippa linssissä.” Hänellä on myös tiettyjä lempikappaleita, esimerkiksi bulgarialainen kansanlaulu, jossa ”aika usein menee kylmät väreet”.

Kuorolaisilla on hyvin samankaltaisia kokemuksia Taulumäen kirkossa pidetyistä *Kauneimmat joululaulut -konserteista*, joissa on ollut aivan erityinen tunnelma. Kaarina kuvailee, että Kauneimmat joululaulut ”kosketti aina tosi syvällä tavalla”. Myös Kasperi kuvaa kokemusta: ”Ja se oli aina vaikuttava, se alkoi aina sillä... *Tulemme Jeesus pienoises - kynttiläkulkueella*.” Perinne on jatkunut samankaltaisena jo yli 30 vuotta. Kaarina kertoo:

”-- tänä päivänä vielä, kun mä oon joulun aikaan Taulumäen kirkossa, niin mulla on mielessä se, kuinka mä oon kynttilä kädessä, siellä kirkon perällä seison -- Ja edelleen lähetään kirkon perältä kynttilä kädessä, - *Tulemme Jeesus pienoises* - ja kirkko on vähän viileä ja pimeä.” (Kaarina)

Kolme haastateltavaa kertoi, kuinka ensin oli *KolmeKuutosten* laulajana Taulumäen joulukonserteissa katsonut kynttiläkulkuetta. Katja-Pauliina kertoo ajatelleensa, että ”oispa hienoo olla tuolla” ja seuraavana vuonna olikin itse mukana kulkueessa.

5.2.3 Ikävät kokemukset

Tuulikin mielestä ikävää kuorossa oli kova kuri: ”Oli pelottavaa, kun Totte suuttui, mutta senkin ymmärsi”. Hän myös toteaa, että ”yleensä porukan oma kuri toimi ilman, että johtajan piti puuttua”. Myös Terhi-Kaisa muistaa kuoronjohtajan joskus korottaneen ääntä, mutta mitään yksittäistä ikävää kokemusta hänellä ei ole. Toivolle taas tulee mieleen vain pienet tapaturmat, kuten lavalta tipahtaminen. Myöskään Kasperilla ei ole ns. normaalia kiertueväsymystä lukuun ottamatta huonoja muistikuvia kuoroajoista.

Kuorolaisten keskinäiset suhteet ja oman paikan etsiminen ryhmässä nousevat toistuvasti esiin laulajien muistoissa. Petra pitää ikävimpänä kokemuksena vanhemmilta kuorolaisilta saatua lannistavaa palautetta. Muuten ikävää on ollut sairastuminen ennen esiintymistä. Paula toteaa, että etenkin matkoilla sattuneet sairastumiset ovat olleet ikäviä. Monia on harmittanut myös se, jos itse tai joku muu ei ole keskittynyt harjoituksissa tai esiintymisissä.

Katrin mielestä ikävää oli ”sosiaalinen kilpailu”, joka oli läsnä niin kuorossa kuin musiikkiluokilla ylipäänsä hänen aikanaan. Hän toteaa, että ”toisilla oli enemmän keinoja pärjätä sen kanssa ja toisilla vähemmän”. Lauluharrastuksen uudelleen aloittaneena hän kuitenkin toteaa huomanneensa, että ”kyllä mulla on hirveen paljon hyvää siltä ajalta”.

Kaarinan ikävät kokemukset liittyvät vanhempien kuorolaisten ihailuun. Nuoremman kuorolaisen mieli pahoittui, jos jäi huomiotta tai sai ikäviä kommentteja: ”Että olihan siellä semmosta tyttöjen välistä henkistä tönimistä ja tölvimistäkin, siellä aikuisen käden ulottumattomissa.” Hän kokee että ikävimmät kokemukset oli sosiaalisissa suhteissa, mutta varsinaiseen kuorotoimintaan ei liity sellaista, mitä ei olisi ”vähintäänkin aika kullannut sitten hyviksi muistoiksi.” Hän myös korostaa, että hän itse koki pärjäävänsä kuorossa alusta asti: ”Sain koko ajan sitä palautetta, että sä pystyt ja sä osaat. Niin mä uskon, että se on esimerkiksi itseluottamuksen kasvattamisessa ollu hurjan tärkeää.”

Kuoronjohtajien vaihdos on ollut molemmilla kerroilla suuri muutos koko kuorolle. ”Ensimmäiseen omaan johtajaan” on kiinnytty, ja etenkin murrosiässä luopuminen on ollut vaikeaa. Uutta johtajaa onkin usein verrattu edelliseen. Tuulikki muistelee jääneensä pois

kuorosta opettajan vaihdoksen aikaan, kun ”oli muutenkin vaikeaa”. Murrosiässä ei jaksanut innostua kuorosta. Terhi-Kaisa muistelee, että oli ”vähän inhottava luopua Torsten Lindforsista”. Kuoron ensimmäisen johtajan, Torsten Lindforsin hän muistaa ”kärkihahmona”, joka ”kuului siihen kuuroon”. Kari Ala-Pöllänen aloitti kuoronjohtajana vuonna 1978. Terhi-Kaisa pohtii: ”Ehkä siinäkin Kari Ala-Pölläsellä oli semmonen näytönpaikka, että sen piti jotenkin lunastaa se paikkansa siinä, että sillä ei oo varmaan ollu ihan helppo paikka ryhtyä siihen.”

Katja-Pauliinan mukaan kuoronjohtajan vaihdos oli ”aika dramaattinen muutos”. Kari Ala-Pöllänen siirtyi Tapiolan kuoron johtajaksi vuonna 1994, jolloin Pekka Kostiainen aloitti Vox Aurean johtajana. Katja-Pauliina muistelee: ”Semmonen sisäänojovaihe siinä, että oli uusi johtaja, niin se ei ollu mitenkään ihan kauheen helppoo välttämättä.”

5.3 Kokemukset kuoronjohtajien näkökulmasta

Kuoronjohtajille mieleen painuvia kokemuksia ovat olleet erityisesti kilpailuvoitot ja matkat. He uskovat, että samat kohokohdat ovat jääneet myös kuorolaisille mieleen.

Torsten Lindforsin johdolla kuoro osallistui Yleisradion lapsikuorokilpailuun 1971. Lindfors kuvailee kilpailuvoiton jälkeisiä tunnelmia matkalla Jyväskylään kuoron kuullessa tulokset radiosta: ”-- ja sitten kun se tulos julkaistiin, niin kyllä se meinas heilahtaa se bussi, kun kakarat rupes kiljumaan ja huutamaan ja hyppimään siellä.”

Kuoro voitti seuraavana vuonna Pohjoismaiden radioyhtiöiden lapsikuorokilpailun. Tanskankielisestä selostuksesta ei aluksi ymmärretty, että kuoro julistettiin voittajaksi ennen kuin muut kuorot alkoivat viittoja suomalaisia lavalle. Lindforsille mieleenpainuva on ollut myös Euroopan nuorisomusiikkifestivaalien lapsikuoro-sarjan voitto 1974 Belgiassa.

Kari Ala-Pöllänen muistaa Llangollenin matkan Walesiin (1984): ”Se oli aikamoinen elämys sillä tavalla, että me tavallaan yllättäen voitettiin siellä se kansanmusiikki-sarja.” Pekka Kostiainen oli säveltänyt kuorolle *Lorulaileen*. Ala-Pölläsen mieleen ”muistorikkaana” on

jäänyt myös Amerikan matka (1990). Maailmankuulussa Carnegie Hall:ssa esiintyminen oli ”aikamoinen elämys”. Kuoro sai siellä todella hyvän vastaanoton.

Pekka Kostiaisen mukaan ”huippuhetket” motivoivat arkisen puurtamisen lomassa. Kilpailuvoittojen lisäksi hän uskoo myös esiintymisten jääneen mieleen: ”Ja sitten tietenkin oikein hyvin onnistunut konsertti ylimalkaan, jos on ollut työläs harjotettava ja sitten kun sen saa menemään ja ne huomaavat, että yleisö ilahtuu ja valtavan hyvät palautteet, niin kyllä semmoset jää sitten hyvin voimakkaasti mieleen.” Mieleenpainuvia kokemuksia ovat olleet mm. Rhodoksen ja San Franciscon kilpailuvoitot. Hän uskoo myös Japanin matkan olleen monelle kuorolaiselle todellinen elämys: ”Mulla on monta sellasta Japani-fania tässä kuorossa ja niitä tuli siellä kyllä aika paljon lisää.” Erilaisten tapahtumien, kuten Vaasan kuorofestivaalin (2007) hän uskoo jääneen kuorolaisille ”ihanana muistona mieleen”. Siellä kuoro mm. sai uusia faneja.

Torsten Lindfors nostaa esiin myös yhteistyön Jyväskylän kaupunginorkesterin kanssa, jossa hän myös itse tuolloin soitti. Kapellimestari Ahti Karjalaisen säveltämä *Metsän huilu* on jäänyt erityisesti mieleen. Lindfors itse sovitti orkesterille ja lapsikuorolle ajankohtaisia sävelmiä, mm. Peppi Pitkätossu -laulun.

Lindfors kertoo, että Kauneimmat joululaulut -konsertti saavutti jo ensimmäisellä kerralla niin suuren menestyksen, että Kaupunginkirkkoon eivät kaikki halukkaat mahtuneet sisään. Konsertti uusittiin vielä ennen joulua ja seuraavana vuonna se siirrettiin Taulumäen kirkkoon. Lindforsin mukaan Kauneimmat joululaulut oli merkittävä asia kuorolle, kuoron maine kiiri ja esiintymispyyntöjä alkoi tulla. Pekka Kostiaisen uskoo, että Kauneimpien joululaulujen ”tunnelma ja fiilinki” jää niin kuorolaisille kuin hänelle itselleenkin mieleen ”loppuiäksi”.

Kokemukset ovat jääneet mieleen myös opettavaisuuden vuoksi, kuten Ruotsin ja Norjan matka 1979 Kari Ala-Pölläselle. Hän muistaa matkan erityisesti sen vuoksi, että oppi sen aikana paljon äänenhuollon merkityksestä. Kulkueet ja ulkoilmakonsertit huhtikuuisessa ilmassa vaikutti lasten ääniin. Matkalla oli esiintyminen Eskilstunan Folkesparketissa, jossa kuorolaiset pääsivät ennen esiintymistä huvipuistoon. Kiljuminen ja kolea kevättilma saivat äännet kuulostamaan ”sirkkeltä”.

Kokemuksen jälkeen Ala-Pöllänen julisti ennen esiintymisiä voimassa olevan ”sirkuskiellon” ja päätti aloittaa säännöllisen äänenkoulutuksen:

”Ja siitä lähtien sitten meillä aina jokaisen kuoroharjoituksen alussa oli sitten puolen tunnin äänenkoulutusjakso, jota mä olen siitä lähtien jatkanut, myöskin tuonut tänne Tapiolaan. -- Ja mä totesin, että lasten äänenkäyttöä on ohjattava ihan säännönmukaisesti ja saatava se ääni semmoseen kuntoon, että se kestää räsitukset.” (Kari Ala-Pöllänen)

Osa Ala-Pölläsen kollegoista pyrki säästämään lasten ääniä, siten että kaikki matkat piti olla hiljaa. Hän puolestaan toteaa: ”Sillä tavalla säästetään lasten ääntä, mutta mä ajattelin, että siinä menetetään aika paljon jotakin muuta, että ei se ole kiva lapsille matkustaa, jos siellä pitää olla ihan hiljaa -- siitä tulee aika ankea reissu sitten.” Parempana vaihtoehtona hän piti sitä, että ”äänet hoidetaan” sellaiseen kuntoon, että ne kestävät normaalit matkan räsitukset.

Kuten kuorolaisten kokemuksissa myös kuoronjohtajien haastatteluissa nousi esiin kuoronjohtajan vaihdos. Se on ollut suuri muutos kuorolaisille ja haaste johtajille. Kari Ala-Pöllänen kokee, että hänen ja Torsten Lindforsin päälinjaukset eivät paljon eronneet toisistansa, vaikkakin tietynlaisia painotuseroja oli. Hän kertoo:

”Mutta semmonen asia on aina, että kun otat laulajiston haltuun edellisen johtajan jäljiltä, niin ne on kuitenkin - on lapsesta tai aikuisesta kysymys - niin ne on sen edellisen johtajan lapsia, tottuneet hänen tyyliinsä. Ja kestää aikansa, ennen kuin ne saa opetetuksi omille tavoillensa. Ja itse asiassa, ennen kuin kuoro alkaa kuulostaa niinkun minun kuoroltani, niin se edellyttää sitä, että laulajat on suurin piirtein vaihtuneet, että ne on kaikki sitten mun kasvattamia alusta lähtien. Ja siinä oli tietysti semmonen murrosvaihe, joka on ihan luonnollinen.” (Kari Ala-Pöllänen)

Myös Kostiainen muistelee johtajuuden alun olleen vaikeaa. Hän kertoo, että vetäjän vaihtuminen oli ”kauhea kriisi” lapsille. Laulajat myös ”vierastivat” uutta materiaalia ja Kostiainen muutti hieman suunnitelmiaan:

”Palasin takasin ja vähensin niitä sellasia hienoja taidelauluja sieltä, ja otettiin takasin sitä semmosta lapsenomaista laulantaa, mitä Ala-Pölläselläkin oli ollut. Et silloin oli tietysti pikkusen semmonen nihkeä se ilmapiiri ennen kuin ne oppivat minut tuntemaan, niin ne vierasti mua ja katto vähän karsaasti, heitteli kapuloita vähän rattaisiin. -- Tämmöstä oli, mutta siitä on aikaa, se on ollut ja mennyttä.” (Pekka Kostiainen)

5.4 Kuoro yhteisönä

Pyrin hahmottamaan kuoroa yhteisönä siihen sopeutumisen, ystävyysuhteiden ja ilmapiirin kuvaamiseen avulla. Myös harjoitusten kuvaaminen on mielestäni tärkeää, koska kuorotyöstä suurin osa on juuri harjoittelua. Harjoitusten muistelemisen auttoi myös haastateltavia palauttamaan mieleen tapahtumia ja tunnelmia kuoron arjesta.

5.4.1 Kuoroon sopeutuminen

Kuoroon liittyminen vaatii usein sopeutumista. Alkuvuosina, kun kuoro muodostui musiikkiluokkien kahdesta luokasta, ikäerot eivät olleet suuria. Kuorolaiset tunsivat toisensa jo koulusta. Myös myöhemmin musiikkiluokkalaisuus ja tuttu opettaja ovat olleet laulajia yhdistäviä tekijöitä. Ikähaitarin suurentuessa sopeutuminen on kuitenkin vaatinut enemmän ja siihen on myös kiinnitetty huomiota harjoittelussa.

Tuulikki kertoo, että aluksi kuorossa oli kaikki luokan oppilaat. Pojat olivat äänenmurroksen ajan poissa, mutta palasivat nuorisokuoroon. Kahden vuoden välein otettiin uusia kuorolaisia. Hänen mukaansa uusien laulajien sopeutuminen oli automaattista, koska laulajat olivat musiikkiluokkalaisia.

Toivon mielestä kuoroon sopeuduttiin hyvin. Hän kuvailee: ”Me nyt tavallaan oltiin sellasia vähän kummajaisia siellä molemmat (musiikkiluokat) siellä talossa.” Kahden vuoden ikäerosta johtuen vanhemmilla ja nuoremmilla kuorolaisilla oli ”omat jutut”, mutta toisaalta ympärillä oli luokkakavereita, eikä isossa ryhmässä kaikkien kanssa tarvinnutkaan olla tekemisissä. Myös Katri kuvaa: ”-- musiikkiluokat piti sillä tavalla yhtä, että se oli semmonen oma maailmansa”. Hän kuvailee, että musiikkiluokilla koettiin, että ”me ollaan meidän porukka” ja kuorokin oli osa ”musiikkiluokka-maailmaa”. Sopeutumiseen vaikutti se, että Katri tunsu kuorolaisia entuudestaan, koska oli ollut jo pari vuotta musiikkiluokalla.

1970-luvun lopulla vanhimmat kuorolaiset olivat jo lukioikäisiä, nuorimmat aloittamassa kolmatta luokkaa. Kaarina aloitti samana syksynä uutena oppilaana sekä Cygnaeuksen koulussa (musiikkiluokilla) että kuorossa. Kuorosta hän ei tuntenut ketään, mutta omiin

luokkakavereihin hän oli jo tutustunut. Hän kertoo, että isompia kuorolaisia katsottiin tosi ihailleen: ”-- et ne oli aivan siis jotain puolijumalia ja sieltä semmosia selviä idoleita niinku muutama itselle tuli. Ja kuinka ne laulo niin taitavasti, ne oli kauniita ja todella siis ihastuttavia olentoja ne vanhemmat kuorolaiset.” Kaarina kertoo aloittaneensa kuorotiansä arkana ja pelokkaanakin, mutta pääsi nopeasti mukaan. Paula kertoo sopeutumisen olleen helppoa, vaikka vanhempia kuorolaisia ei tuntenutkaan entuudestaan. Yhtä aikaa kuoroon tuli myös ennestään tuttuja kavereita.

1990-luvun alussa uusien kuorolaisten ryhmään sopeutumiseen ja musiikin omaksumiseen oli kuorossa tietty systeemi. Katja-Pauliina kertoo tulleen kuoroon neljäsluokkalaisena, vuoden KolmeKuutosissa laulettuaan. Uusille laulajille oli omia harjoituksia vanhan kantaohjelmiston ja stemmojen opettelua varten. Heillä oli myös 8.- tai 9.-luokkalainen kummi, jonka tehtävänä oli huolehtia, että uudet pääsivät mukaan. Katja-Pauliina muistelee: ”-- kyllähän sen muistaa, et kyllä ne vanhimmat piti meitä ihan tosi lapsina ja osotti sen myös aika selkeesti, mutta oli se ihan kivaakin toisaalta, kun sai olla vähän sellanen vauva.”

Petra tuli kuoroon 7. luokalla, vanhempana kuin moni muu haastateltava. Hän tuli samalla uutena myös musiikkiluokalle, jonka yli 30 oppilasta olivat olleet kolmannelta luokasta asti yhdessä. Hän kertoo: ”Mä koin ehkä sen enemmän jännittävämmäksi kuin sitten taas mennä kuoropiireihin.” Kuoroon pääseminen oli hyvä asia ja siinä ”koki olevansa jotenkin erikoinen”. Hänen mukaansa sopeutumisessa ei ollut ongelmia. Tuolloin, 1990-luvun loppupuolella tutustumiseen ja ryhmäytymiseen panostettiin mm. äänenavausten yhteydessä. Petra kertoo: ”Meillä oli loistavia kaikkia – niin kun edelleenkin on Voxissa, tiedän – kaikkia leikkejä ja pelejä, jolla tätä autetaan, että porukka pääsee hyvin mukaan.”

Kaarina arvioi, että sopeutumiseen vaikutti myös ”selkeä yhteinen tavoite ja raamit”. Kuoro oli selkeä ympäristö ja harjoitukset, joissa oli ”kova kuri”, alkoivat ja loppuivat täsmällisesti. Myös tiedotus oli selkeää ja vanhemmat pysyivät hyvin mukana. Hän uskoo, että toiminnan kurinalaisuus vaikutti siihen, että ne jotka sopeutuivat, sopeutuivat ja taipuivat kurinalaisuuteen. Kurinalaisuus karsi väkeä, koska kuorossa ”piti malttaa istua hiljaa pitkiä aikoja” ja käydä harjoituksissa, joskus myös viikonloppuisin. Sosiaalista puolta, esimerkiksi harjoitusten taukoja odotettiin kovasti. Myös esiintymismatkat ja kuoroleirit antoivat mahdollisuuden viettää enemmän aikaa muiden kanssa.

5.4.2 Ystävyysuhteet kuorossa

Moni haastateltava kertoo, että parhaat ystävät olivat sekä samalla luokalla että kuorossa. Osa myös tutustui kuoron kautta uusiin ”samanhenkisiin” ihmisiin, jotka saattoivat olla eri ikäisiä. Monilla haastateltavilla kuorossa solmitut ystävyysuhteet jatkuvat edelleen.

Tuulikin kaikki ystävät olivat kuorossa. Heidän luokkansa oli tiivis ja samat kaverit olivat myös kuorossa. Luokka oli yhdessä kolmannelta luokalta lukion viimeiselle. Muiden luokkien ja kuorolaisten kanssa välit eivät olleet yhtä tiiviit. Lukioaikana ystävyysuhteet muuttuivat, kun osa oppilaista jäi toiselle luokalle. Myös tyttö- ja poikaystävät sekä muut ikään liittyvät asiat vaikuttivat.

Katri kertoo olleensa vapaa-ajalla tekemisissä lähinnä omalta luokalta olevien kavereitten kanssa, joiden kanssa ystävyys on säilynyt pitkään: edelleen lähimmät ystävät ovat luokkakavereita ala-asteelta ja yläasteelta. Heidän kanssaan yhteydenpito jatkuu edelleen.

Kaarinan parhaita ystäviä olivat omat luokkakaverit, joista muutamia oli myös kuorossa, mutta vapaa-ajalla hän oli tekemisissä muiden kuin kuorokavereiden kanssa. Alkuvuosina omat hyvät luokkakaverit olivat myös kuorokavereita. Myöhemmin, kuoron vanhimpana, syntyi muutama ystävyysuhde pari - kolme vuottakin nuorempien kuorolaisten kanssa, joihin on saattanut pitää yhteyttä kuoroaikojen jälkeenkin. Kaarina kertoo, että monien kavereiden kanssa oli kuoron toiminnassa ja harjoitusten lomassa tekemisissä, mutta ystävyys ei sitten kantanut kuorotoiminnan ulkopuolelle.

Toivo toteaa, että oli luontevaa olla tekemisissä kuorolaisten kanssa myös vapaa-ajalla, koska he olivat myös luokkakavereita. Musiikkiluokkalaiset asuivat eri puolella kaupunkia, mutta se ei juurikaan vaikuttanut kanssakäymiseen. Kuorolaisten ystävyysuhteet olivat kiinteät jo valmiiksi, eikä hän koe äänialojen vaikuttaneen niihin: ”-- ehkä se toisella tavalla rakentuneessa kuorossa voi vaikuttaa enemmänkin”

Katri kokee äänialojen vaikuttaneen vähän ystävyysuhteisiin. Hän kertoo, että enemmän vaikutti se, jos oli jo muutenkin kaveri ja samalta luokalta, mutta sen jälkeen ääniala. Kaarina taas kokee, että äänialat vaikuttivat ystävyysuhteisiin: ”Ja kyllä kai siinä joku semmonen identiteettikin syntyi, että sopraano-identiteetti on eri kuin alton identiteetti, ilman muuta.” Hän itse oli selkeästi sopraano, vaikka joskus kuorossa kokeiltiin laulaa eri stemmoja. Myös tarkasti määritetyillä istumapaikoilla oli merkitystä. Kaarina uskoo johtajan määritelleen istumapaikkoja kurinalaisuuden säilyttämiseksi ja esimerkiksi siksi, että ilmaisultaan arempia ”vedettiin mukaan sillä tavalla, että sitten ootkin jonkun vahvemman vieressä.” Hän uskoo Kari Ala-Pölläsen tunteneen hyvin kuorolaisten laulutavan, äänialan ja äänityypin.

Paula kertoo äänialan vaikutuksesta: ”-- totta kai ihan perusharjoituksissa on enemmän tekemisissä sitten sen oman äänialan kanssa, että tulee sitä juttua enemmän ja muuta, mutta ei se mitenkään ratkasevasti.” Hänellä on kuorossa muutama todella hyvä ystävä ja joidenkin kanssa on samoja harrastuksia.

Sekä Kasper, Katja-Pauliina että Petra kertovat olleensa vapaa-ajalla tekemisissä lähinnä niitten kuorolaisten kanssa, jotka olivat omia luokkakavereita. Katja-Pauliinan mukaan yläasteella varsinkin samanikäisen kuoroporukan kanssa tuli vietettyä aikaa. Myös Petra kertoo, että kuorosta tuttujen kavereiden kanssa yhdessäolo lisääntyi lukiossa, kun päästiin samoille kursseille. Samanhenkisten ystävien kanssa vietettiin lähes kaikki vapaa-aika. Ystäviä oli eri äänialoista. Äänialojen välillä saattaa olla esim. hyväntuulista pilailua, mutta ystävyysuhteisiin sillä ei ollut vaikutusta. Katja-Pauliinalla taas kaikkein läheisimmät ystävät olivat paitsi suunnilleen saman ikäisiä, niin myös ”samalta stemmasuunnalta”, mutta ystäviä oli myös yli stemmarajojen.

5.4.3 Kuoroharjoitukset ja harjoitustunnelma

Harjoituksia kuvattiin melko samantyyllisesti: niissä on keskitytty tehokkaaseen työskentelyyn. Kurinalaisuuden ajateltiin kuuluvan asiaan ja moni painottikin sen johtaneen hyviin tuloksiin.

Tuulikin mukaan harjoituksissa oli ”työtunnelma” ja toiminta oli kurinalaista. Toivo kertoo tiukasta kurista harjoituksissa: ”Se oli melkein pakko ollakin, että kyllä siinä sen verran vilpettejä oli.” Nykyisiin kuoroihin verrattuna hän uskoo suurimman eron löytyvän juuri kurista. Hän toteaa kuitenkin: ”Mutta sillä tehtiin myös tuloksia, että se aika käytettiin oikeesti tehokkaasti.”

Kaarinan mukaan kurinalaisuudesta kertoo se, että kun toiset lauloivat, piti muiden olla hiiskumatta. ”Siellä ei puhua pukahdettu, että tuli kyllä sapiskaa, jos pikkusenkaan jotain muuta touhusit siellä.” Oli selvää, että kuoroharjoituksiin oli tultu laulamaan. Myös Katja-Pauliinan mukaan ohjelmistoa harjoiteltiin ”hyvin tiiviillä otteella”. Kuria pitivät myös vanhemmat kuorolaiset. Katja-Pauliina pitää luonnollisena, että lähes 50 lapsen ja murrosikäisen porukassa hälinöitäkin joskus tuli.

Kasperin mukaan harjoituksissa ”tehtiin kovasti töitä”, harjoitus oli intensiivinen ja siinä edettiin nopeasti. Kasperin mielestä ”lasten oppimisnopeus on ihan käsittämätön verrattuna aikuiskuoroihin, amatööri-aikuiskuoroihin”. Hän kuvaa Kari Ala-Pöllästä temperamentikkaaksi johtajaksi, joka saattoi myös hermostua, varsinkin jos joutui toistuvasti huomauttamaan asioista. Kasperin mielestä toiminta oli ammattimaisempaa kuin aikuisamatöörikuoroissa. Hän kertoo pohtineensa, miten lapset viihtyivät kurossa, vaikka kuri olikin kova: ”Jotenkin siinä oli vissiin, silloin kersana niin sisällä siinä systeemissä. Et se kuulu siihen asiaan, et meininki on semmonen, ja totta kai, eihän siinä muuten semmosia tuloksiakaan oltais saavutettu”.

Tuulikki kertoo, että harjoitus alkoi äänenavauksella, jonka saattoi pitää joku kuorolainen, esim. Marita Korhonen (os. Häkkinen), joka itse kävi laulutunneilla. Sen jälkeen oli mukava laulu, vaikeampi laulu, välillä stemmoittain harjoittelua ja lopussakin saattoi olla ääniharjoituksia. Kaarinan mukaan äänenmuodostus-harjoitukset olivat hyvin painotettuja alusta lähtien. Kaarina kuvailee äänenmuodostusta ja äänenavauksia:

”Koko ajan minunkin aikana oli joku äänenmuodostaja, laulunopettaja: Kerttu Veitonmäki ensimmäiset vuodet ja sitten Häkkisen Marita, joka oli nuori musiikinopettaja silloin. -- Se oli kyllä tosi raskasta ja monen mielestä tosi raskasta, että jos sitä kunnolla teit, niin hikipäässä kyllä sitä äänenmuodostusta tehtiin.” (Kaarina)

Katja-Pauliina muistelee, että äänenavaus oli lapsikuorolle suhteellisen pitkä, puoli tuntia. Sen piti äänenmuodostaja tai joku kuorolaisista. Petra kertoo harjoituksen aloittaneesta äänenmuodostustuokiosta:

”Se alko aina jollain lämmittelyleikillä. Joskus meni silmälasit hajalle joltakulta, mm. Greenpeaceä ja Ranskan armeijaa leikkiessä. Sitten vähän vähennettiin sitä leikkiä näitten mustelmien takia. Mutta oli kaikki tällasia hauskoja leikkejä, varsinkin sitten, kun Kivisen Sanna eli nykyinen Salmisen Sanna tuli meille äänenmuodostajaksi, niin leikittiin ensin jotain ja sitten avattiin ääntä, muodostettiin sointia.”
(Petra)

Myös kappaleita harjoiteltiin tarkasti. Terhi-Kaisa muistelee, että harjoituksissa istuttiin tarkassa stemmajärjestyksessä. Äänenavauksen jälkeen hiottiin kappaleita ja tehtiin tarkkaa työtä. Kaarina kertoo, että pieniä kappaleita harjoiteltiin melko nopeasti, mutta esim. joihinkin Kostiaisen isoihin teoksiin saatettiin käyttää kaksikin tuntia kerralla. Teoksista hiottiin pieniä pätkiä yhä uudelleen ”tahti kerrallaan, pätkä kerrallaan”. Kaarina kuvailee: ”Se oli melkein semmosta täydellisyyteen pyrkivää se työ. Kari oli tyytyväinen vasta sitten, kun se oli varmaan sitä parasta ja vähän yli sen jo, mitä hän saattoi vaan olettaa.” Erikielistä ohjelmistoa harjoiteltaessa paikalla saattoi olla joku asiantuntija, jonka kanssa tekstejä harjoiteltiin. Kaarinan mukaan se, että kappale meni musiikillisesti oikein, ei riittänyt, sen piti mennä myös kielellisesti hyvin. Tekstit äänitettiin puhuttuina kasetille ja niitä harjoiteltiin kotona. Tunnelman hän koki olevan pääosin hyvin myönteinen.

Myös muut haastateltavat kuvasivat harjoitustunnelmaa myönteisesti, vaikka harjoittelua pidettiin vaativanakin. Terhi-Kaisa kuvailee, että yleensä harjoituksissa oli hauskaa, huumori oli läsnä, mutta välillä saattoi olla ”tosi tiukkaakin”. Katja-Pauliinan mukaan tunnelma joskus kiristyi, jos esiintyminen tai matka alkoi lähestyä, ja jouduttiin tekemään nopeasti ohjelmistoa. Muuten tunnelma oli lämmin, pääasiassa leppoisa, mutta joskus johtaja hermostui. Katja-Pauliina muistelee nauraen, kuinka Kari joskus ”heitti kaikki pihalle sieltä”. Hän kertoo, että pieni kuorolainen sitä ehkä vähän säikähti, mutta isommat ”pehmittivät” asian ja vähän naureskelivatkin tapahtuneelle.

Katrin mielestä harjoitukset olivat ”sosiaalista peliä”. Hän kuvailee: ”Siellä oli hirvu vahvoja ihmisiä, ja sitten oli semmosia hiljasempia. Mä olin vähän hiljasempi.” Katrin mukaan musiikkiluokat olivat omanlaisiaan ryhmiä. Myös kuorossa valikoitiin, kenen kanssa oltiin. Hän kertoo: ”Kun mä sanoin, että siinä viehättää se yhdessä tekeminen, mutta se ei ollu

tämmöstä pelkkää harmoniaa koko ajan, että siellä oli sellasta kilpailua ja näyttämistä ja sooloilua, ja kaikkee tämmöstä, mitä voi ajatella että tommosissa yhteisöissä on.” Naiskuoressa laulaneena hän myös toteaa, että ilmiö näkyy aikuisillakin, eikä toisaalta ole ihme, että lapsilla, joista monet ovat myöhemmin lähteneet luovaan ammattiin, näkyi tällaisia piirteitä. Myöskään ”myrskyä” ei ollut koko ajan, vaan töitä tehtiin yhdessä saman päämäärän eteen. Katri kertoo: ”Ja jokaisella on kuitenkin oma panoksensa annettavanaan ja jokainen on tärkeä silti, siitä huolimatta, mitä muussa elämässä on”.

Petran mukaan tunnelma oli vähän erilainen eri aikoina: alussa, uutena kuorolaisena ei ”uskaltanu paljon ääntä päästää itsestäni” ja pelkäsi tekevänsä virheitä. Sitten kun vanheni ja siirtyi takariviin, saattoi ”kapinahenkisenä” tehdä jekkujakin. Joskus häntä ärsytti, kun muut lauloivat epävireisesti. Pääasiassa harjoituksissa tehtiin tosi kovasti töitä, hyvällä mielellä. Petran aloittaessa vanhemmat kuorolaiset saattoivat heittää ikäviäkin kommentteja nuoremmille. Petra ikätovereineen päätti kuitenkin tehdä toisin ja heistä tulikin ”kanaemoja” nuoremmille.

Paula kertoo, että perusharjoituksessa koulun jälkeen iltapäivällä porukka on vähän väsynyttä. Hän kertoo, että - kun on nuoresta porukasta kyse - laulujen välissä saattaa olla ”hirveen mekkala”. Petra ei ihmettele, että Pekka Kostiaisella joskus ”meni hermo”, kun ”lapsilauma sai väsyneenä hysteria-kohtauksia”. Hän kertoo: ”-- Peksi piti homman hirveen hyvin hypypysissä ja se on tosi hyvä lasten kanssa toimimaan. -- Johtajaa haluttiin myös miellyttää ja yritettiin skarpata.” Vanhemmat kuorolaiset katsoivat nuorempien perään. Paulan mukaan viikonloppuharjoituksissa tunnelma on intensiivisempi, kun voi tulla virkeämpänä harjoituksiin.

Petra piti tärkeänä, ennen harjoituksia kavereitten kanssa vietettyjä hetkiä, jolloin syötiin eväitä ja tehtiin läksyjä samalla. Viikonloppuharjoituksia oli kerran kuukaudessa: ”-- nekin oli tämmösiä tärkeitä sosiaalisia hetkiä, että oli aina eväät mukana ja sitten kavereitten kanssa menttiin johonkin hyvään soppeen aina syömään niitä”. Myös Kaarina piti ”sosiaalista puolta”, esim. harjoitusten taukoja tärkeinä hetkinä. Silloin juteltiin kavereiden kanssa ja ehkä isompien kuorolaistenkin kanssa pääsi tekemään jotakin.

5.4.4 Ilmapiiri

Ilmapiirillä tarkoitan kuoron yleistä ilmapiiriä ulottuen kaikkeen toimintaan. Lähes kaikki haastateltavat kuvasivat ilmapiiriä myönteisesti, mutta myös ilmapiiriin negatiivisesti vaikuttavia seikkoja mainittiin. Moni haastateltava puhui ”yhteishengestä”. Osalta haastateltavista, varsinkin pitkään kuorossa laulaneilta, kysyin myös ilmapiirin mahdollisesta muuttumisesta vuosien aikana.

Tuulikki kuvailee ilmapiiriä hyväksi: yhteishenki oli vahva ja sisäinen kuri toimi. Kuorossa ”tehtiin töitä” ja siitä tuli hyvä mieli. Toivon mukaan kuorossa oli hauskaa ja mieleen on jäänyt paljon mukavia tapahtumia. Harjoituksissa kuri oli tiukka, mutta ulkopuolella vetäjä oli itsekin aina mukana ”seikkailuissa”.

Terhi-Kaisa kuvailee, että ilmapiiri oli miellyttävä, eikä ihmisten välillä ollut ristiriitoja. Itse kasvaessa, kun mukaan tuli uusia nuorempia kuorolaisia, huomasi ihmisten kirjon: ”-- että kaikki ei ookaan saman ikäisiä ja saman kokosia.”

Pitkään kuorossa laulaneelle Kaarinalle ilmapiiri oli aina myönteinen. Myös hän pohtii ilmapiiriä oman kasvun kautta:

”Mä luulen, että suurin muutos varmaan tapahtui mun oman kasvun myötä. Että tosiaan siitä alottelevasta, hyvin epävarmasta, uuteen kouluun muuttaneesta ja ensimmäisiä tämmösiä jotakin musiikillisia irtioton askelia ottavasta 9-vuotiaasta, sit siihen kuoron vanhimpaan 16-vuotiaaseen, joka osaa kaiken ja tietää kaiken ja on niinkun emona suunnilleen kaikille muille. Että enemmän mä kuvaaisin ehkä oman kasvun kautta sitä, mitä kuoron ilmapiirissä tapahtui.” (Kaarina)

Hän myös kertoo, että kurinalaisuus tuntui paljon rankemmalta pienenä tyttönä. Kun siihen tottui ja kasvoi mukaan, niin ei se ollutkaan enää niin hurjalta, vaan tavalliselta ja normaalilta. Ensimmäisinä viikkoina nuori kuorolainen pohti: ”Osaanko, pystynkö mä tähän? Onko tää mulle liian vaikeeta? Kelpaanko mä?” Kasvun myötä hänestä tuli kuitenkin ”luottavainen ja itsevarma” kuorolainen.

Katrin mukaan kuorossa oli paljon hauskanpitoa ja tekemisen meininkiä: ”Rempseä ilmapiiri oli vallalla, että siellä oli hirmu tämmösiä rempseitä tyyppejä ja vitsikkäitä.” Myös hiljaisempina kuorolainen saattoi olla mukana siinä. Paula kuvailee ilmapiiriä sanalla hilpeä.

Hänen mukaansa silloin kun harjoittelussa on tiukempi tahti, kuorolaiset alkavat sisäistää, että on harjoiteltava kunnolla ja ottavat harjoitukset enemmän tosissaan.

Kasperin mukaan kuoro oli positiivinen ja toimiva yhteisö. Hän uskoo, että tietoisuus omasta tasosta ruokki ”hyvää meininkiä”. Kasperin kuoroaikoina puhuttiin, että Vox Aurea on yksi maailman parhaista lapsikuoroista. Hän toteaa, että kuorolaisilla oli ”paikoitellen turhaakin tietoisuutta siitä omasta kyvykkyydestään”.

Kasperin arvelee, että isompien tyttöjen välillä olisi ollut ryhmittymiä. Hän toteaa: ”-- aina on varmaan isossa porukassa, löytyy sellasia klaaneja”, mutta isompia ristiriitoja hän ei muista. Paulan mukaan kaikki ovat periaatteessa läheisiä toisilleen, mutta ”luonnollista jakoa saattaa olla ikäryhmittäin”.

Kaarinan mukaan tyttövaltaisessa joukossa oli myös ”kuppikuntia”: ”-- kuka on kenenkin kaveri ja itse yritti päästä niihin porukoihin mukaan.” Isompien kuorolaisten huomio oli tärkeää. Kaarina muistaa, että ”oli ihan mieletön juttu”, kun joskus sai osallistua esimerkiksi kuoronjohtajalle tehtävän villapaidan tekemiseen.

Katja-Pauliinan mukaan ”yleishenki” oli hyvä, mutta isossa ryhmässä kaikki eivät olleet ”ylimpiä ystävyksiä”. Kuoro jakaantui porukoihin, jotka saattoivat joissakin tilanteissa olla ”vähän vastakkain”.

Petran mukaan ilmapiiri vaihteli, mutta loppua kohti oli ”meidän perhe -meininki”. Vaikka välillä oli vaikeuksia, niin oli silti ”semmonen perusolettamus, että kaikki on voxilaisia ja kuljetaan Vox-paita päällä, millon missäkin.” Petra ajattelee, että kuorossa oli hyvä henki ja etenkin murrosiässä se oli hyvä yhteisö kasvaa.

Kuoroa vertailtiin myös urheiluun, lähinnä joukkuelajeihin. Tuulikki vertaa kuoroa taitovoimisteluryhmään ja kuvailee sitä yhtä ”vaikeaksi kokoonpanoksi”, koska se oli valikoitunut, kilpaileva ryhmä. Hänestä olisi myös mielenkiintoista tutkia, paljonko ryhmästä tuli solisteja. Petra toteaa, että leikkimielellä käytetty lause ”musiikki on pelastanut minut urheilulta” liittyy kuoroharrastukseenkin: ”Että ehkä tää oli se mun joukkuelaji sitten, tai on edelleenkin”.

5.4.5 Kuoronjohtajan vaikutus ilmapiiriin

Tuulikin mukaan oppilaan ja opettajan suhde oli ihanteellinen: kunnioitettiin ja luotettiin. Ei epäilty mitään. Kilpailut olivat vaativia ja raskaita, mutta tuntui, että opettaja oli ”samalla tasolla”, samalla tavalla mukana. Opettaja ei käyttänyt arvoasemaansa väärin, ei koskaan mennyt henkilökohtaisuuksiin tai alentanut oppilaita. Oppilaat huomasivat, että johtaja oli huippumuusikko ja häntä ”kunnioitettiin kuin maestroa”. Musiikki oli pääasia. Tuulikki uskookin, että on pitkälti Torsten Lindforsin ansiota, että musiikki on yhä osa elämää. Koko heidän luokalleen *Totte* oli ensimmäinen opettaja ja se, joka säilyy läpi elämän merkityksellisenä, ja johon vertaa aina muita opettajia.

Toivon mielestä kuoronjohtaja on ”ykkösasia” ilmapiiriä ajatellessa. Kuoronjohtaja vaikuttaa ihan jokaisen kuoron ilmapiiriin hyvin olennaisesti. Hän kuvailee. ”Totte oli hauska mies, piti kuria sillon kun sitä tarvi pitää, muuten oikeen hauska... Riittävän sekopäinen siihen hommaan.”

Terhi-Kaisan mielestä kuoronjohtaja on kärkihahmo, joka luo tunnelman. Huumori oli läsnä molemmilla johtajilla Torsten Lindforsilla ja Kari Ala-Pölläsellä: ”-- aina oli jotain vitsiä ja semmosta kevennystä”. Terhi-Kaisa kuvailee johtajia vahvoina persoonina, joilla oli rohkeutta tarttua uusiin asioihin.

Kaarinan mukaan johtaja ”oli ihan kaikki” ja kuoro oli ”hänen tuotoksensa”:

”-- me oltiin Kari Ala-Pölläsen instrumentti ja hän soitti meillä. -- Mä en tiedä, onko hän missään vaiheessa itse tiedostanutkaan tai analysoinutkaan sitä, miten mä kuorolaisena koin ja nyt aikuisena ajattelen. Että todella noin niinkun järjestelmällisesti, säännönmukaisesti toimiva kuoro, se on ihan kuoronjohtajavetoinen.” (Kaarina)

Kaarina kertoo, että ennen Vox Aurean tuki ry:tä vanhemmat toimivat aluksi löyhempänä verkostona. Hän muistelee, että alussa kuoronjohtaja teki kaiken yksin. Hän kertoo, että tietoista ilmapiirin luomista ei ollut: ”-- ei siellä mitään välipalaleikkejä ollu, eikä muuta semmosta. Kyllä se oli rankkaa työtä.” Tiukan ja ankaran puolen lisäksi Kaarina näkee Kari Ala-Pölläsen myös ”leikkisänä ja huumorintajuisena isähahmona”. Myös Katrille tulee

mieleen harjoitusleirit, joissa tuli esiin, että Kari on ”huumorityyppi”. Katri kuvailee: ”Ja semmonen persoonallinen tyyli johtaa kuoroa ja... niin kun pitää ollakin, et muuten ei saa ihmisistä mitään irti, jos ei oo semmonen pilke silmäkulmassa siinä”.

Myöhemmin Katri on miettinyt, itsekin vanhempana, että ”toisten lasten kanssa tulee paremmin juttuun kun toisten lasten kanssa”. Hän myös kokee, että moni on kokenut kuoron varmasti rikkaampana, enemmän ”sydämenasiana” kuin hän: ”Ite on ollu semmonen vähän hiljaisempi ja syrjäänvetäytyneempi ja imenyt sitä tunnelmaa vähän ulkopuolisena, että joku on voinut olla siinä ja olikin siinä äänekkäämpänä ja semmosena rempseempänä, Karin tyylisempänä.”

Katja-Pauliina kertoo, että viikkoharjoitusten ja leirien yhteydessä oli ”hengennostatusjuttuja”, joissa Kari oli mukana tai antoi vastuun kuorolaisille. Yhteishengen ja esiintymiseen vaikutti myös Pekka Kostiaisen kaudella ilmaisutaito-ohjaajan johdolla tehdyt harjoitukset.

Petra kertoo, että kuoronjohtaja vaikuttaa ilmapiiriin paljon ja monella tapaa. Hänelle Pekka Kostiaisen oli kavereiden lisäksi suurimpia syitä siihen, miksi viihtyi hyvin kuorossa. Petran mukaan pelkkä ”porukka ei tee” ilmapiiriä, vaan ”johtaja voi joko pilata tai parantaa sitä”. Petran mielestä Pekka Kostiaisen on toiminut loistavasti työssään.

Myös Paulan mielestä kuoronjohtaja vaikuttaa paljon ja ”tekee” ilmapiiriä, eikä hän osaisi kuvitella laulavansa Vox Aureassa jonkun toisen johdolla. Hän kertoo, että Pekka Kostiaisen ottaa kuorolaiset huomioon sekä kuorona että yksilöinä ja kuuntelee heidän mielipiteitään.

5.5 Kuorotyö ja -yhteisö kuoronjohtajien näkökulmasta

5.5.1 Kuorotyö

Torsten Lindfors kertoo olleensa harjoittelussa ”perustellusti tiukka”, mutta huumorin olleen tärkeä osa lasten kanssa tehtävässä työssä: ”Se tiukkuus, mutta samalla se lämmin ote siihen

porukkaan, niin kyllä se aina pätee. Ei ollut koskaan mitään kurinpito-ongelmia.” Hän myös uskoo, että kuorolaiset kokivat kurin tärkeäksi: ”Just tää, että sitten kun näkivät, että tuloksia tulee, niin sehän vaan ”provosoi” sitten lisää.”

Kari Ala-Pöllänen muistelee, että kuorotyötä pystyttiin tekemään keskittyneesti hänen kaudellaan. Eroja 80-luvun ja nykypäivän nuoriin on havaittavissa: ”Jollakin tavalla ne pystyivät keskittymään paremmin tavallaan pitempi pinna ja koko se habitus oli ikään kuin rauhallisempi. Siinä on ihan selkeä kielteinen kehitys ollut käymässä ja on kaiken aikaa, eli nykynuoret on huomattavasti rauhattomampia.” Aloittaessaan Tapiolan kuoron johtajana hän huomasi myös, että pääkaupunkiseudulla nuoret olivat rauhattomampia. Kari Ala-Pöllänen huomioi kaksi muuttuvaa tekijää, ajan ja paikan, vertaillessaan kuoroja. Hän uskoo, että pääkaupunkiseudullakin työskentelyolosuhteet olivat rauhallisemmat aikaisemmin.

Sijainnilla on kuitenkin jonkun verran vaikutusta. Kouluttaessaan kuoroja etelärannikolta Lappiin asti, Ala-Pöllänen on havainnut, että pohjoisemmassa lapset jaksavat keskittyä paremmin ja ovat rauhallisempia. Etelämpänä vaikuttaa hektinen elämä ja esimerkiksi vanhempien kiireisyys näkyy myös lapsissa. Hän kuvailee:

”Siis tässä on varsin suuri ero. Musta se on selvästi kyllä Keski-Suomen eduksi, kun pannaan nämä rinnakkain. Ja se näkyy, jos ei pelkästään lasten käyttäytymisessä, luokka- tai harjoituskäyttäytymisessä, vaan se näkyy myös kaikessa muussa käyttäytymisessä, motivaatiossa ja monessa muussa asiassa.” (Kari Ala-Pöllänen)

Vox Aureaa ja Tapiolan kuoroa verratessa on huomattava myös se ero, että vox aurealaisilla oli periaatteessa sama tausta, kaikki olivat musiikkiluokkalaisia. Lisäksi suuri osa voxilaisista oli Ala-Pölläsen oppilaita. Hänen mukaansa kuorotyötä helpotti se, että hän tunsii oppilaat ja tapasi heitä päivittäin koulussa.

Pekka Kostiaisen mukaan harjoituksissa on usein ”mekkala ja melske”. Hän kuvailee kuorolaisia vilkkaiksi. Kun kuoroharjoitus on koulupäivän päätteeksi, kuorolaiset saattavat olla väsyneitä ja nälkäisiäkin. Hän toteaa, että harjoituksissa kuitenkin saadaan ”yllättävän paljon” aikaa:

”Että mä oon monta kertaa sanonut niille lapsille, että jos te keskittyisitte tähän laulamiseen, niin me saatais puolta nopeemmin asiat kuntoon ja te laulaisitte paljon paremminkin vielä kuin nyt... siitä

menee hirveä osa siitä tehokkaasta työajasta siihen hälinään ja sitten minun yrityksiini hiljentää sitä hälinää.” (Pekka Kostiainen)

Viikonloppuharjoituksia hän pitää parempina, koska silloin voidaan keskittyä kuorotyöhön koko päivä. Viikkoharjoitusten merkitys on lähinnä siinä, että pidetään yllä laulukuntaa ja ”tuntumaa instrumenttiin”. Hän toteaa: ”Sitten se varsinainen musiikin tekeminen ja sen tuloksen saaminen, niin se kyllä tapahtuu niissä viikonloppuharjoituksissa.”

5.5.2 Kuoroyhteisö ja ilmapiiri

Torsten Lindfors kertoo, että kuorolaiset tunsivat toisensa samasta koulusta, kuorosta ja orkesterista. Hänen mielestään syntyneet ystävyysuhteet vaikuttavat tavallista syvemmillä. Ainakin ensimmäisten musiikkiluokkien oppilailla ystävyysuhteet ovat säilyneet jo neljänkymmenen vuoden ajan. Myös Lindforsiin pidetään yhteyttä. Oppilaille tärkeänä hän pitää sitä, että kuoronjohtaja oli samalla opettaja:

”Ensinnäkin siinä on tietysti se, että mä olin näiden lasten oma opettaja. Sillä on tavattoman suuri merkitys mun mielestä, se on ensiarvoisen tärkeä asia. -- mä en nyt halua ollenkaan väheksyä nykyistä toimintaa - mutta mä koen sen tärkeäksi, että mulla oli henkilökohtainen suhde joka mukulaan. -- Se oli mulle tärkeää ja siitä on jäänyt elinikäisiä ystävyysuhteita sitten näihin lapsiin sitten”. (Torsten Lindfors)

Kostiaisen mukaan ilmapiiri, tunnelma ja lasten suhtautuminen toisiinsa ja johtajaan sekä musiikkiin on säilynyt vuosien varrella saman oloisena, vaikka poikkeuksiakin on ollut. Hän kertoo:

”Mutta mun mielestä tälläkin hetkellä, niin ne lapset on hirveen iloisia, valoisia, tosi mukavia tyypejä ja tekevät sitä työtä sitten kuitenkin ihan antaumuksella, kun taas sitten keksitään, että ”hei, mehän ollaan laulamassa”, niin sitten kyllä taas tapahtuu... mutta siihen määrättyjä konsteja täytyy vaan käyttää, millä ne saa muistamaan että lauletaas taas. Mutta mun mielestä siellä on tällä hetkellä erittäin hyvä ilmapiiri.” (Pekka Kostiainen)

Kostiaisen mukaan myös kuorolaisten valinta vaikuttaa ilmapiiriin. Valintatilanteessa pyritään kiinnittämään huomiota jonkun verran sosiaalisuuteenkin. Kari Ala-Pöllänen painottaa, että harjoittellessa pyritään mahdollisimman hyvään tulokseen, mutta ”ei hinnalla millä hyvänsä”. Suuri merkitys on sillä, millainen ilmapiiri kuoroon saadaan:

”Siis mä kaikessa kuorotyössä lähden aina siitä, että sitten kun tulee uusi kuorolainen, niin se pyritään ottamaan vastaan sillä tavalla, että sitä rohkaistaan, ja mä muistutan niitä laulajia siitä, että muistakaa ite kun tulitte tänne, miten ”orpoja” olitte. -- Mä oon pyrkinyt siihen, että mahdollisimman paljon kuorolaiset oppisivat auttamaan toinen toisiansa - ihan konkreettisestikin osaamisessa, oppimisessa - mutta ennen kaikkea tietysti auttamaan toisiansa henkisesti sopeutumaan siihen ja luomaan sitä semmosta ilmapiiriä, joka sitten kannustaa ja rohkasee siihen yrittämiseen.” (Kari Ala-Pöllänen)

Hän pyrki luomaan ilmapiirin, jossa saa myös epäonnistua. Erehdyksiä tai virheitä kommentoi vain kuoronjohtaja, eikä niistä tehdä suurta numeroa. Pelisäännöillä pyritään takaamaan se, että jokainen uskaltaa ottaa riskejäkin. Ala-Pöllänen kuvailee suhdettaan kuorolaisiin välittömäksi, koska noudatti samoja periaatteita myös luokkaopetuksessa, jotka tietynlaisen ”transferin” kautta myös muuttomaksuivat. Kuorolaisista tuli *oheiskasvattajia*, joiden kautta monet asiat siirtyvät eteenpäin uusille kuorolaisille (ks. myös 5.7.1).

Ala-Pöllänen on tietoinen siitä, kuinka kärkeviä ja julmia nuoret osaavat toisilleen olla. Hyvän ilmapiirin merkinä hän pitääkin sitä, että murrosikäiset laulajat kannustavat ja ”sietävät toisiaan”. Ala-Pöllänen muistelee, että varsinkin hänen kautensa loppuaikana Vox Aureassa oli sen tyyppinen ilmapiiri, mihin hän pyrki eli ”hyvä keskinäinen henki.” Joskus kuoronjohtaja joutui korottamaan ääntäkin. Hän kertoo, että pyrki luomaan sellaisen suhteen kuorolaisiin, että toisaalta johtajalla on ”viimeinen ratkaisovalta”, mutta hän ei halunnut olla ”despootti, joka vain määrää.” Hän tähtäsi siihen, että kuorolaiset ottaisivat mahdollisimman paljon itsekin vastuuta edistymisestä ja hengen luomisesta.

Myös Pekka Kostiainen nostaa esiin kuorolaisten vaikutuksen ilmapiiriin: ”Ja sitten, mun mielestä ne lapset kouluttaa toinen toisiansa, että se semmonen määrätynlainen perinne jatkuu siellä ikävällä ja mukavalla tavalla, että sekä huonot että hyvät perinteet jatkuu. Nauraen hän toteaa: ”Että just tää hölinä ja mölinä ja älämölö, niin se tuntuu olevan ainakin semmonen varma nakki, joka jatkuu ihan varmasti, että siitä ei tunnu päästävän eroon millään.”

5.6 Kuoro musiikkikasvattajana

Kuorossa ovat yhdistyneet monet niin musiikin kuin sosiaalisten taitojenkin oppimiseen liittyvät asiat. Siksi voidaankin puhua kuorosta musiikkikasvattajana. Kuorolaiset kokevat oppineensa myös muita asioita, kuten pitkäjänteisyyttä ja saaneensa kulttuurikasvatusta.

5.6.1 Musiikilliset asiat

Tuulikki kertoo, että hän alkoi kuoron myötä ymmärtää mm. musiikin rakenteita. Teoriassa läpi käytyjä asioita, esimerkiksi intervallit ymmärsi ja kuuli, kun ”pystyi toteuttamaan asioita käytännössä”. Hän kuvaa: ”Ei ollut pelkkää teoriaa, vaan se todentui heti soittaessa tai laulaessa.” Myöhemmin konservatoriossa teoriaopinnot tuntuivat helpolta. Hän kokee, että kuoro tuki myös soolosoittamista: ”Omaan huilunsoittoon kuorosoundi vaikutti varmasti.” Myös nuotinlukutaito kehittyi kuorossa. Lisäksi hän kokee oppineensa musikaalisuutta, ”musiikin ydintä”, jota on vaikea selittää: ”...se että pystyy soveltamaan oppia ja tietoa. Se ei ollut vain omien lahjojen ja taitojen aikaansaamaa, vaan opetuksen ansiota.” Myös Katja-Pauliina kuvaa, ettei ole ”oppinut lukemaan nuotteja solfa-tunnilla”, vaan kuorossa.

Monipuolisen ohjelmiston kautta opittiin monia asioita. Toivo kertoo oppineensa ”avointa suhtautumista uudempaan musiikkiin”. Vaikka ohjelmisto ei ollut kovin modernia, oli se kuitenkin erilaista, mitä oli tottunut kuulemaan. Toivo uskoo, että kuoro ”aika pitkälle on mulla viitottanu sitä, että mä sitte ikään kuin spesialisoiduin tähän, tälle alalle sit myös aikuisiällä”. Hän alkoi johtaa kuoroja jo noin 20-vuotiaana ja toimii lisäksi musiikkiluokanopettajana.

Katja-Pauliina kokee oppineensa kuorossa ”perusmuusikkoutta”. Hän kuvailee sitä esimerkiksi niin, että ”ei säikähdä, jos näkee jonkun modernin biisin”, vaan lähtee selvittämään sitä. Kuoroajoilta opittua on myös ”tietty paneutuminen kaikkeen siinä musiikissa”. Esimerkiksi ulkomaan matkalle harjoiteltavaa kappaletta varten kutsuttiin harjoituksiin joku kyseistä kieltä puhuva henkilö. Ääntämistä myös harjoiteltiin kotona kasettien avulla. Toisaalta hän kokee oppineensa valmistautumaan myös nopealla varoitusaajalla. Esimerkiksi joihinkin joulukonsertteihin valmistauduttiin muutamassa viikossa, mutta silti kappaleet piti osata ulkoa. Hän kokee saaneensa hyvän pohjan, jolta on ollut hyvä lähteä kehittämään musiikin ammattilaiseksi.

Moni haastateltava mainitsi oppineensa paljon äänenkäytöllisiä asioita. Tuulikki kertoo tekevänsä vieläkin äänenavaus-harjoituksia, esimerkiksi, jos tarvitsee puhua jossakin.

Kaarinalla on ääni edelleen ”hyvässä käytössä” ja hän uskoo, että instrumentin kehittyminen on pitkälti kuorovuosien tulosta. Toisaalta hän myös pohtii, että jos ei olisi niin ”vahva kuorolaulaja”, niin voisi olla vaikka sitten ”yksilölaulaja” tällä hetkellä. Vox Aurean jälkeen hän jatkoikin kansalliseen ja kansainväliseen kuoroon sekä laulutunneille OKL:ssa ja konservatorion aikuispuolella. Nykyäänkin hän tuntee omimmaksi gospel-musiikin ja on mukana erilaisissa projekteissa.

Katri kokee, että on musiikillisesti oppinut paljonkin esim. äänenmuodostusta ”kunnianhimoisesta harjottelusta johtuen”. Hän kuvaa, että ”kuoronjohtaja oli aivan todella ammattilainen”. Hän on jälkepäin pohtinut, kun on ”lapsista kyse, että miten ne saa keskittymään ja treenaamaan johonkin ja näin.”

Paula kertoo, että muutkin, esimerkiksi vanhemmat ovat huomanneet, että hänen äänenmuodostuksensa on kehittynyt paljon ja ääni on vahvistunut. Petra oppi paljon äänenmuodostuksellisia asioita, laulutekniikkaa ja muita musiikillisia asioita. Esimerkiksi nuottienlukutaito kehittyi paljon ja hän tuli hyvin tarkaksi sävelpuhtauden kanssa. Nauraen hän toteaa: ”Itsen ja toisten kuuntelu ja tavallaan siis se, että pyrkii siihen yhteiseen saundiin. Se on varmaan semmonen, mikä on jäänyt aika vahvasti niiltä ajoilta ja sitä ei varmaan pois saa millään.” Hän nimeää myös Pekka Kostiaisen musiikkiin liittyviä asioita kuten ”sointumaailman” ja ”tietynlaisia hyppyjä” ja melodiakulkuja. Haasteellisia teoksia on pitänyt ”sisäistää lihasmuistiin niin vahvasti, että osais ehkä vieläkin”.

Kasperin oppi ”ylipäättään kuorossa laulamista”. KolmeKuutosten aikana stemma-laulamisen ei ollut vielä niin selkeää. Vox Aurean toiminta oli haasteellista ja lauluja alkoi oppia ihan eri tavalla. Kuorossa oppi seuraamaan kuoronjohtajaa. Hän muistaa olleensa ”musiikin johtamisesta kiinnostunut niin kauan kuin muistaa” ja kiinnittäneensä huomiota johtamiseen kuorossakin. Tällä hetkellä hän johtaa itse useita kuoroja ja orkestereita. Kasperin kertoo: ”Jotenkin ainakin koen niin, että sillä (Kari Ala-Pölläsen työskentelyllä) on varmasti ollut suuri vaikutus siihen, mitä mä nykyään teen.”

Myös Kaarina uskoo kuoroajan olleen tärkeä osa omaa musiikillista kehitystä. Hän uskoo Kari Ala-Pölläsen ja kuoroajan vieneen häntä ”eniten musiikillisesti eteenpäin”.

Kuorotaustalla on merkitystä nykyisinkin. Luokanopettajana ja koulun lapsikuoroa johtaessaan hän kokee, että ”musiikki on näpeissä”. Hän kuvailee:

”Vaikka mä en oo kauheen vahvaa kuoronjohdollista koulutusta saanu, niin se on hyvin luontevaa se oma kuoron kanssa toimiminen ja kuoron johtaminen, ja jo se käsillä tekeminen: se musiikki elää kehossa, miten se elää mun käsissä, niin kun kuoronjohtajana. Niin se on vaikee arvioida, mutta mä väittäisin, että ihan siis ratkaiseva vaikutus on ollu sillä, mitä mä oon niitten kuorovuosien aikana oppinu.” (Kaarina)

5.6.2 Kulttuurikasvatusta ja sosiaalisia taitoja

Tuulikki kertoo oppineensa kuorossa ryhmässä toimimista. Edelleen hän haluaa olla ”yksi bändin jäsen”. Terhi-Kaisa uskoo oppineensa ryhmän toimintaa, jokaisella ”on se oma paikkansa siinä ja oma tehtävä”. Ison ryhmän kanssa oppi erityisesti matkoilla ”jämpätyttää” ja sääntöjen kunnioittamista. Myös Katja-Pauliina kertoo, että matkojen yhteydessä oli tietyt säännöt, joiden avulla esimerkiksi tarkistettiin nopeasti, että kaikki on paikalla.

Myös Katja-Pauliina kertoo oppineensa ryhmässä toimimisen taitoja sekä ”tiettyä ennakkoluulottomuutta”, esimerkiksi kun 11-vuotiaana meni asumaan japanilaiseen perheeseen. Kuorossa sai ”kulttuurikasvatusta” kun etukäteen harjoiteltiin, miten esimerkiksi japaninkieliset laulut äännetään oikein, sekä miten maassa käyttäytyään. Hän kertoo, että ”ei pelänny puhua yhtään vierasta kieltä, et sillä vähäsellä taidolla, mikä itellä oli, niin pysty toimimaan ja olemaan.”

Toivo arvelee oppineensa kuorossa sellaisia ”sosiaalisen taidon aspekteja”, joita ei ehkä muualla tullut vastaan. Hän kuvailee: ”Ehkä joku ton tyyppinen, että jos tuntee, että omassa stemmassa jollakin on vaikeuksia tai jotain muuta niin, et miten siellä stemmassa pystyis sitte ite vaikuttamaan siihen, että niillä ois helpompaa.”

Katri kokee oppineensa ”perus-sosiaalisia juttuja” ja miten ”ihmiset käyttäytyy ryhmässä”. Paula kuvaa oppineensa ”kanssakäymistä” monenlaisten ihmisten kanssa. Myös Petra kertoo, että kuoroaikana oli ”henkistä, sosiaalista opettelua”. Tärkeää oli kaikkien kanssa toimeen tuleminen.

5.6.3 Muita kuorossa opittuja asioita ja kuoron vaikutus elämään

Esiintymisessä ja toisiin tutustumisessa on ollut apua esimerkiksi lämmittelyleikeistä. Petra kertoo, että niiden kautta on oppinut ”spontaaniutta lähteä mukaan”, kun on tehty ”ihan hölmöjäkin juttuja”. Hän kokee, että porukassa sai olla oma itsensä, eikä tarvinnut esittää mitään. Hän kokee, että se on vaikuttanut siihen, että myöhemmässä elämässä ja esim. työssä voi olla oma itsensä. Musiikillisia taitoja on voinut hyödyntää myös muutenkin kuin musiikkia opettaessa:

”...pystyy vetämään vaikka enkun tunnilla jonkun laulun. -- Ei tarte pelätä sitä, että laulan lasten edessä tai laulan niitten kanssa, kun joillekin se on hirvittävän suuri pala, niin se on mulle tavallaan ihan normaalia, että saatan lurauttaa jonkun laulun johonkin väliin.” (Petra)

Katri kertoo saaneensa kuorossa esiintymiskokemusta. Lapsuuden kuorotausta helpotti kuoroon liittymistä aikuisiällä. Nykyistä kuoroaan hän kuvaa, että ”se on paljon enemmän kuin kuorolaulua”. Myös hänen nykyisessä kuorossaan esiintyminen on tärkeässä roolissa.

Terhi-Kaisan mukaan esiintymisiä oli paljon ja sitä kautta sai esiintymiskokemusta. Kuorossa tuli tutuksi tunnelmat ja toimintatavat ennen esiintymistä, esiintymishetkellä ja esiintymisen jälkeen. Samat kokemukset ovat läsnä työssä tanssin parissa.

Paula on huomannut, että ”uskaltaa esiintyä muissakin tilanteissa, kun on tullut kokemusta siitä”. Paula kertoo: ”Se, että kun jaksaa harjotella jotain pitkään, niin siinä tulee sitä pitkäjänteisyyttä, et sitten kun saavuttaa sen jonkun päämäärän sitten, niin tietää, että on tehnyt jotain sen eteen.” Toivokin kuvaa ”luonteeltaan laiskana” oppineensa kuorossa pitkäjänteiseen työhön. Myös Terhi-Kaisa kertoo oppineensa kuorossa kärsivällisyyttä.

Terhi-Kaisa toteaa, että musiikki on hyvin läheisessä yhteydessä tanssiin, jonka parissa hän työskentelee. ”Musiikin rakenne ja tunnelmat” ovat tärkeitä esimerkiksi koreografioiden suunnittelemisessa. Hän vertaa työtään: ”Niin, sitten kanssa et tanssin opetus, et se on semmosta ryhmäopetusta, niin tavallaan ite nyt on vähän semmonen kuoronjohtaja kanssa.” Terhi-Kaisa uskoo kuoronjohtajien vaikuttaneen ”ainakin pieneltä osaltaan” omaan opettajuuteensa: ”Mun mielestä kanssa pitää olla... et tehään kunnolla asioita ja pitää olla tavoitteita, mutta sitten kuitenkin pitää olla se huumori... se ilo siitä tekemisestä koko ajan

läsnä”. Myös ”vankka ammattitaito” ja paneutuminen siihen, mitä opettaa, on yhteistä kuoronjohtajien kanssa. Hän myös arvioi, että hänen myönteisillä kokemuksillaan on ollut vaikutusta myös sukulaislapsiin: ”se on jotenkin ehkä välittynyt mun kautta se, että musiikkiluokalle kannattaa pyrkiä ja se on niinkun hyvä juttu.”

Tuulikki kertoo, että Torsten Lindfors kuoronjohtajana ja opettajana vaikutti siihen, minkälainen kasvatuskäsitys hänellä on taidekasvattajana. Hän pitää tärkeänä, että opettaja ”auttaa ymmärtämään” ja ”ohjaa asiantuntijuudellaan”. Vaikka Tuulikilla ei ole musiikin ammatillista koulutusta, hän on mm. opettanut soittamista ja soittanut useissa yhtyeissä. Hän on myös aktiivinen kuoromusiikin kuuntelija.

5.6.4 Muutoksia musiikkiluokka- ja muussa harrastustoiminnassa

Moni haastateltava kertoo harrastaneensa kuoron lisäksi musiikkia myös muuten, soitto-, laulu- ja teoriatunneilla sekä orkesterissa. Lisäksi musiikkiluokilla opetusta oli nykyistä enemmän. Eroja lasten ja nuorten sitoutumisessa harrastuksiin nostettiin esiin myös.

Tuulikki arvioi, että heidän koulu- ja kuoroaikanaan Musiikkiluokat ja kuoro vastasi sitä, mitä ehkä musiikkiopisto-opinnot nykyään on. Kaarina kommentoi Jyväskylän musiikin opetuksen tarjontaa. Hän kertoo että musiikkiluokkalaisten määrä on 30 vuodessa laskenut kolmesta 32 oppilaan luokasta. Hän kuvailee musiikkikoulutuksen ”putkea”, jossa moni musiikkiluokkalainen ja kuorolainen aikoinaan oli:

”Viisi tuntia viikossa sain hyvin, hyvin johdonmukaista, klassilliselta pohjalta nousevaa musiikin opetusta. Ja sen lisäksi tietysti Konservatorio siinä. -- Niin, tietysti täytyy niinkun asettaa se kuoro sillä tavalla omalle paikalleen. Väitän, että tänä päivänä niin johdonmukaista ja sääntillistä musiikinopetusta ei esimerkiksi Jyväskylän kaupungissa tarjota. Että ei semmosta ole. Ei kukaan oo semmosessa putkessa, kun meikäläiset on silloin niinkun parhaimmillaan ollut. -- Et se jotenkin musta liittyä hyvin vahvasti tähän, et se ajan henkikin oli ihan toinen kun tänä päivänä.” (Kaarina)

Kaspero pohtii harrastukseen sitoutumista. Kuoroharjoituksissa oli käytävä säännöllisesti, jos halusi olla mukana:

”...et siellä ei käyty silloin kun huvittaa, et se ei ollu semmonen, että lapsi harrastaa ja se tulee sinne silloin, kun tykkää tai silloin kun vanhemmilla ei satu olemaan jotakin muuta... -- tuntuu että kun nykyään kaiken kanssa on se, että ihmiset tulee silloin kun tykkää ja miten sattuu aikatauluihin

sopimaan ja ellei mitään muuta ole. Ja musta tuntuu, että tää on aika hyvin siirtynyt kyllä myös lapsiin sitten, varmaankin ehkä vanhempien kautta”. (Kasper)

Kasperin mukaan nykyään on havaittavissa sitoutumisen puutetta laajemminkin: ”Et se näkyy joka paikassa -- omassa opetustyössäkin sen huomaa.”

Myös Tuulikki on omassa opetustyössään huomannut eroja motivoitumisessa: ”Nykyään saa syöttää kuvataideoppilaillekin asiaa, vaikka se on valinnaista. Olen ollut yllättynyt siitä, miten oppilaat säheltävät ja käyttäytyvät.”

5.7 Kuoronjohtaja musiikkikasvattajana

Kuoronjohtajat uskovat kuorolaisten oppineen kuorossa sekä musiikillisia että sosiaalisia taitoja. Opetukseen on myös liittynyt arvoja, joita kuorolaiset eivät ehkä ole kuoroaikanaan tiedostaneet.

5.7.1 Johtajien pedagogiset periaatteet

Torsten Lindforsin aloittaessa musiikkiluokka- ja lapsikuorotoiminta oli melko uutta Suomessa. Uranuurtajia ja yhteistyökumppaneita olivat mm. Kodály'n metodeihin tutustuneet Erkki Pohjola ja Paavo Kiiski. Soittaminen ja laulaminen kulkivat käsi kädessä. Lindfors kertoo monipuolisen musiikinopetuksen periaatteista: ”Tää oli opittu asia, mä aika pitkälle noudatin Erkin (Pohjola) näitä oivalluksia. Ja mullahan oli se periaate, että kaikkienhan piti soittaa, piti ainakin kokeilla jotakin instrumenttia ja siitähän se lähti liikkeelle se ammattimaistuminenkin.” Ensimmäisillä musiikkiluokilla oli käytössä kerhotunteja soittamiseen ja laulamiseen. Lindfors opetti puhaltajia ja viulisti Jouni Kola viulisteja ja sellistejä: ”Ja siitä se lähti semmosesta pienestä, pienestä taapertamisesta liikkeelle. Ja monelle tuli ammatti siitä.”

Kari Ala-Pöllänen näkee musiikin enemmän välineenä kuin päämääränä: ”Se tarkoittaa, että enemmän kasvatuksen välikappaleena kuin että se päämäärä olisi se musiikki ja tehdä musiikkia mahdollisimman hyvin.” Musiikkia hän on valinnut sen pedagogisen kelpoisuuden

mukaan, taiteellista puolta unohtamatta: ”Ensiksi tulee se pedagoginen käyttökelpoisuus ja sitten sen jälkeen vasta tulee taiteellinen puoli. Eli se konsertoiva elementti tässä kuorotyössä, niin sekin on alisteinen tälle kasvatukselliselle puolelle.”

Kari Ala-Pölläsen mukaan lapsikuoron pitkän linjan kehittäminen perustuu sen ominaisuuteen ”läpikulkupaikkana”. Ala-Pölläsen mukaan laulajat olivat parhaimmillaan juuri silloin kun joutuivat ”eläköitymään” kuorosta: ”Ne oli sitten sitä ainesta, jotka osasivat parhaiten, jotka omaksuivat kaiken.” Aikuiskuoroon verrattuna laulajien vaihtuvuus on suuri ja opittu uhkaa kadota pois lähtevien kuorolaisten mukana. Hän uskoi kuitenkin, että *transfer* eli siirtovaikutus toimii, jolloin traditio siirtyy nuoremmille kuorolaisille. Jokainen ikäpolvi siirtää oppimaansa seuraaville. Ala-Pöllänen kertoo:

”Eli sieltä koko ajan siirtyy tiettyä oppia. Eli ne, kukin ikäpolvi on pikkusen paremmassa asemassa kuin edeltäjänsä, koska ne saavat vähän enemmän sieltä. Ne pystyvät antamaan, sitten aikanaan enemmän niille nuoremmille, ja tällä tavalla se siis kaiken kaikkiaan kuoron taso, sekä henkisesti että taiteellisesti ja teknisesti nousee pikku hiljaa, vaikka laulajat vaihtuvat siinä.” (Kari Ala-Pöllänen)

Keino *läpikulku-ominaisuuden* hallitsemiseen löytyi nimeämällä kuorolaiset *oheiskasvattajiksi*: ”Ja pyrin vetoamaan mahdollisimman paljon siihen, että teidän pitää miettiä, että te olette nyt tässä hyvin tärkeitä oheiskasvattajia ja autatte näitä muita.”

Pekka Kostiainen on hyödyntänyt musiikin harjoittamisessa kuorolaiselta toiselle etenevää ”perinnetietoa”. Esimerkiksi Lorulailee-kappale on ollut ohjelmistossa säännöllisesti ja sen harjoittaminen tapahtuu ”luontaisesti” niin, että uudet kuorolaiset oppivat yhdessä vanhojen laulajien kanssa.

Koska kuoron historiaan kuuluu lukuisia kuorokilpailuja ja katselmuksia, kysyin kuoronjohtajilta niiden merkityksestä kuoron toiminnassa. Johtajien mukaan kilpailuiden merkitys on ollut lähinnä niiden opettavaisuudessa. Tavoitteellisuus, kilpailuun valmistautuminen on motivoinut laulajia harjoittelemaan. Myös uusia yhteyksiä ja esiintymistilaisuuksia on saatu niiden kautta.

Torsten Lindfors näkee kuoron toiminnassa omalla kaudellaan kaksi uomaa: ”Et siinä oli tämä toinen juonne, nämä kilpailumenestykset ja sitten tämä joulukonsertti - Kauneimmat

joululaulut. Se oli todella merkittävä.” Yleisradion kilpailun voitto poiki mm. televisio-esiintymisiä. Lindfors toteaa yleisesti kilpailuista:

”Kyllähän ne aika merkittäviä on nämä kilpailut, vaikka niiden oikeutuksesta ja merkityksestä aina puhutaan musiikkialalla, että kannattaako osallistua kilpailuihin ja mitä sitten. Ainakin se tuo kunniaa ja menestystä, varsinkin solistisille ihmisille, jotka pyrkii oma instrumenttinsa taitajiksi ja niin edelleen.” (Torsten Lindfors)

Kari Ala-Pöllänen ei ole kovin innostunut kilpailemista. Perusteluna kilpailemiselle hän näkee sen, että ne antavat pedagogisesti ajateltuna mahdollisuuden oppia muilta. Toiseksi, kilpailut tietyllä tavalla motivoivat ja aktivoivat harjoitusprosessia, antavat sille tietyn päämäärän. Tällöin saadaan enemmän tuloksia aikaiseksi. Tämän funktion hän näkee osittain kuitenkin poikkeavan omasta pedagogisesta ajattelustaan. Kolmantena funktiona Ala-Pöllänen näkee menestymisen tuoman näkyvyyden, jota tarvitaan, kun kuorotoimintaan haetaan avustuksia. Tämäkin merkitys on hänen mukaansa laskenut: ”Nykyisin tämä funktio, suoraan sanoen noissa kilpailuissa on aika lailla heikentynyt sen takia, että kilpailuja on niin paljon, että jokainen kuoro löytää kyllä semmosen kilpailun, missä voi voittaa. Eli se on kärsinyt täysin inflaation.” Rahoituksesta päättävät tahot eivät välttämättä musiikkielämää seuraa ja kilpailumenestystä saatetaankin pitää konkreettisenä osoituksena kuoron tasosta.

Pekka Kostiainen kommentoi kuorojen osallistumista kilpailuihin: ”En minä kaipaa niitä kilpailuja enää kovinkaan paljon, mutta oon ihan niitten lasten takia niihin menny, kun huomaan, että lapset tsemppaa oikeen paljon intensiivisemmin, silloin kun on tiedossa kilpailu.” Koska lapsikuoron laulajat vaihtuvat melko tiheään tahtiin, kilpailu on yleensä uusi kokemus senhetkisellet kokoonpanolle. Kostiaisen mukaan vain harva laulaja ehtii olla useammalla matkalla tai useammassa kilpailussa. Konkarikilpailijoita ei lapsikuoroissa kerkeä olemaan.

Kuoro on käyttänyt vuosien varrella myös erilaisia ilmaisukeinoja esiintymisessään. Niin ilmaisussa kuin äänenkoulutuksessakin Kari Ala-Pöllänen piti tärkeänä, että lapsilla oli vapaus ilmaista asioita omalla tavallaan, ei ammattilaisten manereita matkien:

”Ei ne istu pikkulapsiin ollenkaan, eikä se oppi mene sitä kautta ollenkaan perille, vaan että niille pitää tavallaan antaa joku esimerkki siitä, millä tavalla sen voi tehdä, esimerkiksi joku toinen heidän ikäisensä tekee jotakin. -- Että just se apinointi, niin sen mä pyrin karsimaan pois. Mutta periaatteessa kaikilla sukset hiihtää samaan suuntaan, mutta ei välttämättä peräkkäin samaa latua.” (Kari Ala-Pöllänen)

5.7.2 Musiikilliset asiat

Lindfors piti laulun puhtautta ensiarvoisen tärkeänä, mikä siirtyi myös kuorolaisille:

”Ja oppilaatkin tuli niin tarkkakorvaisiksi, et siinä tuli tavallaan tehtyä karhunpalvelus paikalliselle kuorotoiminnalle myöhemmässä vaiheessa. Mun käsittääkseni kukaan niistä ei lähtenyt mihinkään kuoroon, koska ne oli amatöörikuoroja, ja sitä vois sanoo, että se oli ammattilaulua se niiden meininki.” (Torsten Lindfors)

Kostiaisen mukaan kuorolaiset oppivat musiikista paljon ja eri tavalla kuin omilla soittotunneillaan: ”Mää yritän niille jopa opettaa kaikenlaista - salavihkaa kaikkea - musiikkitermejä ja tahtilajeja ja kaikkea, mitä siellä tulee esiin.”

Ala-Pölläsen mukaan musiikillinen tiedollinen ja taidollinen anti tulee hänen arvojärjestyksessään toisena: ”Mä arvostan niitä, mutta niin kuin mä sanoin, niin mä pidän juuri tässä lapsikuorotoiminnassa tätä musiikkia juuri välineellisenä. Se on työkalu. -- Ja sen takia mä näen myöskin, että se on tietysti arvokasta, että he ovat oppineet kuuntelemaan tarkasti, laulamaan puhtaasti ja niiden ääni on kehittynyt.”

Äänenmuodostus ja äänenkäyttö

Lindforsin aloittaessa äänenmuodostukseen liittyvää materiaalia oli melko vähän. Hän mainitsee kuitenkin Cantores Minores -kuoron johtajan Heinz Hoffmannin julkaiseman äänenkäytön oppaan, jonka materiaalia pystyi jonkin verran hyödyntämään. Lindforsin kauden lopulla apuna oli paikallinen opettaja ja laulaja Kerttu Veitonmäki.

Kari Ala-Pölläsellä on mielessään tietty idea siitä, minkälainen on hyvä lauluääni. Hänen mukaansa idea sisältää ”aika monia sointeja” eli hyvä lapsikuoro voi kuulostaa eri musiikissa erilaiselta. Hän kertoo:

”Ja että sitten myöskin otetaan lähtökohdat huomioon, että minkälainen se on syntyessään se sointi. -- Lapsikuoron sointi-käsitteen muokkaaminen, se on mulle ollut niitä päähaasteita kaiken aikaa tässä kuorotyössä. -- ja sitten todella käytän sellasia ihmisiä apunani, joilla on teknisesti hallussa tämä äänenkouluttaminen, mutta, joilla on myöskin samansuuntainen ajatus siitä päämäärästä.” (Kari Ala-Pöllänen)

Pekka Kostiainen näkee viikkoharjoitusten merkityksen juuri laulukuntaa ylläpitävänä: ”...viikkoharjoitukset, jotka torstaisin meillä on, niin ne on oikeastaan sen takia, että se laulu, laulaminen, äänenkäyttö, kropankäyttö, että se on siis jatkuvaa.”

Kaikki johtajat uskovat äänenkäytön koulutuksen olleen hyödyllistä myös kuorolaisten tulevaisuutta ajatellen. Siitä on hyötyä myös muissa kuin musiikin alan ammateissa. Kari Ala-Pöllänen toteaa: ”He oppivat kontrolloimaan määrättyjä asioita äänenkäytössänsä ja se saattaa olla heille sitten jossakin vaiheessa, riippuen minkälaisen uran valitsevat, mutta se ääni saattaa olla ihan kaiken a ja o.”

Erilaisiin musiikkityyleihin tutustuminen

Kuoron ohjelmisto on ollut koko sen historian ajan monipuolista. Kuorolaiset tutustuivat erilaisiin musiikkityyleihin. Luonnollisesti kuoronjohtajien omat musiikkitaustat ovat vaikuttaneet ohjelmistovalintoihin. He ovat toimineet itse monenlaisen musiikin parissa ja soittaneet eri instrumentteja.

1970-luvulla Torsten Lindfors johdatti oppilaat tutustumaan laajempaan musiikkisektoriin kuin lapset ja nuoret yleensä. Oppilaat pääsivät katsomaan ja kuuntelemaan Kaupunginorkesteria ja Big Bandia, joissa opettaja itsekkin soitti. Lindfors toteaa:

”Musiikillinen ajattelu, se sen laajuus, että ei jää semmosta suppeata käsitystä, niin uskon, että siitä on ollut kaikille elämässä hyötyä. Johti jopa siihen, että ammatillaisia tuli käsittämättömän paljon, varsinkin siltä toiselta luokalta. Ja sitten musiikin valvutuneita kuluttajia, konsertissa kävijöitä.”
(Torsten Lindfors)

Ala-Pöllänen toivoo, että kuorolaiset ovat oppineet arvostamaan musiikkia. Musiikin valinnassa yksi peruslähtökohdista oli, että laulettiin mahdollisimman monenlaista musiikkia, koska sekä nuorilla että vanhoilla ihmisillä on taipumus urautua. Ala-Pölläsen mielestä on luonnollista, että nuoruudessa halutaan erottua esimerkiksi vanhempien musiikkimausta. Musiikinopettajana ja kuoronjohtajana hänellä oli aikaa tietoisesti ”ohjailia” tätä kehitysvaihetta: ”Ne on huomanneet, että ihmisääntä voi käyttää monenlaisen musiikin esittämiseen, ja että on monenlaista musiikkia, mikä mahtuu korvaan.” Ala-Pöllänen pyrki

antamaan kuorolaisille elämyksiä, jotta he itse oppisivat arvostamaan erilaista musiikkia sekä kaatamaan raja-aitoja, joita esimerkiksi julkisuudessa erilaisen musiikin välille on rakennettu:

”Että he oppisivat kriittisesti suhtautumaan siihen kuulemaansa, ja siihen, mitä heille tarjotaan ja huomaisivat, miten heitä pyritään manipuloimaan kaiken aikaa julkisuuden kautta. Siis juuri tällöisten asioiden opettamisessakin, minusta kuoro on erinomaisen hyvä instrumentti, jos sitä vaan käyttää mahdollisimman laaja-alaisesti.” (Kari Ala-Pöllänen)

Myös Pekka Kostiainen toteaa:

”Kyllä mää sen verran semmonen perusmuusikko oon, että... kaikki asiat palaa sitten siihen musiikkiin ja vielä, että ne oppisivat ymmärtämään musiikkia vähän laajemmin, kun mitä vaan nuotteja tölläämällä ja oppisivat siitä taidemuodosta mahdollisimman paljon. Tietoa, ymmärrystä ja rakkautta siihen.” (Pekka Kostiainen)

5.7.3 Sosiaalisia taitoja ja muita elämän eväitä

Torsten Lindfors nostaa esiin sosiaaliset taidot ja erityisesti ryhmätyön, joka tuli opetusmuotona käyttöön koulussakin 70-luvun alussa. Hän kertoo: ”Ainahan se on ollut, että kuorolaulu on sosiaalinen tapahtuma, et siinä pitää osata asennoitua oikein ja sulautua siihen ryhmään.”

Myös Kari Ala-Pöllänen uskoo, että kuoro on vaikuttanut myönteisesti sosiaalisiin asioihin ja ihmissuhdeasioihin. Koska lapsikuoro on pedagoginen instrumentti, hän pitää näitä asioita tärkeimpinä. Monisyisessä prosessissa korostuu toisten huomioon ottaminen ja erilaisuuksien hyväksyminen. Kuorolaiset oppivat ikään kuin ”hiomaan omaa käyttäytymistään ja hioutumaan” suhteessa muihin.

Pekka Kostiainen nostaa esiin sosiaalisuuden lisäksi myös pitkäjänteisen työn merkityksen:

”Hyvin tärkeä on sosiaalisuus keskenään, sitten kansainväliset kontaktit ja samaa harrastavien ulkomaalaisten lasten kanssa yhteydet. Ja eikä vähimpänä niin tällöinen pitkäjänteinen työskentely. -- (nykyajan elämänmenoon) niin siihen on hirmu hyvä vastapaino tää, että ne huomaa, että todella hyvin tuloksiin ei päästä muuta kuin sitkeällä työllä ja pitkällä pinnalla. Ja tämä, että kyllä se sieltä se tulos tulee, kun jaksaa taistella.” (Pekka Kostiainen)

Kostiainen uskoo kuorolaisten hyötyvän opituista asioista: ”Työn tekemisen taito ja semmonen vastuun ottaminen ja kyllä varmaan jotakin yksittäisiä asioita voi jäädä mieleen.”

Kuorolaiset ovat oppineet paljon myös kulttuurista ja eri kulttuureista kaikkien johtajien kausilla. Kostiainen toteaa: ”Ne oppii hirveesti erilaisia kieliä - ei nyt ehkä puhumaan, mutta ääntämään. Kun meillä on vaikka mitä kieliä, varmaan 10 - 15 eri kieltä on nyt munkin aikana laulettu.” Kostiainen on myös sävellystensä kautta voinut opettaa kuorolaisille erilaisia asioita:

”Pyhän Franciscus Assisilaisen rukouksen sävelsin lapsikuorolle. Musta se on niin hieno rukous. Siinä on niin olennaiset asiat esillä, että mä teen siitä sitten muksuille laulun, että kun ne harjoittelee sitä sen puoli vuotta tai vuoden ja esittääkin sitä, kyllä osaavat loppuikänsä. Ne muistaa sen rukouksen aina. Jos siitä jäis sitten joku asiakin mieleen, ettei pelkät sanat, mutta ehkä joskus palautuu mieleen, että mitäs siinä olikaan hienosti sanottu se yks juttu.” (Pekka Kostiainen)

5.8 Tulosten koonti

Haastateltavien muistot Jyväskylän musiikkiluokkien kuorosta ovat pääosin positiivisia, ja kokemuksia kuvattiin monipuolisesti. Eri vuosikymmenillä kuorossa laulaneiden kuorolaisten kokemukset olivat hyvin samankaltaisia, joten päädyin esittämään tulokset lähinnä aiheiden mukaisessa järjestyksessä. Jos eroja on ilmennyt tai joku asia on muuten liittynyt tiettyyn aikakauteen, olen maininnut asian yhteydessä ajanjakson tai esittänyt vastaukset kronologisessa järjestyksessä.

Osittain haastateltavien vastaukset liittyivät useaan teemaan tai limittyivät toisiinsa. Toisaalta on luonnollistakin, että esimerkiksi merkittävät kokemukset ja uusien asioiden oppiminen ovat myös motivoivia tekijöitä. Muun muassa tärkeimpinä kokemuksina mainitut musiikilliset asiat, esiintymiset ja matkat nousivat esiin myös motivaatio-teemassa. Myös äänenmuodostukseen liittyviä asioita tuli esiin monessa teemassa. Se koettiin sekä motivoivana (luku 5.1), merkittävänä kokemuksena (luku 5.2) ja kuorosta opittuna asiana (luku 5.4). Äänenmuodostus-tuokion (äänenavauksen) harjoitusten alussa koettiin myös vaikuttavan positiivisesti harjoitustunnelmaan ja ilmapiiriin.

Kuorokokemukset

Merkittäviksi kokemuksiksi osoittautuivat esiintymiset ja kilpailumatkat sekä niihin liittyen uudet kokemukset. Esimerkiksi matkoilla muodostettiin uusia ystävyysyhteistyösuhteita ja tutustuttiin uuteen kulttuuriin ja kieleen. Musiikillisista asioista mainittiin esimerkiksi tietyt teokset ja esiintymiset. Erikoisemmista kokemuksista mainittiin esimerkiksi tv-työskentely. Toisaalta myös ystävien kanssa vietettyjä eväshetkiä ja harjoitusten taukoja pidettiin tärkeinä.

Myös kuoronjohtajat nostivat esiin matkat sekä kilpailut, esimerkiksi yllättävät voitot. Kuoronjohtajat näkivät matkat osittain myös itselleen opettavaisina kokemuksina. Esimerkiksi Kari Ala-Pöllänen nosti esiin jatkuvan äänenhuollon merkityksen matkoihin liittyen.

Haastateltavat toivat esiin myös sen, miten kuorossa on ollut mahdollista kokea jotakin sellaista, mikä ei ehkä muuten olisi ollut mahdollista. Harrastuksen kautta on päässyt matkoille, joissa on päässyt tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja tapoihin. Kuoro ei myöskään ole vaatinut suurta taloudellista panostusta vanhemmilta. Matkoihin on kerätty yhdessä talkoilla rahaa ja niitä on tehty yhteistyössä esimerkiksi ystävyyskuorojen kanssa.

Kauneimmat joululaulut ja kilpailujen tai konserttien päätösnumerot, esim. Finlandian esittäminen ovat olleet vahvimpia ja tunnepitoisimpia kokemuksia monelle kuorolaiselle. Osa kuvaili kokeneensa esimerkiksi kylmiä väreitä kuorossa laulaessaan, mutta ei välttämättä muistanut tiettyä tilannetta, jossa näin on tapahtunut. Osa haastateltavista taas ei ollut kokenut tai muistanut erityisen vahvoja kokemuksia.

Ikävät kokemukset liittyivät pitkälti ryhmässä toimimiseen. Isossa ryhmässä on jakauduttu pienempiin porukoihin ja yhteishenki on saattanut kärsiä. Murrosikä on tuonut kanssakäymiseen omat särmänsä. Myös ikäerot ovat olleet etenkin kuoron kasvaessa suuria ja ne ovat vaikuttaneet jonkun verran kanssakäymiseen. Osa haastateltavista totesi että oli luonnollista olla enemmän tekemisissä oman luokkalaisten kanssa ja osa kertoi, että mahdolliset erimielisyydet on laulaessa osattu unohtaa ja kaikki ovat puhaltaneet yhteen hiileen yhteiseen päämäärään pyrittäessä.

Kuoronjohtajan vaihtuminen koettiin vaikeana asiana tai ainakin suurena muutoksena. Aikaisempaan johtajaan on selvästi kiinnytty ja uusi johtaja on saanut kohdata muutosvastarintaa. Myös kuoronjohtajat kertoivat murrosvaiheen olleen haasteellinen ja siitä selviämisen kuluneen aikaa. Kari Ala-Pölläsen mukaan murros oli ohitse vasta kun kaikki kuorolaiset alkoivat olla ikään kuin hänen kasvattamiaan.

Motivaatio

Tavoitteellinen musiikin tekeminen yhdessä kavereiden kanssa on motivoinut jatkamaan kuoroharrastusta useitakin vuosia. Esiintyminen, matkat ja niihin valmistautuminen, ovat olleet motivaation kannalta merkittäviä. Musiikilliset asiat, kehittyminen ja oppiminen olivat tärkeitä kaikille haastatelluille. Vaikka kaikilla oli muitakin harrastuksia, kuoron koettiin olleen hyvin tärkeä, esimerkiksi sen takia, että siinä toimittiin yhdessä muiden kanssa.

Moni haastateltava oli jo kuoroaikana ajatellut, että on hienoa laulaa tasokkaassa kuorossa. Käsitykseen on vaikuttanut se, että päästäkseen kuoroon on selvittänyt pääsykokeet, kuoro on menestynyt kilpailuissa sekä saanut palautetta yleisöltä ja esimerkiksi säveltäjiltä. Toisaalta asian on voinut itse havaita, kun kuorossa on harjoiteltu haastavia teoksia ja pyritty hiottuun lopputulokseen.

Kuoroyhteisö ja ilmapiiri

Kuoroyhteisöön sopeutuminen on koettu melko helpoksi. Siihen on vaikuttanut luonnollisesti yhteinen tausta, musiikkiluokkalaisuus. Haastateltavissa ei ollut yhtään musiikkiluokkien ulkopuolista laulajaa, joten kaikki ovat tunteneet ainakin osan kuorokavereista myös koulusta. Ystävyysuhteet ovat muotoutuneet myös pitkälti samalla luokalla olleista ja kuorossa tutuksi tulleista kavereista. Äänialojen vaikutus ystävyysuhteisiin on ollut vähäinen. Pitkään kuorossa laulaneilla, varsinkin yläaste- ja lukioikäisenä kaveriporukka on saattanut muodostua samassa koulussa olleista kuorokavereista. Merkittävää on, että suurimmalla osalla ystävyysuhteet ovat säilyneet pitkään - moni haastateltava kertoi pitävänsä edelleen yhteyttä koulu- ja kuoroaikojen ystäviin.

Kuoroharjoittelua kuvattiin intensiiviseksi ja kurinalaiseksi. Harjoituksissa on keskitytty musiikkiin, mutta siellä on koettu olevan myös hauskaa. Johtajat ovat vaatineet paljon, monen haastateltavan mukaan on pyritty täydellisyyteen. Vaativuuden kerrottiin olleen myös motivoiva tekijä. Tarkan, työntäyteisen harjoittelun lomassa myös muut sosiaaliset tilanteet, esim. taukojen viettäminen kavereiden kanssa, on koettu tärkeiksi.

Tärkeä osa harjoituksia on ollut äänenhuolto. Äänenkäytön kehittämisen lisäksi siinä on harjoiteltu yhteistä sointia. Esimerkiksi lämmittelyleikkien kautta se on virittänyt myös harjoitusten ilmapiiriä ja kehittänyt yhteishenkeä. Kuorosoinnin kehittämisen lisäksi äänenkäyttö koettiin merkittävänä opittuna asiana. Myös kuoronjohtajat kertoivat, että säännöllinen äänenhuolto on ollut tärkeää ja ääni on kestänyt esimerkiksi matkojen ja levytysten rasitukset. Äänenkäyttötaidoista uskottiin olevan hyötyä myös myöhemmin, esimerkiksi työelämässä.

Kuoron ilmapiiri koettiin pääosin hyväksi. Osa on kokenut vahvaa yhteishenkeä, mutta kuoron on koettu myös jakaantuneen pienempiin ryhmiin osittain iän puolesta, osittain muista syistä. Osa haastateltavista koki, että ryhmässä on ollut paljon lahjakkaita, eri-ikäisiä voimakastahtoisia lapsia ja nuoria, joiden varjoon hiljaisemmat ovat saattaneet jäädä. Koska kuorossa on ollut 9–18 -vuotiaita, (nykyään 11–18 -vuotiaita) ovat ikäerot olleet melko suuria. Nuorempana ei ole saanut samalla tavalla huomiota vanhemmilta kuorolaisilta tai palaute on ollut negatiivista. Ilmapiiriä kuvattiin myös oman kasvun kautta: miten aloittelevasta arasta kuorolaisesta kasvoi varmaksi ja osaavaksi kuorolaiseksi. Osa näki eri-ikäisten ”kirjon” myös hyvänä asiana ja osa oli vanhempana kuorolaisena ollut ”emona” nuoremmille. Kuoron kerrottiin olleen myös ”hyvä paikka kasvaa”.

Johtajat nostivat esiin laulajien melko tiheän vaihtumisen lapsikuorossa. Kari Ala-Pöllänen kertoo tiedostaneensa tämän lapsikuorolle tyypillisen ”läpikulku-ominaisuuden” ja nimesi kuorolaiset oheiskasvattajiksi. Tällä on ollut merkitystä esimerkiksi ilmapiirin suhteen, kun uudet laulajat on pyritty saamaan nopeasti mukaan ryhmään. Myös musiikillista osaamista on siirtynyt kuorolaiselta toiselle. Pekka Kostiainen mainitsee, että tietyt perinteet siirtyvät kuorossa, vaikka laulajat vaihtuvat. Hän on hyödyntänyt vanhojen kuorolaisten osaamista esimerkiksi pitkään ohjelmistossa olleiden teosten harjoittamisessa.

Kuoronjohtajan on koettu vaikuttavan ilmapiiriin suuresti. Jokaista johtajaa kuvattiin vahvaksi persoonaksi, jolta tiukan harjoittelun ohessa on löytynyt myös huumoria. Johtajien kuvailtiin vaikuttaneen paljon myös kuorolaisten musiikilliseen kehitykseen, nykyiseen musiikkisuhteeseen ja ammatinvalintaan.

Kuorossa opittua

Kuorossa on opittu paljon musiikillisia asioita. Moni kuvasi oppineensa musikaalisuutta tai ”perusmuusikkoutta”. Sitä ovat kehittäneet monipuolinen ohjelmisto, erilaiseen musiikkiin tutustuminen, haastavien teosten pitkäjänteinen harjoittelu ja toisaalta joskus lyhyessäkin ajassa esiintymiseen valmistautuminen. Yksittäisistä asioista laulutaidon ja äänenkäytön, nuottienlukutaidon ja teoria-asioiden käytäntöön soveltamisen koettiin kehittyneen juuri kuoroaikana.

Kaikki haastateltavat mainitsivat oppineensa ryhmässä toimimista ja sosiaalisia taitoja. Muita asioita opittuja asioita ovat esiintymistaidot, pitkäjänteisyys, erilaisiin kulttuureihin, ihmisiin ja kieliin tutustuminen sekä kyky heittäytyä uusiin asioihin.

Kuoronjohtajat pitivät tärkeänä esimerkiksi ryhmässä toimimisen ja sosiaalisten taitojen oppimista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Musiikillisista asioista kuorolaisten uskottiin oppineen ennen kaikkea puhtaasti laulamista ja äänenkäyttöä. Johtajien tavoitteet ovat rakentuneet kasvattajan ja muusikon näkökulmasta. Esimerkiksi musiikkivalinnat on tehty pitkälti pedagogista hyötyä ajatellen. Myös kuorokilpailuihin osallistuminen nähtiin kuorolaisia motivoivana ja opettavaisena asiana. Kaikilla johtajilla on ollut ohjelmistossa monenlaista musiikkia. Johtajat uskoivatkin, että kuorolaiset ovat oppineet arvostamaan erilaista musiikkia, erilaisia musiikin lajeja. Pekka Kostiainen arvioi, että musiikkia on opittu eri tavalla kuin esimerkiksi soittotunneilla. Myös pitkäjänteiseen työskentelyyn oppiminen sekä eri kulttuureihin ja kieliin tutustuminen nostettiin esiin.

On huomattavaa, että monen haastateltavan työhön liittyy opettaminen. Moni heistä koki saaneensa kuoroajoista ja kuoronjohtajalta / opettajalta myös pedagogisia eväitä. Myös musiikkialalla nykyään toimivat uskovat kuoronjohtajan vaikuttaneen alalle suuntautumiseen tai ammatinvalintaansa.

Harrastukset ja ajan henki

Eri teemojen kohdalla nousi esiin ajan hengen muuttuminen. Koetaan, että ennen (koulussa ja harrastuksissa) tehtiin töitä keskittyneemmin. Opettaja oli vahva auktoriteetti. Myös harrastukseen sitouduttiin vahvasti. Moni ihmetteli nyt, kuinka kuorossa aikanaan viihdyttiin, vaikka kuri oli kova. Lähes jokainen heistä myös totesi, että keskittyneellä työllä saavutettiin tuloksia, jotka myös motivoivat.

Myös kuoronjohtajat olivat huomanneet joitakin eroja. Kostiainen esim. harrastusten määrä on monilla kuorolaisille suuri. Vanhemmilla on myös paljon lasten kuljettamista. Kari Ala-Pöllänen oli huomannut aiemmin esim. kuorotyöhön keskittymisessä eroja eteläisemmän ja pohjoisemmän Suomen paikkakuntien välillä, mutta mainitsi myös vanhempien kiireisyyden vaikutuksen lapsiin.

Moni kuorolainen kertoi huomanneensa nykyisessä työssään tai esimerkiksi kokemuksista omien lapsien kanssa, että harrastuksiin ei nykyään sitouduta samalla tavalla. Myös vanhempien ja koko yhteiskunnan kiireen koettiin heijastuvan kaikkeen elämänmenoon.

6 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastelen tuloksia suhteessa teoriataustaan sekä tulosten pohjalta luomaani kokonaiskuvaa. Käsittelen myös tulosten luotettavuutta, ja arvioin tutkimusta sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tehtävänä oli selvittää, millaisia kokemuksia kuorolaisilla on Jyväskylän musiikkiluokkien kuorosta, mikä on motivoinut kuoroharrastukseen, mitä kuorossa on opittu ja millainen yhteisö kuoro on ollut. Yhdeksän kuorolaista ja kolme kuoronjohtajaa kuvasivat kuorokokemuksiaan monipuolisesti. Kokemukset eri vuosikymmeninä ovat olleet yllättävän samantyyppisiä.

6.1.1 Kuoroharrastukseen motivoivat tekijät

Kuorolaisille merkittävää kuorossa on ollut musiikin tekeminen, tavoitteellinen laulaminen hyvässä porukassa, mikä vastaa pitkälti aikaisempien tutkimusten tuloksia. Myös Louhivuoren ja Salmisen (2005, 13–14) tutkimuksessa tärkeäksi osoittautuivat musiikilliset ja taiteelliset seikat sekä sosiaalinen kanssakäyminen. Sekä edellä mainitussa että tässä tutkimuksessa kuoro osoittautui merkittäväksi yhteisöksi, esimerkiksi verrattuna muihin harrastuksiin. Tämä näyttää olevan tyypillistä monille suomalaisille kuoroharrastajille. (vrt. Louhivuori, Salminen & Lebaka 2005, 86–87.)

Laulutaidon kehittäminen ja ohjelmistoon kuuluneet teokset olivat merkityksellisiä suurelle osalle haastateltavia. Murtoniemen (2002, 66–67) sekä Heilalan ja Virtasen (2007, 73–74) tutkimuksissa laulamisen ilo oli merkittävää. Jälkimmäisessä laulamisen iloon liittyi laulamisesta saatavat elämykset, laulettava ohjelmisto ja uuden oppiminen.

Tuloksista esiin nouseva halu tehdä musiikkia tavoitteellisesti hyvässä porukassa voidaan yhdistää Kososen (2001, 124–125) esittämiin teknisen ja elämyksellisen hallinnan sekä vuorovaikutuksen käsitteisiin. Hallintaa on laulamisen teknisen osaamisen rinnalla musiikillinen tulkinta ja vuorovaikutusta kontakti laulajatovereihin.

Matkat ja esiintymiset ovat olleet motivoivia kokemuksia. Matkat ovat olleet toisaalta osa pitkäjänteistä kuorotyötä, toisaalta palkinto tehdystä työstä. Voidaan ajatella, että tässä tapauksessa sisäinen ja ulkoinen motivaatio täydentävät toisiaan. Toisaalta itse palkkio eli matka on motivoinut, toisaalta pitkäjänteiseen harrastukseen on motivoinut myös harjoitteluprosessin aikana opitut ja koetut asiat.

Vahvoja ja mieleenpainuvia kokemuksia nousi esiin haastatteluissa, mutta varsinaiset flow-kokemukset olivat harvinaisempia. Toisaalta niitä voi olla vaikea muistaa jopa kymmenien vuosien takaa. Voidaan myös ajatella, että sinänsä tyytyväisyys, esimerkiksi onnistumisen kokemus tekee harrastuksen mielekkääksi.

6.1.2 Kuoro kasvun paikkana

Haastateltavien muistot musiikkiluokkien kuorosta olivat pääosin myönteisiä. Monelle kuoro on antanut kokemuksia, jotka eivät ehkä muuten olisi olleet mahdollisia. Kaikki haastateltavat kertoivat, että kilpailu- ja esiintymismatkat sekä niihin valmistautuminen on vaatinut paljon työtä, mutta samalla on opittu paljon ja yhteishenki on tiivistynyt. Matkoilla on saatu uusia kokemuksia, esimerkiksi tutustuttu eri kieliin ja kulttuureihin.

E erityisen vahvoina ja vaikuttavina nousivat esiin riemun, liikituksen ja flow-kokemukseenkin verrattavat elämykset. Musiikki on monelle väylä sanoin kuvaamattomien tunteiden ja ajatusten ilmaisemiseen. Myös kuorossa siihen on voitu heijastaa omia kokemuksia. (vrt. Ahonen 1993, 57.) Erkki Pohjola on pitänyt tärkeänä, että lapset voivat musisoidessaan kokea tunne-elämyksiä: ”En ole koskaan voinut sietää välinpitämätöntä musisointia, sillä uskon, että juuri tunteet muokkaavat kuoron sointia.” (Haapakoski ym. 2002, 189).

Kaverit ja ystävät ovat merkinneet kuorolaisille paljon, ja monilla ystävyys on ulottunut koulun ja kuoron ulkopuolelle. Ystävyysuhteet ovat myös jatkuneet useilla haastateltavilla läpi elämän. Kuoroon sopeutuminen koettiin melko luontevana, koska monet kuorotovereista olivat samalla luokalla tai ylipäätään musiikkiluokilla. Monenikäisten laulajien suhteet ovat tuoneet ryhmälle myös omat haasteensa. Ikävät kokemukset koskivat lähinnä kuorolaisten jakaantumista pienempiin ryhmiin. Laineen (2005, 195) mukaan pienryhmien muodostuminen koululuokassa tai harrastusryhmässä on melko tavallista. Kuorossa on myös oma kulttuuri ja siellä toimii sosiaalinen kontrolli. Haastateltavat puhuivat ”sisäisestä kurista”. Ryhmän toimintaan liittyvät sekä julkilausutut että julkilausumattomat normit, joita kuorolainen on ehkä tietämättäänkin rikkonut. Tällöin kuorotoverit ovat saattaneet rankaista häntä, esimerkiksi paheksumalla. (vrt. Laine 2005, 186 - 187.)

Kuoronjohtajien vaihdokset oli koettu haastavina ja hankalina vaiheina kuorolle. Jauhiainen ja Eskola (1994) toteavatkin, että alkavissa ryhmissä johtajuutta haetaan tai koetellaan. Yhteistoimintaa aloittavat jäsenet tunnustelevat sitä millaista vallankäyttöä tässä vaiheessa tarvitaan, jotta valtasuhdejärjestelmä selkeytyy. Ryhmän sisäinen valtataistelu lukkiuttaa kommunikaatiota ja tuottaa klikkiytymistä, kärjistää ja yksipuolistaa rooliodotuksia ja vähentää viihtyvyyttä. Toisaalta, mitä avoimempi kommunikaatio, yhteisempi normisto ja parempi yhteenkuuluvuus on, sitä vähemmän ryhmässä on tarvetta ja mahdollisuuksia valtataisteluihin. (Jauhiainen & Eskola 1994, 125.)

Vuorinen painottaa, että konfliktien käsittelyyn liittyy normien tarkistaminen. (Vuorinen 1998, 38.) Haastatteluissa ilmeni, että kuorossa haasteisiin on vastattu esimerkiksi laatimalla yhteisiä sääntöjä ja kiinnittämällä huomiota uusien laulajien vastaanottamisen. Myös erilaiset lämmittely- ja ilmaisuharjoitukset esimerkiksi äänenavauksen yhteydessä koettiin yhdistävinä.

Laineen mukaan sosiaalisen rakenteen muodostuminen on luonnollinen ilmiö jokaisessa ryhmässä. Ryhmän jäsenet saavatkin asemansa ja roolinsa ryhmässä pitkälti persoonallisten piirteidensä perusteella. Ryhmän koheesiolla ja ilmapiirillä on suuri merkitys ryhmärakenteeseen. (Laine 2005, 240.)

Ahonen ja Pulkkinen (2006, 175) korostavat, että nuoret oppivat toisiltaan erilaisia taitoja kuin aikuisten kanssa toimiessaan. Kuorossakin on opittu erilaisia sosiaalisia taitoja, jotka

vaikuttavat tuleviin ihmissuhteisiin. Laine toteaa, että eri-ikäisten sekaryhmissä opitaan erityisesti pitämään puolia, auttamaan, etsimään tukea ja myös sosiaalisuutta. Näin lapset oppivat eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä sellaisia taitoja, jotka ovat tarpeellisia sosiaalisessa käyttäytymisessä erilaisten ihmisten kanssa. (Laine 2005, 243 - 244.)

Haastatteluissa ilmeni, että oman äänialan laulajien kesken on oppinut auttamaan esimerkiksi stemmoja harjoitellessa. Tämä on mielestäni yksi esimerkki yhteistoiminnallisuudesta kuorossa. Kuten Lehtinen, Kuusinen ja Vauras (2007, 256) mainitsevatkin, vertaisryhmä ohjaa oppimista, vaikka tilannetta ei olisi varsinaisesti organisoitu yhteistoiminnallisen oppimisen mukaisesti.

Johtajat ovat käyttäneet yhteistoiminnallisuutta myös tiedostettuna välineenä. Esimerkiksi uusien laulajan perehdyttämisessä ohjelmistoon vanhemmat laulajat ovat olleet avainasemassa. Eri-ikäiset laulajat eivät ole musiikillisilta valmiuksiltaan samalla tasolla. Voidaan kuitenkin ajatella, että nuoremmatkin ovat voineet oppia ja kehittyä yhteisön tuella. Opetuksessa on hyödynnetty siis lähikehityksen vyöhykkeen ideaa. (vrt. Vygotsky; Lehtinen, Kuusinen ja Vauras 2007, 256–257.)

Myös ryhmään sopeutumisessa kuorolaiset ovat olleet Kari Ala-Pölläsen mukaan oheiskasvattajina. Esimerkiksi uusille tulokkaille on järjestetty kummikuorolainen. Myös Laine selvittää, että koulumaailmassa kummitoiminnan avulla voidaan ennaltaehkäistä oppilaiden välisiä konflikti-, torjunta-, ja syrjintätilanteita sekä auttaa arkoja oppilaita sopeutumaan toveripiiriin. Myös kummit oppivat säätelemään sosiaalisia suhteita ja ottamaan vastuuta nuoremmista. (Laine 2005, 243 - 244.)

Kuoron toiminta on ollut hyvin kuoronjohtaja-vetoista. Kuten osa kuorolaisista kuvasi, he tunsivat olevansa soittimessa, jota johtaja soitti. Moni kertoi, kuinka harjoituksissa ”tehtiin töitä” hyvinkin kurinalaisesti. Vastapainona oli kuitenkin vahva yhteishenki ja huumori. Tunnelma koettiin myös ajoittain rempseänäkin. Kuoronjohtajilla koettiin olevan hyvin suuri merkitys ilmapiirin luomisessa.

Ilmapiiri on kuitenkin koettu hyväksi ja turvalliseksi, mistä yhtenä osoituksena voidaan pitää esimerkiksi heittäytymistä monipuolista ilmaisua vaativiin kappaleisiin. Esiintyminen

koreografioineen ja ”yleisön yllättäminen” esimerkiksi monissa Pekka Kostiaisen sävellyksissä oli jäänyt monelle mieleen. Kuoroilmaisuutta tutkinut Federley (2001, 178) havaitsi pro gradu -työssään, että ryhmä, yksilö ja kuoronjohtaja sekä näiden välinen vuorovaikutus on kuoroilmaisuuden ydin. Musiikkiluokkien kuorossa erityisesti harjoituksen aloittamiseen ja äänenhuoltoon liittyvien leikkien ja harjoitusten koettiin vapauttaneen ”heittäytymiseen”. Samalla yhteishenki on kasvanut. Federley korostaakin, että kuoroilmaisuuden kannalta tärkeää on kuoron ilmapiiri, erityisesti avoin vuorovaikutus, yhteinen tavoitteenasettelu ja demokraattinen päätöksenteko. (Federley 2001, 170–172.) Ala-Pöllänen totesikin, että oli tärkeää, että lapsilla oli vapaus ilmaista asioita omalla tavallaan, kuitenkin yhteisten suuntaviivojen mukaan.

Haastatteluissa ilmeni kuoron merkitys kasvupaikkana, esimerkiksi murrosiän aikaan. Kuorossa yksittäisellä kuorolaisella on ollut mahdollisuus peilata itseään ryhmään. Osana itseään suurempaa kokonaisuutta persoonallisuus on voinut kehittyä yhteenkuuluvuuden kautta. (vrt. Laine 2005, 20.) Kun sekä yksilön tarpeet että yhteiset tavoitteet otetaan huomioon, on tavoitteellisen ryhmän toiminta tasapainossa (Jauhiainen & Eskola 1994, 52).

Kuoro on ollut tärkeä kasvamisen ja kehittymisen ympäristö laulajilleen. Kuten Nurmi (2006, 124) toteaa, nuoret itse valitsevat kehitysympäristöjä. Kuorolainen on voinut muodostaa minäkäsitystään ja identiteettiään myös kuorolaisena ja musiikin harrastajana. Esimerkiksi kuoroon pääseminen ja oman aseman tiedostaminen sen jäsenenä tuli esiin monessa haastattelussa. Kuoronjohtajalta, lähipiiristä ja yleisöltä saatu palaute on vaikuttanut musiikilliseen minäkäsitykseen. Onnistumisen elämykset ja positiivinen palaute ovat muokanneet myönteistä musiikillista minäkäsitystä. Tämän voidaan ajatella vaikuttaneen kuorolaisen tulevaisuuden valintoihin, esimerkiksi musiikin parissa toimimiseen tai harrastamiseen. Moni myös koki vaikuttaneen esimerkiksi kasvatuskäsitykseen ja omaan opettajuuteen.

6.1.3 Kuorossa opittua

Kuorossa opituista musiikillisista asioista puhuttaessa korostui ”perusmuusikkous”, mikä on merkinnyt monipuolisten musiikillisten taitojen oppimista ja syventämistä. Esimerkiksi

teoriassa opittu asia oli oivallettu, kun se toteutui lauletaessa. Äänenkäytön ja laulutaidon kehittyminen koettiin hyvin merkittävänä asiana, jonka arvo nähtiin suurena elämässä kuoron jälkeen. Kuorolaululle ominaisia, äänissä laulamiseen, laulun puhtauteen ja kuoron johtamiseen liittyviä asioita tuli esiin useissa haastatteluissa. Kuoronjohtajan työskentelyn seuraaminen oli vaikuttanut musiikin alalle suuntautumiseen. Haastateltavat olivat tutustuneet monenlaiseen musiikkiin, mikä oli myös ollut kaikkien kuoronjohtajien tavoitteena. Johtajien pedagoginen ote ja asenne ovat vaikuttaneet kuoron ominaispiirteiden muotoutumiseen. Johtajan oppimis- ja musiikkikäsitykset sekä opetusmenetelmät voidaan nähdä kuorotoverien ohella tärkeimpinä taustatekijöinä liittyen kuoroon oppimisympäristönä. (vrt. Anttila & Juvonen 2003, 9.) Johtajien mukaan nuoret laulajat voivat saavuttaa hyvinkin haastavia päämääriä, kunhan ei etukäteen kerro tehtävän vaikeudesta. On myös huomattava, että äänenhuolto-työ on perustana haastavien teosten harjoittelulle. Monipuoliset äänenkäyttötaidot myös luovat mahdollisuuksia ilmaisun laajentamiselle. (vrt. myös Campbell & Scott-Kassner 1995, 130.)

Anttila ja Juvonen (2002) esittävät, että samoin kuin musiikillisen ympäristön omaksumiseen liittyvien prosessien ja kielen omaksumiseen liittyvien prosessien välillä on havaittu yhtymäkohtia, samoin voitaisiin ajatella musiikkiympäristöllä olevan vastaavanlaisia yhteyksiä lapsen musiikilliseen kehitykseen. Tämä näkyisi yleisesti ja erityisesti musiikkimaun, musiikillisen maailmankuvan ja musiikillisen minäkäsityksen kehityksessä. Sitä kautta löydetään yhteys myös koko yksilön elämänkaareen ja siihen vaikuttaviin seikkoihin. (Anttila & Juvonen 2002, 54–55.) Kuoro, yhdessä musiikkiluokilla opiskelun kanssa näyttää johtaneen elinikäiseen musiikin oppimiseen harrastuksen tai työn kautta.

Luvussa 6.1.2 mainittujen sosiaalisten taitojen lisäksi kuorossa on saatu kulttuurikasvatusta, tietoa erilaisista kielistä ja kulttuureista ja opittu suvaitsevaisuutta. Myös esiintymiskokemuksen koettiin olevan hyödyksi monissa tilanteissa. Kuorossa on voinut oppia myös arvoja, esimerkiksi laulujen sanoitusten kautta. Yhtenä tärkeimmistä kuorossa opituista asioista esiin nousi pitkäjänteisen työskentelyn merkitys.

6.1.4 Harrastukseen sitoutuminen

Varsinaisten haastatteluteemojen ulkopuolelta keskusteluissa nousi esiin myös harrastukseen sitoutuminen. Moni oli pohtinut harrastuksiin suhtautumista ja niihin sitoutumattomuutta nykyisin. Omassa kuoroharrastuksessa he olivat ilmeisesti kokeneet sitoutumisen ikään kuin itsestään selvänä asiana. Metsämuuronen (1995) on havainnut, että luonto- ja urheiluharrastajien ohella voimakkaimmin harrastukseensa sitoutuneita ovat musiikin harrastajat. Sitoutuneen harrastajan keskeinen tuntomerkki on harrastuksen muuttuminen osaksi harrastajan omaa persoonaa. Tämän tyyppistä ajattelutavan tai persoonallisuuden kytkeytymistä harrastukseen hän uskoo olevan myös musiikin harrastajilla. Sitoutumisen muutos iän myötä voi olla ulkoisen sitoutumisen muuttumista sisäiseksi sitoutumiseksi. Kuten luontoharrastus ja kirjoittaminen, myös musiikkiharrastus saattaa iän myötä muodostua ikään kuin elämäntavaksi. Metsämuuronen uskoo, että nämä ovat harrastuksia, joita harrastaa vanhempanakin, ja joissa kehitystä tapahtuu iän ja kokemuksen myötä. (Metsämuuronen 1995, 256–258.)

Uskon, että sitoutumiseen ovat vaikuttaneet musiikillisten seikkojen lisäksi paitsi yhteiset normit, mutta myös koheesio eli ryhmän ja kuorolaisten vetovoima toisiaan kohtaan. Kuoron arvoihin, asenteisiin ja normeihin sosiaalistuminen vaatii niiden hyväksymistä sekä sopeutumista muiden ihmisten odotuksiin. Kun toimitaan yhteisten normien mukaan, ryhmän käyttäytyminen yhdenmukaistuu. Normit vaikuttavat näin myös oleellisesti ihmisten välisen vuorovaikutuksen luonteeseen. Jos kuorossa on voimakas koheesio, useimmat kuorolaiset työskentelevät omien oppimisedellytyksiensä mukaisesti. Tällöin ilmapiiri on myönteinen, kuorolaiset tukevat toinen toisiaan, ja sekä kuorolaisilla että kuoronjohtajalla on huomattavasti vaikutusta toinen toisiinsa. Myös ryhmän normit tukevat tällöin oppimista. (vrt. Laine 2005, 187, 240–241.)

6.2 Tulosten luotettavuus

Haastattelutilanteet olivat pääosin rauhallisia tilanteita, joissa haastateltavien oli mahdollisuus keskittyä teemoihin. Kolmessa haastattelussa tilanteen ulkopuolelta tulevat äänet häiritsivät

haastattelua hetken, mutta kaikissa tapauksissa käsittelyssä olleeseen teemaa pystyttiin palaamaan rauhassa uudestaan. Haastattelujen äänitys yhtä lukuun ottamatta onnistui hyvin, mikä takasi tarkan litteroinnin. Haastattelun, jossa äänitys ei onnistunut, muistiinpanot kirjoitin välittömästi puhtaaksi ja tarkistutin myöhemmin tekstin kyseisellä haastateltavalla. Haastatellut kuorolaiset esiintyvät tutkimuksessa muunnetuilla nimillä anonymiteetin takaamiseksi.

Koska useilla haastateltavilla kuoroajoista on kulunut 10–40 vuotta, liittyy asioiden muistamiseen epävarmuustekijöitä. Useamman kuoron toiminnassa mukana ollut haastateltava totesi, että yksittäisten asioiden esille nostaminen erilaisten tapahtumien ”viidakosta” on aika hankalaa. Muistamisesta, esimerkiksi matkojen suhteen Kasperin totesi, että muistikuvat ovat melko ”hämäriä”. Haastattelun aikana monet asiat kuitenkin palautuivat mieleen. Teemojen etenemisjärjestys oli joustava, ja aiempiin teemoihin voitiin palata haastattelun aikana. Haastateltava saattoi muistaa kuoroon liittyviä yksityiskohtia harjoituksista puhuttaessa. Myös alussa, yleisesti muistoista puhuttaessa, saattoi esiin nousta jo motivaatioon liittyviä asioita, joista olin aikonut kysyä tarkemmin vasta myöhemmin. Haastattelun päätteeksi kaikilla oli vielä mahdollisuus ”vapaaseen sanaan”.

Toteamus ”Aika kultaa muistot” toistui joidenkin haastateltavien puheissa. Haastattelussa kuitenkin käsiteltiin kokemuksia monipuolisesti, joten uskon haastateltavien puhuneen avoimesti ja rehellisesti. Niillä haastateltavilla, jotka olivat puhuneet kokemuksistaan kuoroaikaisten ystävien kanssa, asiat olivat paremmin muistissa. Toisaalta, tällöin muiden kertomalla on voinut olla vaikutusta heidän käsityksiinsä. Kuorolaisten ja kuoronjohtajien olivat kuitenkin samansuuntaisia. Vaikka muistot olivat pääasiassa myönteisiä, myös ikävämmistä kokemuksista kerrottiin.

Analyysissä käsittelen kaikki haastatteluteemat. Lisäksi nostan esiin muita haastatteluissa ilmenneitä asioita. Koska haastattelut onnistuivat hyvin - haastateltavat paneutuivat aiheeseen, eikä keskustelu juuri siirtynyt aiheen ulkopuolelle - helpotti se myös tulosten raportointia ja analyysia. Kuoronjohtajien haastatteluissa puhe saattoi siirtyä teemasta käsittämään kuoroharrastusta ja historiaa laajemminkin. Toisaalta, näistä keskusteluista sain tietoa mm. kuoron historiasta ja ohjelmistosta, mikä auttoi yhdistämään kuorolaisten kokemukset ajanjaksoille.

Kaikki haastattelemani kuorolaiset olivat olleet myös musiikkiluokilla. Epäilin, että se saattaa vaikeuttaa joidenkin asioiden määrittelyä tai erottelua. Kuitenkin, esimerkiksi kuorossa opittuja musiikillisia asioita pystyttiin mielestäni kertomaan juuri kuoron näkökulmasta.

6.3 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusaiheita

Tapaustutkimuksena tämän tutkielman tulokset eivät sellaisenaan ole yleistettävissä laajempaan kuorokenttään. Koska tämä oli ensimmäinen Jyväskylän musiikkiluokkien kuorosta tehty tutkielma, voi se antaa suuntaa tuleville tutkimuksille. Tulokset myös vastasivat pitkälti aikaisempia, esimerkiksi kuorolaulun merkitystä käsitteleviä tutkimuksia.

Laajemman tutkimuksen voisikin toteuttaa esimerkiksi kyselyn muodossa suuremmalle joukolle Jyväskylän musiikkiluokkien kuorolaisia. Tällöin tutkimustehtäviä kannattaisi tarkentaa. Tämän tutkimuksen aineisto osoittautui melko monipuoliseksi, ja siitä nousi esiin monia mahdollisia tarkemman tutkimuksen kohteita. Jos tutkimusta laajentaisi koskemaan useampaa, erityyppistä kuoroa, saataisiin lisää tietoa suomalaisista lapsi- ja nuorisokuoroista, joita on melko vähän tutkittu.

Tässä tutkimuksessa saatiin viitteitä, että eri-ikäiset voivat edistää toistensa oppimista. Olisikin mielenkiintoista selvittää yhteistoiminnallisen oppimisen toteutumista kuoroissa tarkemmin, ja esimerkiksi, miten yhteisö voi tukea musiikillisten asioiden oppimista ja lapsen ja nuoren kasvua. Myös ryhmän ilmapiiriä ja vuorovaikutusta voisi tutkia tietyssä, tutkimushetkellä toimivassa kokoonpanossa. Tässä tutkimuksessa niitä arvioitiin haastateltavien muistamien asioiden perusteella, jolloin tilanne on siinä mielessä ongelmallinen, että ei ole yhtä tiettyä olemassa olevaa ryhmää, vaikka tietystä kuorosta puhutaankin.

Tutkimuskohteeseen olennaisesti liittynyt tekijä on musiikkiluokkalaisuus. Se on itse kuoron lisäksi ollut yhdistävä tekijä haastateltavien välillä. Tässä tutkimuksessa sen käsittely jäi vähäiseksi. Koska kaikki haastatellut kuorolaiset olivat musiikkiluokkalaisia, esimerkiksi

kuoroon sopeutumiseen ja ystävyysuhteisiin liittyvät teemat olivat melko yksiselitteisiä. Olisikin mielenkiintoista verrata musiikkiluokilta ja niiden ulkopuolelta kuoroon tulleen kuorolaisen kokemuksia.

Moni oli myös laulanut aikaisemmin B-kuorossa tai KolmeKuutoset-kuorossa. Kasvattikuoron merkitys koulun musiikinopetuksen ohessa onkin antanut varsin samankaltaiset eväät kuorolaisille. Yksi tutkimusaihe voisi olla myös musiikillisen taustan tai ”kuorokoulun” merkitys musiikillisten taitojen tai ryhmän kehitykselle.

Myös kuorossa laulamisen tai musiikkiluokkaisuuden vaikutusta elämään, esimerkiksi ammatinvalintaan tai harrastuneisuuteen liittyen voisi tutkia suuremmalla joukolla. On myös huomattava, että monet kuorolaiset opiskelivat musiikkia myös musiikkiopistossa tai konservatoriossa. Esimerkiksi kaikki haastatellut kuorolaiset kävivät soitto- tai laulutunneilla kuoron ja musiikkiluokkien lisäksi.

Tässä tutkimuksessa en juurikaan kiinnittänyt huomiota esimerkiksi perheen merkitykseen kuoroharrastuksessa, vaikka se voi vaikuttaa suurestikin esimerkiksi musiikillisen minäkäsitykseen. Koska ryhmä on osa ympäristöään, myös sosiaalinen pääoma ja harrastuksen kytkeytyminen yhteiskuntaan olisivat huomionarvoisia seikkoja kuoroharrastukseen liittyen. Harrastuksen jäsentyminen perhe-elämään, kouluun ja yhteiskuntaan on yksi osa-alue, jonka mm. Ahonen ja Pulkkinen (2006) mainitsevat myönteistä kehitystä tukevinä vapaa-ajan käytön piirteinä.

Viime aikoina kuoroja kohtaan on esiintynyt kiinnostusta myös mediassa. Esimerkiksi YLE:n Teema-kanavalla on nähty Kuoroon! (Teemalaulajat), MTV3:lla K70 ja Nelosella Kuorosota. Syksyllä 2009 TV2:ssa myös etsitään ”Suomen parasta kuoroa”. Osittain ohjelmat ovat puhtaasti viihteellisiä, joidenkin kautta taas on päässyt seuraamaan kuoron arkista harjoittelua ja sitä kautta kehittymistä (esim. Teemalaulajat). Kaikista ohjelmista on kuitenkin välittynyt yhdessä laulamisen ilo, elämykset ja kuorolaulun sosiaalinen luonne. Ilokseni havaitsin, että myös tässä tutkimuksessa nämä seikat nousivat kirkkaimpina esiin. Toivonkin, että myös tulevaisuudessa nämä tekijät saavat ihmiset harrastamaan kuorolaulua ja toisivat uusia laulajia erityyppisiin kuoroihin.

6.4 Jyväskylän musiikkiluokkien kuoron salaisuus?

Vox Aurea (Jyväskylän musiikkiluokkien kuoro) on tunnettu, menestynyt kuoro. Sen 40-vuotisen historian kilpailuvoitot ja ulkomaan kiertueet muodostavat vaikuttavan listan. Miksi se on ollut (ja on yhä) tasokas kuoro, jonka sointia ja ilmaisua kehuaan?

Haastatteluiden kautta sain kuvan kuorosta, jossa on keskitytty tehokkaaseen työskentelyyn, mutta toisaalta koettu erilaisia elämyksiä. Kuoron perustajan, Torsten Lindforsin aloittama työ on kantanut hedelmää: musiikki on läsnä monen kuorolaisen elämässä, työssä tai harrastuksena. Merkityksellisiä ovat myös jo parhaimmillaan 40 vuotta kestäneet ystävyysuhteet.

Kari Ala-Pölläsen kaudella säännöllinen äänenkoulutus vakiintui ja kilpailumenestykset seurasivat toisiaan. Kuorosta tuli tunnettu eri puolilla maailmaa. Huomattavaa on, että pedagoginen puoli on ollut kilpailuja tärkeämpää. Kilpailuilla pyrittiin motivoimaan, ja niissä pyrittiin oppimaan, sekä omasta että muiden esiintymisestä. Ohjelmisto on kuitenkin valittu niin, että sen kautta on opittu esimerkiksi musiikillisia taitoja, ilmaisua, kieliä, kulttuuria. Ennen kaikkea kuorossa on opittu sosiaalisia taitoja ja ryhmässä toimimista. Kuorolaiset ovat olleet erilaisia lapsia ja nuoria, osa vahvoja esillä olijoita, osa hiljaisempia. Kaikesta huolimatta yhteinen päämäärä on ollut kaikkien tähtäimessä. Kun kaikki on mennyt nappiin, on koettu uskomattomia elämyksiä. On saatu kokemuksia, jotka ovat johtaneet monet myös haaveilemaan tulevaisuudesta musiikin parissa tai elinikäiseen musiikin harrastamiseen. Monia asioita on koettu ja opittu myös musiikkiluokilla. Musiikkiluokat ovatkin olleet tärkeä tavoitteellisen toiminnan mahdollistajia. Kuorossa on ollut mahdollisuus paneutua nimenomaan laulamiseen ja äänenkäytön maailmaan. Siellä on sukkellettu uusien, mm. Pekka Kostiaisen luomien teosten ja esiintymisen tuomiin haasteisiin ja elämyksiin.

Elämysten ja ryhmätoiminnan rinnalla on puhuttu myös kovan työn tuloksista. Tuloksellisuuden takana on pitkäjänteisyys, sitoutuminen ja oppilaiden tuntemus. Kaksi ensimmäistä johtajaa toimivat itse opettajina musiikkiluokilla, tunsivat oppilaat ja käyttivät samantyyppisiä menetelmiä koulussa ja kuorossa. Pekka Kostiaisen taas tunsu kuoron tehtyään sen kanssa pitkään yhteistyötä. Kuorolaisten tuntemus on varmasti ollut yksi syy menestykseen. Kun johtaja tietää, mitä voi vaatia, kuoron taso voi nousta ja pysyä korkealla.

Myös kuorolaisten yhteinen koulutausta ja esimerkiksi KolmeKuutoset-kuorossa laulaminen tai valinta pääsykokeen kautta ovat vaikuttaneet Vox Aurean / A-kuoron laulajien ”lähtötasoon”. Samankaltainen musiikillinen tausta on mahdollistanut haastavien teosten harjoittelun. Moni tutkija ja kuorolainen toteaa, että hyvä ilmapiiri ja vuorovaikutus ovat yhteydessä myös kuoron sointiin ja ilmaisun onnistumiseen.

Kuoron menestyksen resepti löytyy innokkaista, lahjakkaista laulajista sekä ammattitaitoisista johtajista, ja ennen kaikkea pedagogisesta otteesta, rakkaudesta lapsiin ja musiikkiin sekä uskosta äänen mahdollisuuksiin ja ryhmän yhteistoiminnan kehittämiseen!

LÄHTEET

- Aaltonen, A. (2004). *Tapiolan kuoron pedagoginen merkitys vuosina 1963 - 2003*. Helsingin yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Pro gradu.
- Aho, S. (2005). Minä. Teoksessa K. Laine. *Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa*. Keuruu: Otava, 16–45.
- Ahonen, H. (1993). *Musiikki sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet*. Helsinki: Finn Lectura.
- Ahonen, K. (2004). *Johdatus musiikin oppimiseen*. Helsinki: Finn Lectura.
- Ahonen, T. & Pulkkinen, L. (2006). Keskilapsuus. Teoksessa J-E. Nurmi, T. Ahonen, H. Lyytinen, P. Lyytinen, L. Pulkkinen, & I. Ruoppila (toim.) *Ihmisen psykologinen kehitys*. Helsinki: WSOY, 70–123.
- Ala-Pöllänen, K. (2008). Henkilökohtainen tiedonanto 14.1.2008
- Anttila, M. & Juvonen, A. (2002). *Kohti kolmannen vuosituhannen musiikkikasvatusta*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Baltes, P. B. & Orville, G. B. Jr. (1980). (toim.) *Life-span development and behavior*. New York: Academic Press.
- Campbell, P. S. & Scott-Kassner, C. (1995). *Music in Childhood. From Preschool through the Elementary Grades*. New York: Schirmer Books.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Elämän virta. Flow. Tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu*. (R. Hellsten. Käänt.) Helsinki: Rasalas Kustannus.
- Federley, A. (2001). *Ryhmä kuoroilmaisun rakentajana - ”Että sais mahdollisimman paljon ryhmästä irti yhdessä”*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkیتieteen laitos ja Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu.
- Haapakoski, M., Heino, A., Huttunen, M., Lampila, H-I. & Maasalo, K. (2002). *Suomen musiikin historia. Esittävä säveltaide*. Jyväskylä: WSOY.
- Heilala, V. & Virtanen, S. (2006). *Kuorossa laulamisen motivaatio perusopetuksen koulujen kuoroissa*. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. 2. painos. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2000). *Tutki ja kirjoita*. 6. uud. laitos. Helsinki: Tammi.
- Hyypä, M. T. (2002). *Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys*. Keuruu: PS-kustannus.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. (1994). *Ryhmäilmiö*. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.
- Kaipio, K. (1977). *Antakaa meille mahdollisuus: johdatus nuorten yhteisökasvatukseen*. Jyväskylä: Gummerus.
- Kauppinen, E. & Sintonen, S. (2004). *Musikaalinen elämä*. Kansanvalistusseura. Vantaa: Dark Oy.
- Koistinen, M. (2003). *Tunne kehosi - vapauta äänesi. Äänitimpurin käsikirja*. Helsinki: Sulasol.
- Korhonen, P. (2008). Pääpiirteitä kuoron taipaleelta 1979–2007. Teoksessa P. A. Kosonen (toim.) *Neljä vuosikymmentä kultaista ääntä. Kuvia Jyväskylän musiikkiluokkien A-kuoron / Vox Aurean taipaleelta*. Jyväskylä: Vox Aurean tuki ry, 61–63.
- Kosonen, E. (1996). *Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Lisensiaatintyö.
- Kosonen, E. (2001). *Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13–15-vuotiaiden kokemuksia musiikkiharrastuksesta*. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in the Arts. Väitöskirja.
- Kosonen, P. A. (2008). (toim.) *Neljä vuosikymmentä kultaista ääntä. Kuvia Jyväskylän musiikkiluokkien A-kuoron / Vox Aurean taipaleelta*. Jyväskylä: Vox Aurean tuki ry.
- Lahikainen, A. R. & Pirttilä-Backman, A-M. (1996). *Sosiaalipsykologian perusteet*. Helsinki: Otava.
- Laine, K. (2005). *Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa*. Keuruu: Otava.
- Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. (2007). *Kasvatuspsykologia*. 2. uud. painos. Helsinki: WSOY.
- Lindfors, T. & Korhonen, P. (2008). Musiikkiluokkien alkutaipaleelta. Teoksessa P. A. Kosonen (toim.) *Neljä vuosikymmentä kultaista ääntä. Kuvia Jyväskylän musiikkiluokkien A-kuoron / Vox Aurean taipaleelta*. Jyväskylä: Vox Aurean tuki ry, 57–59.
- Lindfors, T. (2008). Alkutaipaleen kuoro-ohjelmista. Teoksessa P. A. Kosonen (toim.) *Neljä vuosikymmentä kultaista ääntä. Kuvia Jyväskylän musiikkiluokkien A-kuoron / Vox Aurean taipaleelta*. Jyväskylä: Vox Aurean tuki ry, 114.

- Lindfors, T. Henkilökohtainen tiedonanto 3.1.2008.
- Louhivuori, J., Salminen, V-M. & Lebaka, E. (2005). 'Singing together': A Crosscultural Approach to the Meaning of Choirs as a Community. Teoksessa P.S. Campbell, J. Drummond, P. Dunbar-Hall, K. Howard, H. Schippers & T. Wiggins (toim.) *Cultural diversity in Music Education. Directions and challenges for the 21st Century*. Australian Academic Press, 81–92.
- Louhivuori, J. & Salminen, V-M. (2005). *Miksi laulamme kuorossa? Kuoroharrastusta koskevan kyselyn tuloksia. Sulasol 55 (4)*, 12–14.
- Mahoney, J. L., Larson, R. W. & Eccles, J. S. (2005). *Organized activities as contexts of development*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Martin, M. (1993). *Naiskuoroharrastuksen merkitys laulajalle: selvitys naiskuorolaisille tehdystä kyselystä*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Pro gradu.
- Metsämuuronen, J. (1995). *Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen*. Helsingin yliopisto. Väitöskirja.
- Miettinen, M. & Niemistö, A. (1998). *Miksi mies laulaa?: kuorolaulajan harrastusmotivaation tarkastelu Decin ja Ryanin kausaalisten orientaatioiden teorian avulla*. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos. Pro gradu.
- Murtoniemi, M. (2002). *Laulamisen motivaatio poikakuorossa*. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Pro gradu.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2006). *Ihmisen psykologinen kehitys*. Helsinki: WSOY.
- Nurmi, J-E. (2006). Nuoruus. Teoksessa J-E. Nurmi, T. Ahonen, H. Lyytinen, P. Lyytinen, L. Pulkkinen, & I. Ruoppila (toim.) *Ihmisen psykologinen kehitys*. Helsinki: WSOY, 124–159.
- Ojala, K. (2008). *Kasvatus lapsi- ja nuorisokuorossa: tapaustutkimus Tapiolan kuorosta*. Sibelius-Akatemia. Opinnäyte.
- Pulkkinen, L. & Launonen, L. (2005). *Ehetytty koulupäivä: lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen*. Helsinki: Edita.
- Pohjola, E. & Tuomisto, M. (1992). *Tapiola Sound*. Porvoo: WSOY.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. (2002). (toim.) *Mikä meitä liikuttaa: modernin motivaatiopsykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Slavin, R.E. (1997). *Research on cooperative learning and achievement: A quarter century of research*. Annual meeting of Pedagogical Psychology, Frankfurt.
- Sulasol. (2009). *Kuorotietoa*. [WWW-dokumentti]. <<http://www.sulasol.fi/kuorotietoa>>. (Viitattu 20.3.2009)
- Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto r.y. Toimintakertomus 2004. *Sulasol* 55(3), 21–33.
- Tapiolan kuoro. (2009). *Taiteellinen johtaja*. [WWW-dokumentti]. <www.tapiolankuoro.fi/fi/taiteellinen-johtaja/kap>. (Viitattu 20.3.2009)
- Tulamo, K. (1993). *Koululaisen musiikillinen minäkäsitys, sen rakenne ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimus peruskoulun neljännellä luokalla*. *Studia Musica* 2. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Tynjälä, P. (1999). *Oppiminen tiedon rakentamisena: konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Uusikylä, K. (2004). Laulamisen ilo, soittamisen lumo. Teoksessa E. Kauppinen, & S. Sintonen (toim.) *Musikaalinen elämä*. Kansanvalistusseura. Vantaa: Dark Oy, 22–34.
- Virtamo, K. (1997). *Otavan musiikkitieto*. Uud. laitos. Helsinki: Otava.
- Vuorinen, I. (1998). *Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille*. 5. painos. Suomen Morenoinstituutin julkaisusarja nro 1. Tampere: Resurssi.